

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VA ZIRLIGI**

ANDIJON DAVLAT UNIVERSITET I

MAKTABGACHA PEDAGOGIKA KAFEDRASI

**MAKTABGACHA TA'LIMDA
KOMPARATIVISTIK PEDAGOGIKA**

O' QUB-USLUBIY MAJMU'A

Bilim sohasi: 100000 –
Ta'lim sohasi: 110000 –
Ta'lim
yo'nalishi: 5111800 –

Gumanitar soha
Pedagogika

Maktabgacha ta'lim

Andijon – 2021

O'quv uslubiy majmua Andijon davlat universitetining 2021 yil "28" 08 dagi "1" sonli yigilishida tasdiqlangan fan va ishchi o'quv dasturiga muvofiq tayyorlandi.

Tuzuvchi:

Z.Azizova – ADU, "Maktabgacha pedagogika" kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

Taqrizchilar:

M.Artiqova

ADU, "Maktabgacha pedagogika" kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari doktori

F.Qo'chqarova

ABXTXQTMO hududiy markazi Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd).

O'quv-uslubiy majmua Andijon davlat Universiteti Kengashining 2021 yil 28-avgustdagi №1-sonli yig'ilishida ko'rib chiqildi va foydalanishga tavsiya etildi.

MUNDARIJA

1.	O‘QUV MATYERIALLARI	
1.1	MA‘RUZA MATYERIALLARI.....	3-36
1.2	SEMINAR MASHG‘ULOTLARI	37-50
2.	MUSTAQIL TA‘LIM MASHG‘ULOTLARI.....	50-51
3.	GLOSSARIY.....	52-54
4	ILOVA LAR	
4.1	FAN DASTURI.....	55-60
4.2	ISHCHI DASTUR.....	61-72
4.3	TARQATMA MATYERIALLAR	73-78
4.4	TESTLAR	79- 104
4.5	BAHOLASH MEZONLARI	105- 109
4.6	BOSHQA MATYERIALLAR.....	110- 128
4.7	OQ‘UV USLUBIY MAJMUANING ELEKTRON VARIANTI.....	129

MA'RUZA MASHG'ULOTLARI

1-mavzu: Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi fani haqida umumiy tushuncha. Fanning maqsadi, vazifalari, mazmuni.

REJA:

- 1. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi fanning mazmuni va mohiyati**
- 2. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi fanining ijtimoiy fanlar bilan bog'liqligi.**
- 3. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi fanining predmeti to'g'risida turlicha yondoshuvlar**
- 4. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi ilmiy tadqiqot metodlari**

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Turli davlatlar ta'lim tizimini qiyosiy tahlil qilishning asosiy negizi bo'lgan qiyosiy pedagogika fanining predmeti, obyekti, maqsadi, vazifalari va tadqiqot metodlari bilan tanishtirish.

Tayanch tushunchalar: Maktabgacha ta'lim, qiyosiy pedagogika, ijtimoiy fanlar, fanning predmeti, ilmiy tadqiqot metodlari imkoniyatlarga boy milliy urf-odatlarimiz, an'analarimiz, xalq og'zaki ijodi namunalarini va mutafakkirlarimizning ijodiy va milliy merosidan bahramand etish bilan birga ularning kelajakdagi ish faoliyatlarida Amaliy ahamiyat kasb etuvchi pedagogik bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

Bu fanda har bir xalq yashash tarzi, tarixiy va ijtimoiy darajasi, milliy madaniyatiga ega ekanligiga mos ravishda, o'ziga xos takrorlanmas milliy tarbiya madaniyatiga ega bo'lishi va bo'lardan hayotda foydalana bilishi kerak. Qiyosiy pedagogika fanining bozor iqtisodiyoti jarayonidagi tutgan o'rnini va ahamiyati, talaba yoshlarni milliy mafko'raviy qarashlarni shakllantirish, jamiyatning ilg'or nufuzini kuchli sifatida sog'lom e'tiqodni, yerkini fikrlovchi, komil insonlar bo'lish jarayonidagi o'rnini va rolini aniqlash. Jahon pedagogikasida, ayniqsa taraqqiy etgan mamlakatlarda ta'limning amalga oshirilishi, istiqboli to'g'risida batafsil ma'lumotlar beriladi.

Fransiyaning ta'lim tizimi boy va qadimiy tarixga ega. Bu yerdagi «Ta'lim haqida»gi Qonun dastlab 1955-yilda qabul qilinib, 1975-yilda unga bir qator o'zgartirishlar kiritilgan. 2004-yil 15-martda yangi «Ta'lim to'g'risida»gi qonun qabul qilindi

Fransiyada ta'lim tizimining dastlabki bosqichini maktabgacha tarbiya tashkil etadi. Bu bosqichni «Onalar maktabi» deb ham yuritishadi. Bundan ko'zlangan maqsad bolalarning maktabdagi sharoitini o'z sharoiti bilan yaqinlashtirish, ularga oiladagidek iliq munosabatni shakllantirishdan iborat.

Fransiya ta'lim tizimida bolalarning go'daklik chog'idanoq maktabda o'qitish uchun tayyor holda olib kelish g'oyat muhim masala hisoblanadi.

Germaniya maorifidagi asosiy muammo sobiq GDRdagi ta'limni bir xil milliy me'yorga solishdan iboratdir. Asosiy vazifa sobiq GDRdagi ta'lim tuzilmasini yangi me'yorga va o'lchovga tushirish, oddiy usul bilan GFRdagi ta'lim tizimiga o'tkazib qo'yishdan iborat.

Ammo buning ham o'ziga xos muammolari bor. Birinchidan mablag' masalasi bo'lsa, ikkinchidan sobiq GDRdagi ta'lim jarayoni qatnashchilarining bu o'zgarishga munosabatidir.

Niderlandiya ta'lim tizimining shakllanish davri 1789-yilda Fransiya revolyutsiyasi natijasida paydo bo'lgan Bativ Respublikasi davriga to'g'ri keladi. Mamlakatning 75 foiz maktablari xususiy shaxslar, tashkilotlar va jamiyatlar tomonidan, jumladan xristian yoki katolik cherkovlari tomonidan tashkil etilgan. Bu mamlakat ta'lim tizimi 732 shaklidir. Boshlang'ich ta'lim maktabgacha tarbiya bilan qo'shilgan.

Niderlandiyada qariyb 4 mln. yoshlar kunduzgi ta'lim oladi. Mamlakatda majburiy ta'lim pulsiz, katta yoshlar maktablari va oliygoxlari pullik.

O'qituvchi va tarbiyachilarning maoshlari davlat tomonidan tayinlanadi. Ta'lim vazirligi Niderlandiyada eng qimmat turuvchi vazirlikdir. Unga davlat bir yilga 29,6 milliard gulden mablag' sarf etadi. Bu davlat byudjetining 17 foizidir. Bu davlatning yillar yuzida nufuzli o'rin olishida uning taraqqiy etgan ta'limi juda qo'l keladi.

Uning ham o'ziga xos inqirozi va muammolari bo'lgan. Bo'larni to'liqroq tasavvur qilish

uchun mamlakat pedagogik tamoyillari va maorif taraqqiyotining tarixiy bosqichlariga nazar tashlash maqsadga muvofiqdir.

Yapon ta'lim tizimining mumtoz shakllanishi 1867-1868-yillardagi mamlakat hukmdori tomonidan amalga oshirilgan islohatlarga borib taqaladi.

«Siokusan kogio» ilg'or G'arb ishlab chiqarish texnologiyasi asosida mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish, ikki maqsadni amalga oshirishning bosh omili ta'lim tizimlarini tubdan o'zgartirish va yangilashda deb hisoblar edi.

Yaponiya yuksak ilmiy qudratga ega mamlakatdir. U dunyoda ta'limni rivojlantirishga mablag' sarf etishda AQShdan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Mamlakat ilmiy izlanishlarga xususiy sektorni qo'shib hisoblaganda, umumiy fanni rivojlantirishga ajratilgan mablag'ning beshdan to'rt qismi ajratilmoqda. Keyingi yilda tabiatshunoslik va texnologiya sohasidagi oliy o'quv yurtlari rivojlantirildi, bunga ilmiy izlanishlarga mo'ljallangan mablag'ning qariyb 60 foizi sarf etiladi.

Texnika taraqqiyoti yuqori saviyali mutaxassis va ishchilarga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirib yubordi.

Rivojlangan mamlakatlarda 12-13 yoshgacha bo'lgan bolalarni umumiy majburiy va bepul o'qitish joriy qilindi. Bu omil aholi savodxonligining oshishiga olib keldi, imtiyozli o'quv yurtlari tarmog'i kengaydi. Biroq xalqning asosiy qismi qashshoq yashaganligi, yomon uy-joy sharoitlari, bolaligidan tirikchilik uchun pul topish zarurligi bir qator mamlakatlarda ko'plab bolalarni o'qishini oxiriga yetkazmasdan maktabni tashlab ketishiga majbur qilardi. Ayni paytda, ta'lim sohasidagi salbiy jihatlarni ham ko'rmaslik mumkin emas edi.

Chunki, ba'zi mamlakatlarda yoshlarni millatchilik, irqchilik ruhida tarbiyalashga e'tibor berilgandi.

Xususan, AQShda xalq maorifi tizimi irqchilik ruhida edi. Negrlarning bolalari uchun alohida maktablarda oq tanlilarning bolalari uchun tashkil etilgan maktablardagiga qaraganda katta hajmda bilim berilar edi. Mamlakatda hukm surayotgan irqchilikka qarshi ko'rash masalasi Garriyut Bichyer Stounning «Tom tog'aning kulbasi» asarida o'z ifodasini yaqqol topdi. Bu davrda Sharqda xalq ta'limi sohasida G'arbning yutuqlari tashviq qilina boshlandi. Yevropa ta'siri kuchaydi.

XX asr boshlariga kelib, jamiyat taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan tabiiy fanlarning jadal rivojlanishi, texnikaning yanada ildam taraqqiyoti diniy hurofotlardan xoli bo'lgan ilmiy dunyoqarashning mavqeyi mustahkamlanishi uchun sharoit yaratdi. Gumanitar fanlarda, birinchi navbatda, falsafa, iqtisodiyot nazariyasi, adabiyot va sotsiologiyada realistik vokelikni aks ettiruvchi asarlar yuzaga keladi. Bir qator olim va yozuvchilar insonlarning yaxshi yashashi uchun, demokratiya, tenglikni ta'minlovchi jamiyatni barpo qilish maqsadida shunga intiluvchi g'oyalarni ifodalovchi va ulug'lovchi asarlarni yuzaga keltirdilar.

Lekin, qanday qilib bo'lsa ham boylik to'plashga harakat qilishni tasvirlovchi asarlar ham paydo bo'ldi. Bu davrda madaniyati, adabiyot va san'atning demokratik asosda rivojlanishi uchun sharoit yaratildi. Ayniqsa, bu narsa adabiyotda yaqqol o'z ifodasini topdi, shu sababli tanqidiy realizm va naturalizm yuzaga keldi.

Tarixchilar insoniyat taraqqiyotining turli davrlari haqida juda katta ashyoviy dalillar to'pladilar. Bu davrda ham azaliy ko'rash yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi ko'rashmafko'raviy, g'oyaviy hayotning asosini tashkil qildi.

Gumanitar soha olimlari XX asr boshida ro'y berayotgan Yangi ijtimoiy iqtisodiy jarayonlarni o'rganishni kuchaytirdilar.

Bu davrda falsafa Fani ham rivojlanib davrga moslashdi. Ilgari ma'rifatparvarlik kuchli bo'lsa, endi inson huquqlariga e'tibor kuchaydi. Fanning rivojlanishi bilan uning jamiyatdagi o'rnini belgilash, barcha ijtimoiy muammolarni hal etishda fanning ijobiy hodisa ekanligini asoslash kuchaydi.

Z.Freyd (1856-1939) psixoanaliz nazariyasining asoschisi, dunyoga tanilgan olim. Uning asarlari XIX asr oxiri XX asr boshlarida yevropada adabiyot va san'atning rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatdi. Freyd qilgan buyuk inqilobning mohiyati shundaki, u Dekartning inson

to'g'risidagi tasavvurlarini inkor etib fenomenologik (favqo'lodda, nodir) yondashuv yordamida ongsizlikni tahlil qilish mumkinligini asoslab berdi. Psixoanaliz an'analarga muvofiq ongsizlik bilib bo'lmas jarayon deb tushuntiriladi.

Tarixiy taraqqiyotining davriy modeli, Dune dinlari (buddaviylik, xristian, islom)ning barcha xalqlarni yaqinlashtiruvchi va jipslashtiruvchi bosh omil ekanligi g'oyalari ilgari surildi. Shu tariqa chyerkov vijdon yerkinligi, diniy e'tiqod yerkinligi, barcha dinlarining tengligi tamoyillariga toqat bilan ko'nika boshladi.

Bu davrda jahon demokratik madaniyatining fondi Osiyo va Lotin Amerikasi mamlakatlari yozuvchilarining ijodi bilan ham boyidi. Atoqli Yapon yozuvchisi A.Ryuneske novellalarida parazit mulkdorlar axloqining inqirozi, xalq ommasining umumiy kuchini anglash o'z aksini topdi.

Hind gumanisti yozuvchisi R.Tagor (1861-1941) falsafiy teranligi va badiiy barkamolligi bilan ajralib turuvchi romanlar, hikoya va she'rlar bilan butun dunyoga mashxur bo'ldi.

Frantsuz adibi Viktor Gyugo (1802-1885) o'zining «Daxshatli yil, « Dengiz zaxmatkashlari», «Xo'rlanganlar», «To'qson uchinchi yil» kabi asarlarda zulmga, jaholat va adolatsizlikka qarshi norozilik, bosqinchilikka nafrat, ko'rashchan xalqqa xayrihoxlik bildiradi va haqoratlangan mehnatkash insonning fojiali hayoti va ko'rashini tasvirlaydi.

Bu davrda, Yaponiyalik mashxur yozuvchi Simey Ftabateyning «Suzayotgan bo'lutlar», Roka Tokutominning «Ko'rasivo», «Yashamagan yaxshi» romanlari feodal qoldiqlariga qarshi, milliy qadriyatlarni asrashga xorijning ma'naviy tasviriga qarshi qaratilgan edi. Hindistonda bengal yozuvchisi Shorotchandra Chattopadnoy, shoir Muhammad Iqbol asarlari shahar va qishloq xayotini yyerkin tasvirladi, xalqni uyg'onishga undadi.

Shunday qilib, XIX asr oxiri XX asr boshlarida Fan va madaniyat ancha yuksalib insonlarning yaxshi hayot kechirishlari uchun xizmat qila boshladi.

Nazorat savollari :

1. Jahon pedagogikasida ta'lim amalga oshirilishi qanday olib borilmoqda?
2. Jahon mamlakatlarining ta'lim tizimida qanday maorif muammolari bor?
3. Chet el ta'lim tizimi haqida nimalarni bilasiz?
4. XIX asr oxirlarida pedagogika fanida qanday o'zgarishlar, yangiliklar bo'ldi
5. Qiyosiy pedagogika taraqqiyotining ikkinchi davrida ta'lim sohasi haqida gapiring.
6. XIX asr oxiri XX asr boshlari jahon adabiyotining yirik namoyondalari ijodi haqida gapiring.

Adabiyotlar:

1. Karimov I. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li. T., "O'zbekiston", 1992.
2. Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T., "SHarq", 1998.
3. Barkamol avlod orzusi. Toshkent, "SHarq", 1999.
4. Hoshimov K. va b. Pedagogika tarixi. T., "O'qituvchi", 2006.
5. Pedagogika. A.Q. Munabvarob tahriri ostida. Toshkent, "O'qituvchi", 1996.
6. Malkova Z.A. Shkola i pedagogika zarubejom. M., "Pedagogika", 1983y.
7. Jahon mamlakatlari tarixi. T – O'qituvchi.1994 y
8. Xorijda ta'lim,ma'rifat – 2001 y
9. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari.
Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. "O'zbekiston milliy entsiklopediyasi".
Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

2-MAVZU: MAKTABGACHA TA'LIM QIYOSIY PEDAGOGIKA FANINING TARAQQIYOT BOSQICHLARI REJA

1. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot davrlari.

2. Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogika jamiyatlari.

3. Qiyosiy pedagogika fani rivojlanishida xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot bosqichlari hamda qiyosiy pedagogika jamiyatlari haqidagi tasavvurlarini shakllantirish.

Tayanch tushunchalar: Maktabgacha ta'lim, qiyosiy pedagogika, qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot davrlari, xalqaro tashkilotlar, pedagogika jamiyatlari.

Qiyosiy pedagogika fanining ta'lim jarayonidagi tutgan o'rni va ahamiyati talaba yoshlarning milliy mafko'raviy qarashlarini shakllantirish, jamiyatning ilg'or nufuzli kuchi sifatida sog'lom e'tiqodli, yerkin fikrlovchi, komil insonlarni tarbiyalash yo'llarini aniqlashdan iboratdir. Bu haqida jahon pedagogikasida, ayniqsa taraqqiy etgan mamlakatlarda ta'limning amalga oshirilishi, istiqboli to'g'risida batafsil ma'lumotlar beriladi. SHu o'rinda qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot bosqichi haqida to'xtalib o'tishimiz joiz.

Fransiyaning ta'lim tizimi boy va qadimiy tarixga ega. Bu yyerda «Ta'lim haqida»gi Qonun dastlab 1955-yilda qabul qilinib, 1975-yilda unga bir qator o'zgartirishlar kiritilgan. Fransiyaning hozirgi davrda amal qilinayotgan «Ta'lim haqida»gi Qonuni 1989-yil 10-iyulda qabul qilingan.

Fransiyada ta'lim tizimining dastlabki bosqichini maktabgacha tarbiya tashkil etadi. Bu bosqichni «Onalar maktabi» deb ham yuritishadi. Bundan ko'zlangan maqsad bolalarning maktabdagi sharoitini o'z sharoiti bilan yaqinlashtirish, ularga oiladagidek iliq munosabatni shakllantirishdan iborat.

Fransiya ta'lim tizimida bolalarning go'daklik chog'idanoq maktabda o'qitish uchun tayyor holda olib kelish g'oyat muhim masala hisoblanadi.

Germaniya maorifidagi asosiy muammo sobiq GDRdagi ta'limni bir xil milliy me'yorga solishdan iboratdir. Asosiy vazifa sobiq GDR dagi ta'lim tuzilmasini yangi me'yorga va o'lehovga tushirish, oddiy usul bilan GFR dagi ta'lim tizimiga o'tkazib qo'yishdan iborat.

Ammo buning ham o'ziga xos muammolari bor. Birinchidan mablag' masalasi bo'lsa, ikkinchidan sobiq GDR dagi ta'lim jarayoni qatnashchilarining bu o'zgarishga munosabatidir.

Nidyerlandiya ta'lim tizimining shakllanish davri 1789-yilda Fransiya revolyutsiyasi natijasida paydo bo'lgan Bativ Respublikasi davriga to'g'ri keladi. Mamlakatning 75 foiz maktablari xususiy shaxslar, tashkilotlar va jamiyatlar tomonidan, jumladan xristian yoki katolik chyerkovlari tomonidan tashkil etilgan. Bu mamlakat ta'lim tizimi 732 shaklidir. Boshlang'ich ta'lim maktabgacha tarbiya bilan qo'shilgan.

Nidyerlandiyada qariyb 4 mln. yoshlar kunduzgi ta'lim oladi. Mamlakatda majburiy ta'lim pulsiz, katta yoshlar maktablari va oliygohlari pullik.

O'qituvchi va tarbiyachilarning maoshlari davlat tomonidan tayinlanadi. Ta'lim vazirligi Nidyerlandiyada eng qimmat turuvchi vazirlikdir. Unga davlat bir yilga 29,6 milliard gulden mablag' sarf etadi. Bu davlat byudjetining 17 foizidir. Uning ham o'ziga xos inqirozi va muammolari bo'lgan. Bo'larni to'liqroq tasavvur qilish uchun mamlakat pedagogik tamoyillari va maorif taraqqiyotining tarixiy bosqichlariga nazar tashlash maqsadga muvofiqdir.

Yapon ta'lim tizimining mumtoz shakllanishi 1867-1868 yillardagi mamlakat hukmdori Meydzi tomonidan amalga oshirilgan islohotlarga borib taqaladi. Bu hukmdorning o'z oldiga qo'ygan ilk qat'iy shiori bo'lib, biri «Fukkoki kioxsi» boyish, mamlakatni mustahkamlash va harbiylashtirish, ikkinchisi esa «Siokusan kogio» ilg'or G'arb ishlab chiqarish texnologiyasi asosida mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish edi. Meydzi ikki maqsadni amalga oshirishning bosh omili ta'lim tizimlarini tubdan o'zgartirish va yangilashda deb hisoblardi.

Yaponiya yuksak ilmiy qudratga ega mamlakatdir. U dunyoda ta'limni rivojlantirishga mablag' sarf etishda AQSHdan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Mamlakat ilmiy izlanishlarga xususiy sektorni qo'shib hisoblaganda, umumiy fanni rivojlantirishga ajratilgan mablag'ning beshdan to'rt

qismi ajratilmoqda. Keyingi 1015-yilda tabiatshunoslik va texnologiya sohasidagi oliy o'quv yurtlari rivojlantirildi, bunga ilmiy izlanishlarga mo'ljallangan mablag'ning qariyb 60 foizi sarf etiladi.

BMTning Yunesko tashkiloti bolalarni Himoya qilish tashkiloti (Yunisef), oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi masalalari bilan shug'ullanuvchi «FAO» tashkiloti, Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT), Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST), Atom enyergiyasi bo'yicha xalqaro vakillik (MAGATE), Kosmik fazodan tinch maqsadda foydalanish Komiteti, Xalqaro Elektr Aloqalari Ittifoqi singari o'nlab tashkilotlar davlatlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni muvofiqlashtirishda jahon siyosatining yetakchi kuchiga aylanib bormoqda.

1993-yilgi ma'lumotlarga ko'ra Yunesko tashkilotiga 171 davlat, jumladan O'zbekiston ham a'zo. Bu tashkilotning qarorgohi Fransiyaning poytaxti Parij shahrida bo'lib, uning bosh organi Bosh direktordir.

Yunesko faoliyati o'ta xilma-xil va ko'p qirralidir, uning ta'lim sohasidagi ishlari ko'p yo'nalishlarda olib boriladi. Jumladan, rivojlangan mamlakatlarda savodsizlikni tugatish, jahon ta'limi rivojlanishidagi tendentsiyalarni tahlil qilish va uni ommalashtirish, u yoki bu mamlakatlarda ta'lim bo'yicha olib borilayotgan siyosatni ham ma'naviy rag'batlantirish va boshqalar.

Yunesko mazmunli ta'limning hamma uchun birday imkoniyat doirasida bo'lishini ta'minlash, uning o'zluksizligini qaror toptirish, ta'limni va uning shaklini kelajakda rivojlanishi tamoyillaridan kelib chiqadi.

O'qituvchi kadrlar tayyorlash, ularning nazariy amaliy saviyasini muttasil oshirib borish, ba'zi mamlakatlarda muammo bo'lib hisoblangan xotin-qizlarning erkaklar bilan teng bilim olish xuquqlarini ta'minlash, ekologik ta'limni yo'lga qo'yish, darslik va dasturlarni takomillashtirish, mamlakatlar o'rtasida ta'lim bo'yicha hamkorlikni butun choralar bilan rivojlantirish va juda ko'p boshqa masalalarni hal qiladi.

Bu faoliyatning barchasi yoshlarga jahon talablari ruhida ta'lim berish, ularni xalqaro hamkorlik, o'zaro ishonch, do'stlik, birodarlik ruhida tarbiyalashga qaratilganidir.

Fan va texnikani rivojlantirish borasida Yunesko bir qator davlatlararo dasturni amalga oshirdi. Bu dastur asosan, ekologik muhitni yaxshilash, atrofmuhitni muhofaza qilish bilan bog'liqdir.

Hozirgi dunyoda millatlar va xalqlarning madaniy, tarixiy meroslarini asori atiqalarini asrash, avaylash, kelajak avlodlar uchun uni saqlash ta'mirlash ishlari katta ahamiyatga molikdir. Bu masalada Yunesko asosiy o'rinni egallaydi.

Uning ro'yxatiga jahon tarixiy yodgorliklarining iftixori hisoblangan Buyuk Xitoy devori, London Tauyeri, Klimentjarodagi milliy park va boshqa minglab obyektlar kiradi.

1993-yildan boshlab O'zbekistonning Samarqand, Buxoro, Xiva, Qo'qon, Toshkent va boshqa joylaridagi ko'plab tarixiy obidalar ana shu ro'yxatga kiritiladi.

Yunesko faoliyati tarkibiga yana xalq og'zaki ijodiyoti, folklor o'lanlar, aytishuvlar, maqomlar, xalq kuylari, laparlarni saqlash ham kiradi.

Adabiyot bo'yicha Yuneskning roli ayniqsa salmoqlidir. Jahon adabiyoti, uning shoh asarlari, adabiy meros ayniqsa u tomonidan e'zozlanib, ular to'planadi va jahonning turli tillariga tarjima qilinib, bosmadan chiqariladi va tarqatiladi.

1992-yil 2marta O'zbekiston BMTga a'zo bo'lgach, BMTning barcha tashkilotlariga haqli a'zo bo'lib kira olish huquqiga ega bo'ldi. SHu bois O'zbekiston 1993-yil 26-oktyabrda Yuneskoga a'zo bo'ldi.

1993 yil Yuneskning ko'zga ko'ringan ekspertlari yurtimizga tashrif buyurib, Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlarining tarixiy obidalari bilan tanishdilar. Natijada bu yodgorliklarni qayta tiklash va ta'mirlash dasturi tuzildi va bu dastur 1995-yildan amalga oshirila boshlandi.

Yunesko tashabbusi bilan Parijda Muhammad Tarag'ay, Ulug'bek tavalludining 600yillik yubiley tantanalari bo'lib o'tdi. Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlarining yubileyleri o'tkazildi.

Yunesko ekologik muammolari hal etishda ham yordam ko'rsatishga tayyor.

BMT jahon madaniyati va ma'rifatini rivojlantirish o'n yilligini (1988-1997) o'tkazishga qaror qilingan edi.

Yunesko ham shu doirada faoliyat yurgizib, «Buyuk Ipak yo'li»ni kompleks o'rganish dasturini qabul qildi. Bu dasturning maqsadi SHarq bilan G'arb o'rtasidagi quruqlikdan va dengizdagi yo'lining salohiyatini aniqlash, tiklashdan iborat bo'lsa, ikkinchi tomondan bu yo'l SHarq bilan G'arbning madaniy va ma'rifiy hamkorligini ham birbiriga bog'lovchi ko'prik ekanligini ochib berish, uni tiklashdan iboratdir.

Bu tadqiqotlar to'rt asosiy yunalishda olib borilmoqda :

1. Ipak yo'li mamlakatlariga kiruvchi xalqlarning tili va yozuvini o'rganish.
2. Karvonsaroylar o'rnini aniqlash va ularni qayta tiklash, pochta aloqalarini yo'lga qo'yish.
3. Kosmik arxeologiyani qayta jonlantirish.
4. Jahon turistlar tashkiloti bilan hamkorlikda ipak yo'li bo'ylab turistik yo'nalishlarni ochish va uni harakatga keltirish.

Yuneskoning tashabbusi va hamkorligi bilan O'zbekistonda qator madaniy ma'rifiy tadbirlar o'tkazish davom etmoqda.

AQSH ta'lim tizimining maqbo'l tomonlarini ijobiy qo'llanilish bilan boshqarish, uni to'la mustaqillikka o'rgatish va tadbiq etish, besh yoshlik bolalarni maktab bosqichiga puxta tayyorlash, dars jarayonining bir xil andozasidan qutilish yo'llarini izlash, yo'nalishli va ayrim predmetlarini chuqurlashtirib o'rgatish bo'yicha olib borilayotgan ishlarni yangi bosqichga ko'tarish, kasb yo'nalishi berish yo'lida olib borilayotgan ishlarini chuqur taxlil etib, mahalliy sharoitdan kelib chiqish o'z ish faoliyatda qo'llashni tashkil qilish e'tiborga loyiqdir.

AQSH pedagogikasidagi :

bolani o'z kuchi va imkoniyatiga ishonch ruhida tarbiyalash

o'quvchilarning eng kichik shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun ko'rash, vatanga g'urur va iftixor ruhida tarbiyalash kabi asosiy xususiyatlar boshqa davlatlar, jumladan bizning pedagogikamizga ham tatbiq etish zarur bo'lgan muhim sifatlardir. Buyuk Britaniya yuz yillardan beri sifatli klassik ta'limi bilan mashhurdir. Bu ta'lim davr sinovidan o'tgan va xalqaro ta'lim bozorida yetakchi o'rinda turadi.

Mavzuni mustahkamlash va o'z-o'zini nazorat qilish uchun savollar:

1. BMT, YUNESKO, YUNISEF tashkilotlari haqida gapiring.
2. YUNESKO tashabbusi bilan Parijda qaysi vatandoshlarimizning yubileyi bo'lib o'tdi?
3. YUNESKOning "Buyuk ipak yo'li"ni o'rganish dasturi qaysi yo'nalishlarda olib borilmoqda?
4. Jahon tarixiy yodgorliklariga O'zbekistondan qanday obidalar kiritilgan?

Adabiyotlar:

1. Karimov I. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T., "O'zbekiston", 1992.
2. Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T., "SHarq", 1998.
3. Barkamol avlod orzusi. Toshkent, "SHarq", 1999.
4. Hoshimov K. va b. Pedagogika tarixi. T., "O'qituvchi", 2006.
5. Pedagogika. A.Q. Munabvarob tahriri ostida. Toshkent, "O'qituvchi", 1996.
6. Malkova Z.A. Shkola i pedagogika zarubejom. M., "Pedagogika", 1983y.
7. Jahon mamlakatlari tarixi. T – O'qituvchi. 1994 y
8. Xorijda ta'lim, ma'rifat – 2001 y
9. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari.

3-MAVZU: MAKTABGACHA TA'LIMDA QIYOSIY PEDAGOGIKA FANI RIVOJLANISHIDA XALQARO TASHKILOTLAR VA ULARNING FAOLIYATI

Reja

1. Yunesko tashkilotining tashkil topishi va uning faoliyati.

2. Fan va texnika rivojlanishga qaratilgan Yunesko dasturi.

3. AQSh, Buyuk Britaniya va boshqa davlatlarda Qiyosiy pedagogika jamiyatining tuzilishi.

Tayanch iboralar: Yunesko, fan, texnologiya, AQSh, Buyuk Britaniya sini taqqoslash pedagogikasi.

Yunesko Birlashgan Millatlar tashkilotining ta'lim, fan, madaniyat masalalarini rivojlantirishga ixtisoslashtirilgan tashkilot bo'lib u 1946 yilda tashkil etilgan. BMT ikkinchi jahon urushidan keyin suveren davlatlarning ixtiyoriy birlashuvi asosida jahonda tinchlik va xavfsizlikni saqlash hamda o'rtasida tinch hamkorlikni rivojlantirish maqsadida tuzilgan. BMT o'zining tuzilishiga ko'ra Bosh Assambleya (yalpi majlis), Xavfsizlik kengashi, Xalqaro sudga ega. Bo'lardan tashqari BMTning doimiy amalda bo'lgan faoliyatini kotibiyat olib boradi va uning ishini Bosh assambleya saylab qo'yadigan Bosh Kotib boshqarib boradi.

Bosh Assambleya har yili jahon siyosatining dolzarb muammolarini muhokama qiladi va bu masalalar bo'yicha BMTga a'zo bo'lgan davlatlarga yoki Xavfsizlik kengashiga tavsiyalar beradi.

Hozirgi kunda BMTning Yunesko tashkiloti bolalarni himoya qilish tashkiloti (Yunisef), oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi masalalari bilan shug'ullanubchi «FAO» tashkiloti, Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT), Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST), Atom energiyasi bo'yicha xalqaro vakillik (MATATE), Kosik fazodan tinch maqsadda foydalanish Komiteti, Xalqaro Elektr Aloqalari Ittifoqi singari o'nlab tashkilotlar davlatlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni muvofiqlashtirishga jahon siyosatining yetakchi kuchiga aylanib bormoqda.

1993-yili ma'lumotlarga ko'ra Yunesko tashkilotiga 171 davlat, jumladan O'zbekiston ham a'zo.

Bu tashkilotning qarorgohi Fransiyaning poytaxti Parij shahrida bo'lib, uning bosh organi Bosh direktordir.

Yunesko faoliyati o'ta xilma-xil va ko'p qirralidir uning ta'lim sohasidagi ishlari ko'p yo'nalishlarda olib boriladi. Jumladan, rivojlangan mamlakatlarda savodsizlikni tugatish, jahon ta'limi rivojlanishidagi tendensiyalarni tahlil qilish va uni ommalashtirish, u yoki bu mamlakatlarda ta'lim bo'yicha olib borilayotgan siyosatni ham ma'nabiy rag'batlantirish va boshqalar.

Yunesko mazmunli ta'limning hamma uchun birday imkoniyat doirasida bo'lishini ta'minlash, uning o'zluksizligini qaror toptirish, ta'limni va uning shaklini kelajakda rivojlanishi tamoyillaridan kelib chiqadi.

O'qituvchi kadrlar tayyorlash, ularning nazariy amaliy saviyasini muttasil oshirib borish, va ba'zi mamlakatlarda muammo bo'lib hisoblangan Xotin-qizlarning erkaklar bilan teng bilim olish huquqlarini ta'minlash, ekologik ta'limni yo'lga qo'yish, darslik va dasturlarni takomillashtirish, mamlakatlar o'rtasida ta'lim bo'yicha hamkorlikni butun choralar bilan rivojlantirish va juda ko'p boshqa masalalarni hal qiladi.

Bu faoliyatning barchasi yoshlarga jahon talablari ruhida ta'lim berish, ularni xalqaro hamkorlik, o'zaro ishonch, do'stlik, birodarlik ruhida tarbiyalashga qaratilgandir.

Fan va texnikani rivojlantirish borasida Yunesko bir qator davlatlararo dasturni amalga oshirdi. Bu dastur asosan, ekologik muhitni yaxshilash, atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liqdir.

Hozirgi dunyoda millatlar va xalqlarning madaniy, tarixiy meroslarini asori-atiqalarini asrash, avaylash, kelajak avlodlar uchun uni saqlash ta'mirlash ishlari katta ahamiyatga molikdir. Bu masalada Yunesko asosiy o'rinni egallaydi.

Uning ro'yxatiga jahon tarixiy yodgorliklarining iftixori hisoblangan Buyuk Xitoy devori, London Tauyeri, Klimenjarodagi milliy park va boshqa minglab obyektlar kiradi.

1993-yildan boshlab O'zbekistonning Samarqand, Buxoro, Xiva, Qo'qon, Toshkent va Boshqa joylaridagi ko'plab tarixiy obidalar ana shu ro'yxatga kiritiladi.

Yunesko faoliyati tarkibiga yana xalq og'zaki ijodiyoti, folklor o'lanlar, aytishuvlar, maqomlar, xalq kuylari, laparlarni saqlash ham kiradi.

Adabiyot bo'yicha Yuneskoning ro'li ayniqsa salmoqlidir. Jahon adabiyoti, uning shoh asarlari,

adabiy meros ayniqsa u tomonidan e'zozlanib, ular to'planadi va jahonning turli tillariga tarjima qilinib, bosmadan chiqariladi va tarqatiladi.

1992-yil 2martda O'zbekiston BMTga a'zo bo'lgach, BMTning barcha tashkilotlariga haqli a'zo bo'lib kira olish huquqiga ega bo'ldi. Shu bois O'zbekiston 1993-yil 26oktabrda Yuneskoga a'zo bo'ldi.

1993 yil Yuneskoning ko'zga ko'ringan ekspertlari yurtimizga tashrif buyurib, Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlarining tarixiy obidalarini bilan tanishdilar natijada bu yodgorliklarni qayta tiklash va ta'mirlash dasturi tuzildi va bu dastur 1995 yildan amalga oshirila boshlandi.

Yunesko tashabbusi bilan Parijda Muhammad Tarag'ay Ulug'bek tava lludining 600yillik yubiley tantanalari bo'lib o'tdi. Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlarining yubileylari o'tkazildi.

Yunesko ekologik muammolari hal etishda ham yordam ko'rsatishga tayyor.

BMT jahon madaniyati va ma'rifatini rivojlantirish o'n yilligini (1988-1997) o'tkazishga qaror qilingan edi.

Yunesko ham shu doirada faoliyat yurgizib, «Buyuk Ipak yo'li»ni kompleks o'rganish dasturini qabul qildi. Bu dasturning maqsadi Sharq bilan G'arb o'rtasidagi quruqlikdan va dengizdagi yo'lining salohiyatini aniqlash, tiklashdan iborat bo'lsa, ikkinchi tomondan bu yo'l Sharq bilan G'arbning madaniy va ma'rifiy hamkorligini ham bir-biriga bog'lovchi ko'prik ekanligini ochib berish, uni tiklashdan iboratdir.

Bu tadqiqotlar to'rt asosiy yo'nalishda olib borilmoqda:

1. Ipak yo'li mamlakatlariga kiruvchi xalqlarning tili va yozuvini o'rganish.

2. Karvonsaroylar o'rnini aniqlash va ularni qayta tiklash, pochta aloqalarini yo'lga qo'yish.

3. Kosmik arxeologiyani qayta jonlantirish

4. Jahon turistlar tashkiloti bilan hamkorlikda ipak yo'li bo'ylab turistik yo'nalishlarni ochish va uni harakatga keltirish.

Yuneskoning tashabbusi va hamkorligi bilan O'zbekistonda qator madaniy ma'rifiy tadbirlar o'tkazish davom etmoqda.

AQShda mavjud ta'lim tizimi mamlakat prezidenti va hukumati tobora qoniqtirmayotir. Jon Kennidi 1963-yildayoq shunday degan edi: «Yomon maktab davlatning yomon siyosatigina bo'lib, uni yomon iqtisodiyotga olib kiruvchi zamindir». Demak, AQShda ta'limning hayotdan orqada qolayotgan 60yillaridayoq sezilgan edi. 2000 yilda «Amerika ta'lim strategiyasi» dasturi e'lon qilindi.

Talaba larning tabiiy va matematika fani yutuqlarini o'zlashtirishda jahonga eng oldingi o'rinlarga chiqishlari: har bir voyaga yetmagan amerikalikning iqtisodiyot sohasida jahonning barcha yoshlari bilan bellasha oladigan bo'lishlari; maktablarda giyohvandlik va zo'ravonlikka ba'rham berish o'qish uchun barcha shart-sharoitni yaratib berish ko'zda tutiladi.

Bu AQShda ta'lim istiqbollarini belgilab beruvchi muhim dasturdir.

AQSh ta'lim tizimining maqbo'l tomonlarini ijobiy qo'llanilishi bilan boshqarish, uni to'la mustaqillikka o'rgatish va tatbiq etish, besh yoshlik bolalarning maktab bosqichiga puxta tayyorlash, dars jarayonining bir xil andozasidan qutilish yo'llarini izlash, yo'nalishli va ayrim predmetlarini chuqurlashtirishning o'rgatish bo'yicha olib borilayotgan ishlarini yangi bosqichga ko'tarish, kasb yo'nalishi berish yo'lida olib borilayotgan ishlarini chuqur taxlil etib mahalliy sharoitda kelib chiqish o'z ish faoliyatda qo'llashni tashkil qilish e'tiborga loyiqdir.

AQSH yer maydoni butun G'arbiy Yevropa mamlakatlarinikidan katta bo'lishiga qaramay Rossiyadan keyingi o'rinda turadi.

AQSh pedagogikasidagi:

bolani o'z kuchi va imkoniyatiga ishonch ruhida tarbiyalash o'quvchilarning eng kichik shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun ko'rash, va tanga g'urur va iftixor ruhida tarbiyalash kabi asosiy xususiyatlar boshqa davlatlar, jumladan bizning pedagogikamizga ham tatbiq etish zarur bo'lgan muhim sifatlardir.

Buyuk Britaniya yuz yillardan beri sifatli klassik ta'limi bilan mashhurdir. Bu ta'lim davr sinovidan o'tgan va xalqaro ta'lim bozorida yetakchi o'rinda turadi. Hozirda 80 mingdan ortiq xorijiy talabalar Britan ta'lim tizimi yutuqlaridan bahramand bo'lmoqda. Buyuk Britaniya Maydoni–243809kb.km, Aholisi 62698362kishi (22o'rin2012y) Poytaxti–London. Davlat tizimi KonstitSION manarxiya. Davlat tili; Ingliz tili. Buyuk Britaniyada ta'lim 5yoshdan 16 yoshgacha majburiy.

Ta'lim tizimida 2 ta sector bor;

- 1) Davlat (bepul)
- 2) Xususiy (pullik)

Britaniya ta'limi 4 bosqichva n iborat;

- 1) Boshlangich (primary school) 5-11 yosh
- 2) O'rta ta'lim (Secondary school) 11-16 yosh
- 3) ALebels kursi Universitetga tayyorlash 16-18 yosh
- 4) Oliy ta'lim 18 yoshdan Eng asosiy fanlar
 - a) Ingliz tili. b) Matematika

Nazorat savollari:

1. Yunesko tashkiloti qanday tashkilotlar bilan hamkorlikda ish olib boradi?
2. Yunesko bilan BMT tashkiloti, Yunisef masalalari haqida tushunchangiz.
3. AQSh va Buyuk Britaniya pedagogikasidagi ta'lim tizimidagi g'oyalar haqida so'zlang.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Jahon mamlakatlari tarixi. 1994 y
2. AQShda huquqiy ta'lim tizimi. 2001 y
3. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
4. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
5. Shodmonova Sh., Yergashev P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
6. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. "O'zbekiston milliy entsiklopediyasi".
7. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

4-Mavzu: Jahon mamlakatlarida ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari

Reja

- 1. Jahon mamlakatlaridagi ta'lim islohotlari.**
- 2. Rivojlangan davlatlarda ta'limni isloh qilish yo'llari.**
- 3. Integratsiyalashtirilgan va maxsus kurslar.**
- 4. Mehnat ta'limi, kasbga yo'naltirish, qobiliyatli bolalar bilan ishlash dasturi.**

Tayanch iboralar: Jahon mamlakatlaridagi ta'lim islohotlari, integratsiyalashtirilgan va maxsus kurslar, mehnat ta'limi, kasbga yo'naltirish

Pedagogika tarixi fanidan ma'lumki, insoniyat o'z ijtimoiy taraqqiyoti jarayonida xilma-xil maktablarni, ta'lim-tarbiya shakllari va metodlarini yaratdi va pedagogik amaliyot sinovidan o'tkazdi. O'tmishda, asosan, diniy ta'limtarbiyaga asoslangan maktablar ustuvor bo'lganligini bilamiz.

Qadimgi Xoldey (Iroq) va Misrdagi ilk maktablar, qadimgi Gretsiya maktablari (grammatistlar, kifaristlar, palestra, efeblar maktablari) da diniy ta'limtarbiya, jismoniy tarbiyaga yetakchi o'rin berilgan. Ammo, keyinchalik ijtimoiy taraqqiyot ehtiyojlarini diniy maktablar qondirolmay qoldi. Shuning uchun Yevropada uyg'onish davri ma'rifatparvar allomalari dunyoviy maktab nazariyasini targ'ib eta boshladilar.

Dunyoviy maktab nazariyasi ilk bor Yan Amos Komenskiyning "Buyuk didaktika" asarida olg'a surilgan edi. Shuningdek, Pestalotsti, Robert Ouen ("Yangi Garmoniya"), Iogann Gyerbert ("Tarbiya maqsadlaridan kelib chiqqan umumiy pedagogika", "Psixologiya darsligi", "Pedagogikaga doir lektsiyalar ocherki"), Adolf Distyerbeg ("Nemis muallimlarining muallimi» nomiga sazovor bo'ldi. "Hamma bolalar uchun ochiq bo'lgan maktab» yaratishni targ'ib etdi"), K.D. Ushinskiy (I va II o'quv yillari uchun "Ona tili", milliylik...) Tolstoy ("Alifbe", "O'qish kitobi", "Arifmetika"...) kabi pedagogika fani darg'alari ham Dunyoviy maktab nazariyasini olg'a so'rgan edilar

Markaziy Osiyoda Dunyoviy maktab nazariyasi ilk bor jadidmarifatparvarlar Ismoilbek Gaspirali izdoshlari, Bexbudiy, Shakuriy, Siddiqiy, Avloniy va boshqalar tomonidan olg'a surildi. Ular maktablar ijtimoiy taraqqiyot bilan ham nafas borishi uchun o'quvchilarga diniy ilmlar bilan bir qatorda Dunyoviy(matematika, fizika, kimyo, geografiya va b..) ilmlarni ham o'rgatishi zarur degan fikrni targ'ib etdilar.

Ta'limtarbiyada samarali islohotlarni amalga oshirish talab etilayotgan hozirgi davrda esa ilmiy texnika taraqqiyoti, yangi texnologik revolyutsiya sharoitida muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsata oladigan jamiyat a'zolarini yetishtirib berish, yosh avlodni kasb-hunarga yo'naltirishda davlat xizmatini hamda o'rta ta'limning ko'p variantli uchinchi bosqichini joriy etish, ta'lim mazmunini yaxshilashda pedagogik bositalarni qo'llash, ta'limda tashabbuskorlik va ijodkorlikka keng yo'l ochish, uning muhim tizimlarini yaratish kabi chet el tajribalarini o'rganish ayni muddaodir.

Rivojlangan xorijiy davlatlarda ta'limning mamlakat ichki siyosatiga faol ta'sir etadigan ijtimoiy jarayon ekanligi, e'tirof qilingan haqiqatdir. Shu tufayli ham chet mamlakatlarida maktab ehtiyojni iqtisodiy ta'minlashga ajratilayotgan mablag' miqdori yildan yilga oshib bormoqda.

Yaponlarda masalan «maktab muvaffaqiyatli va faravonlik timsoli»gina bo'lib qolmay, u insonlarni yaxshilaydi degan fikr ishonch va e'tiqodga aylangan.

Ta'lim to'g'risidagi g'amxo'rlik taniqli siyosatchilarning ham hamisha diqqat markazida bo'lgan. Shuning uchun ham AQShning sobiq prezidenti R.Reyganni, Buyuk Britaniya bosh vaziri

M.Techyerni, Fransiya prezidenti F.Melleranlarni maktab islohotlarining tashabbuskorlari deb bejiz aytishmaydi.

F.Metteran maktabni «Jamiyatning harakatlantiruvchi kuch» deb hisoblagan.

Maktab dasturlarini o'zgartirish 2 asosiy yo'nalishda: ekstensiv va intensiv yo'l bilan amalga oshiriladi.

Birinchi holatda o'quv muddati uzaytiriladi, o'quv materiallari hajmi ko'paytiriladi; ikkinchi hol esa mutlaqo yangi dastur yaratiladi. Bu o'rinda ikkinchi yo'l, ko'pchilik mutaxassislarining e'tiroficha maqbo'l hisoblanadi.

Har bir yo'nalish o'z nabvatida bir necha qismga bo'linadi. Masalan, matematika, algebra, trigonometriya, ish yuritish, kompyuter texnikasini qo'llashdan iborat barcha majburiy predmetlar tarkibiga Yangi kurslar kiritildi. 1985-yildan e'tiboran barcha yuqori bosqich kollejlarning to'qson foizi shu besh bazali tamoyillar asosidagi dasturlar bilan ish olib bormoqda. Natija: majburiy tayyorgarlik bo'yicha ta'lim hajmi qisqardi, shu bilan bir qatorda dastur chuqurlashtirilib o'rganiladigan kurslar hisobiga tig'izlashtirildi.

XX asrning 80yillarida majburiy ta'lim hajmini qisqartirish jarayoni yanada chuqurlashtirildi. Hatto ayrim kollejlarda bu sohada uch yangi: ingliz til va adabiyoti, matematika, ijtimoiy bilimlar bazalari asosida ish olib borilmoqda. Ta'limning boshqa turlari esa ixtisoslashtirish davrigacha amalga oshiriladigan bo'ldi.

Amerikadagi ko'zga ko'ringan «Found Karnegi» pedagogik markazi bu dasturni XIX asr dasturi deb va xohlamoqda. O'quv dasturlarini qayta qurish jarayoni G'arbiy Yevropa davlatlarida ham amalga oshirilmoqda. Masalan, Buyuk Britaniyada ta'lim vazirligining tavsiyalariga muvofiq o'quv rejasi va dasturini ta'lim muassasalarining o'zlari belgilaydilar. Mazkur tavsiyalarga muvofiq 50 foiz o'quv soatlari o'qitilishi shart bo'lgan «Yadro» predmetlar: ingliz tili va adabiyoti, matematika, din darsi, ijtimoiy tarbiyaga ajratiladi. O'quv soatlarining boshqa qismi esa o'qitilish shart hisoblanib, tanlab olingan predmetlarga (gumanitar, tabiiy, matematik) ajratiladi.

80-yillardan boshlab Buyuk Britaniya ham AQSh dagi singari o'rganilishi majburiy bo'lgan fanlar doirasida kengaytirildi. Ingliz tili va adabiyoti, matematika va tabiiy fanlar o'quv setkasining yadrosini tashkil etadigan bo'ldi. Qolgan predmetlarni tanlab olish o'quvchilar va ot-onalar ixtiyoridadir.

Yaponiya maktablari ikkinchi jahon urushidan keyinroq Amerika ta'limi yo'lidan bordi. Lekin shunga qaramay, bu ikki mamlakat o'quv dasturida qator fanlar ko'zga tashlanadi. Yaponiyada o'z dasturlari jiddiy murakkablashtirilgan asosiy fanlar majmui ancha keng, bir qator Yangi maxsus va o'quv fakultativ kurslar kiritilgan. Masalan, umumiy ta'lim maktablarining yangi musiqa ta'limi o'quv dasturiga milliy va jahon mumtoz musiqasini o'rganish ham kiritilgan.

Yapon xalqida «Hamma narsa unitilganda ham, ta'lim esda qoladi» degan hikmatli gap bor.

Asosiy o'quv dasturlariga ma'lum cheklanishlarni kiritish, alohida predmetlarni o'rganishni kuchaytirib, ularni chuqur o'zlashtiradi va o'quvchilarni ortiqcha «yuk» xalos qiladi. Bu masalani ijobiy hal etishda o'quv kurslari integratsiyasini amalga oshirish yordam beradi.

Hozirgi paytlarda rivojlangan mamlakatlar o'quv dasturiga integratsiyalashtirilgan kurslarni kiritish to'la amalga oshirildi. Fransiya maktablarida ularga 60 foiz, Buyuk Britaniya maktablarida 15 foiz o'quv soatlari ajratildi.

Bu muammoni to'ldirish, o'quvchilarning u yoki bu kursga bo'lgan ehtiyojini to'larok qondirish uchun maktablar alohida predmetlardan chuqurlashtirilgan kurslarni tavsiya etmoqdalar.

Masalan, G'arbiy Yevropa maktablarida 15 foiz o'quvchilar fizika fanini chuqurlashtirib o'rganayotir. Keyingi uch yil davomida AQShda ilmiy bilimlarni chuqurlashtirib o'rgatishni ta'minlash maqsadida integratsiyalashtirilgan kurslarning turli variantlari ishlab chiqilmoqda.

Chet el tajribalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim mazmunini qayta qurishida shoshma-shosharlikka yo'l qo'yib bo'lmaydi. Fikrimizcha bu sohada samaraliroq yo'l integratsiya va ixtisoslashtirishga asoslangan o'quv dasturlarini yaratishdir.

Iqtisodiy jihatdan rivojlangan mamlakatlarda mehnat ta'limini hamda kasbga yo'naltirish borasida amalga oshirilayotgan ishlarning eng e'tiborga loyiqqlari shu ta'lim bo'yicha o'quv

dasturlarini kengaytirish, professionalizmga yuz tutish, kuchli moddiy bazani barpo etish yo`lidir. Har holda 1977-yilda AQShda qabul qilingan «Mehnat faoliyatiga tayyorlash akti»ning asosiy g`oyasi ham shunga qaratilgan.

Mehnat ta`limi bilan bir qatorda kasbga yo`naltirish ishlari ham zamon talablariga hamohang takomillashmoqda. Kasbga yo`naltirish darslari barcha rivojlangan davlatlarda mavjud. Bunday darslarda mehnat olamidagi o`zgarishlar va tendensiyalar, kasbkor sohibi bo`lish imkoniyatlari ham o`rgatiladi. Bunday darslarni Fan o`qituvchilari hamda maxsus kasbga yo`naltirish ishlari bo`yicha maslahatchilar olib boradilar. Bo`lardan tashkari kasbga yo`naltirish konsultatsiya punktlari ham mavjud bo`lib, ular yuqori sinf o`quvchilari va ota-onalariga soha bo`yicha konsultatchilar tashkil etadilar.

Kasbga yo`naltirish ishlarini tashkil etishda korxonalar amalga oshirilayotgan ishlar ham e`tiborga molikdir.

Yevropa iqtisodiy hamjamiyatining 1983yilda e`tirof etishicha, ta`limda ijtimoiy tengsizlik kayfiyati hukm surmoqda. Bunga pul to`lab o`qish, sinfda yoki kursda o`quv kursini o`zlashtira olmay ikkinchi yilga qolib ketish, imtihonlarni o`ta talabchanlik asosida o`tkazish sabab bo`lmoqda.

Masalan, Fransiya boshlangich maktablari o`quvchilarining teng yarmi, litseylar o`quvchilarining 60 foizi fanlarni o`zlashtira olmay takroriy o`quv yiliga qolib ketmoqda.

Bu mamlakatning boshlang`ich va o`rta maktablarda bolalar 650 ta imtihon va zachyotlar topshiradilar.

Imtihonlardan yiqilish o`quvchilarning asab va ruhiy holatiga qattiq ta`sir o`tkazadigan va ziyatlar, hatto fojiali voqealar ro`y berish hollari uchraydi. Bunday vaziyat shubhasiz, faqat ota-onalar ichidagina emas, o`qituvchilar orasida ham keskin noroziliklarga sabab bo`lmoqda.

1983-yildagi AQSh davlat dalolatnomalardan biri to`g`ridan to`g`ri «mamlakat Xavf ostida» deb nomlagan. Unda o`quvchilar o`zlashtirishdagi «o`rtamiyonachilik» 7080 tashkil etayotganligi, funksional savodsizlik avj olayotganligi bayon etilgan foizni 80 yillarda AQSh o`quvchilarining 50yillarga **nisbatan reyting ko`rsatkichi 973 dan 893 ga tushdi, Fransiyada ham 3 litseychidan biri muva ffakiyatga** uchrayotir.

Ta`limda ro`y berayotgan bu salbiy holatni bartaraf etish to`ldiruvchi ta`lim zimmasiga tushadi.

To`ldiruvchi ta`lim maktabgacha tarbiya muassasalarida maktab va litseylarda amalga oshirilmoqda. AQShda bu xizmatga ommaviy axborot vositalarining imkoniyatlari ham safarbar etilgan, Milliy telekompaniya maxsus o`quv kanali orqali 130 soatlik o`quv ko`rsatuvlari tashkil etdi.

O`quv jarayonlarini tabaqalashtirib olib borish bo`yicha chet el mamlakatlarining ko`pchiligada tadqiqot davom ettirilmoqda.

Nazorat savollari:

1. Jahon mamlakatlaridagi ta`lim islohotlari qanday amalga oshirilmoqda?
2. Rivojlangan davlatlarda ta`limni isloh qilish yo`llari haqida gapiring.
3. Mehnat ta`limi, kasbga yo`naltirish bo`yicha olib boriladigan ishlar haqida gapiring.

Adabiyotlar:

10. Karimov I. O`zbekistonning o`z istiqloq va taraqqiyot yo`li. T., "O`zbekiston", 1992.
11. Barkamol avlod O`zbekiston taraqqiyotining poydevori. T., "SHarq", 1998.
12. Barkamol avlod orzusi. Toshkent, "SHarq", 1999.
13. Hoshimov K. va b. Pedagogika tarixi. T., "O`qituvchi", 2006.
14. Pedagogika. A.Q. Munabvarob tahriri ostida. Toshkent, "O`qituvchi", 1996.
15. Malkova Z.A. Shkola i pedagogika zarubejom. M., "Pedagogika", 1983y.
16. Jahon mamlakatlari tarixi. T – O`qituvchi.1994 y
17. Xorijda ta`lim,ma`rifat – 2001 y

18. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari.

5-MAVZU: YEVIROPA MAMLAKATLARIDA TA'LIM TARBIYA MASALALARINING OLIB BORILISHI VA QIYOSIY TAHLILI

Reja

- 1. Rivojlangan mamlakatlarda komil insonni tarbiyalash muammosi.**
- 2. Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi.**
- 3. Ruminiya, Chexiya, Slova kiyada maktab ta'limi.**
- 4. Germaniya ta'lim tizimi.**
- 5. Fransiya ta'lim tizimi.**

Tayanch iboralar: Muammoli tarbiya, Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi, Gimnaziya.

1. Dunyoning rivojlangan mamlakatlarida har jihatdan rivojlangan kishini tarbiyalash muammosi hozirgi kunning asosiy talabi bo'lib turibdi. Chunki, jamiyatda yuz berayotgan inqilobiy o'zgarishlarni insonning o'zini o'zgartirmasdan amalga oshirib bo'lmaydi. Ammo, yangi kishini tarbiyalash o'z-o'zidan emas, va ilk ijtimoiy munosabatlar yangilanishi jarayonida amalga oshadi. Bu jarayonda maktablar tizimi muhim ahamiyat kasb etadi.

Axborot texnologiyalari yetakchi o'ringa chiqib olgan hozirgi kunda rivojlangan mamlakatlarda maktablar tizimini, ta'lim mazmunini yangilash zaruratga aylandi. Eskicha o'qitish usullari va metodlari ma'nan eskirib, ta'limning ilg'or pedagogik texnologiyalarga asoslangan metodlari va shakllariga ehtiyoj kuchaydi.

Qadimgi ajdodlarimiz olamning murakkab tabiiy jarayonlarini o'rganib borar ekan, insonni, uning manaviy-axloqiy kamolotini olamdan tashqarida emas, balki shu olamning ichida deb qaraydilar. Ularning fikricha, odam – olam ichidagi kichik olam bo'lib, unda katta olam (olami Kubro) ning barcha xususiyatlari o'z aksini topgandir. Bu hol olamni to'la tasavvur qilishdan oldin odamni, inson olamini yaxshi bilishni taqazo etadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, hozirgi davr rivojlangan mamlakatlarida insonni tabiatning oliy mahsuli sifatida, olamning bir parchasi deb qarashda biryoqlamalikka berilib ketish ko'zga tashlanadi. Shuning uchun bu mamlakatlarda insonni faqat zamonaviy ishlab chiqarish ilmi bilan qurollantirish, axborot texnologiyalari, boshqaruv malakalarini o'rgatishga ustuvor soha sifatida qaralmoqda. Ulardagi maktablar ta'lim tarbiyasi oldiga ham shunday vazifa qo'yilgan bo'lib, kichik olam (Najmiddin Kubro) ning moddiy ehtiyojlari yetakchi o'ringa, ma'naviy ehtiyojlar keyingi o'ringa tushib qolayotir.

2. Sobiq sho'rolar impyriyasi barham topguniga qadar Yevropadagi qator mamlakatlarda xalq ta'limi taraqqiyoti sobiq kommunistik firqalar mafko'rasi asosida amalga oshirildi. Ammo, mamlakatlar moddiy texnika bazasini mustahkamlashda yoshlarga zamon talablari asosida ta'lim tarbiya berish, ularni ilmiy texnika inqilobi yutuqlariga asoslangan kasbiy bilimlar bilan qurollantirish lozim deb qaraldi. Shuning uchun mazkur muammoni hal qilishga qaratilgan davlat qarorlari qabul qilindi. Vengriyada (1980 y) va Chexoslovakiyada (1981) maktab ta'lim tarbiyasi sifatini tubdan o'zgartirish yo'nalishida dadil qadamlar tashlandi. Maktab ta'lim tarbiyasi puxta o'ylangan reja asosida yo'lga qo'yildi.

Sotsialistik tuzum barham topguniga qadar mazkur mamlakatlarda jadal industrilash tirish yo'llarida (50 y) yoshlarga umumta'lim va kasbiy ta'lim berish ehtiyoji kuchaydi. Qishloqlarda jadal sur'atlar bilan yirik maktablar barpo etildi, mavjud maktablar yarim intyernatlar shakliga o'tdi. O'quvchilar kontingentining 30 % yarim intyernatlar va kuni uzaytirilgan guruhlariga jalb etildi. Majburiy ta'lim 8 yillik bo'lib, ta'limning ishlab chiqarish bilan aloqasi kuchaytirildi.

70 – yillarda maktab bitiruvchilarining 80 % i (8sinfni) turli shakllardagi umumiy o'rta ta'lim

maktablarida davom ettirdilar. Ammo, umumiy oʻrta taʼlim (XXI sinflar) ga yoshlarni jalb etishda qator obyektib muammolar mavjud boʻlib, ularni hal qilishda Yevropa mamlakatlari yaqindan hamkorlik qilishmoqda.

Vengriya – hududi 93.000 kb.km, aholisi 11 mln., poytaxti – Budapesht shahri, mamlakat oʻtmishi mustaqillik uchun koʻrashlar tarixi bilan hamohang 1919 yilgi inqilob (133 kun) tufayli yagona mehnat maktabi haqida Dekret qabul qilingan edi. Maktab taʼlimini qayta qurish va savodsizlikni tugatish yoʻlida ilk qadamlar qoʻyildi. Ammo, Xorti boshchiligidagi fashistik rejim xalq taʼlimi rivojini ortga surib yubordi.

Ikkinchi jahon urushi tugaganida mamlakatdagi bolalarning teng yarmi boshlangʻich taʼlimni ham olmagan, kattalarning 10 % i savodsiz, Talabalar orasida oddiy xalq bolalari 2,7 % ni tashkil etar edi.

Oʻtgan asrning 50yillari nihoyasida mamlakatda 616 yoshli bolalar uchun tekin umumiy majburiy taʼlim joriy etildi. “Vengriyada xalq maorifi tizimi haqida Qonun” qabul qilindi (1961 y). Bu xalq maorifi sohasidagi erishilgan yutuqlarni yanada mustahkamladi.

1972-yildagi “Xalq maorifining ahvoli va uni takomillashtirish haqida” gi qaror va 1975yilgi qurultoy umumiy majburiy oʻrta taʼlimga toʻla oʻtishi taʼminlandi. Hozirgi kunda mamlakat xalq taʼlimi tizimi quyidagi koʻrinishga ega:

Bolalar bogʻchalari – 36 yoshli bolalarning bir qismini qamrab olgan (70 %). Bogʻchalarga qatnamaydigan bolalar maktabga borishdan 6 oy oldin tayyorlov mashgʻulotlariga jalb etiladi. Bogʻchalardagi mashgʻulotlar aholining ish rejimiga bogʻliq holda tashkil etiladi.

Umumiy majburiy taʼlimga 6 yoshdan 16 yoshgacha boʻlgan bolalar jalb etiladi. Bu amalda 2 bosqichli 8 yillik taʼlim boʻlib, IIB, BBIII sinflarni oʻz ichiga oladi.

1sinfga qabul qilinganlarning 80 % i asosiy maktab (8sinf) ni 14 yoshida, qolgan 20% 16 yoshida tugallaydi. Yuqori sinflarda iqtidorlilar uchun alohida oʻquv rejasiga asoslangan chuqurlashtirilgan taʼlim beriladi. 8sinfni bitirgan oʻsmirlar oʻrta umumiy taʼlim olish uchun yana 2 yil oʻqiydi.

Oʻrta maʼlumot – tayanch maktabi (8sinf) ni bitirgan oʻquvchilarning 20 % i jalb etiladi (iqtidorlilar, shundan bolalarning 15 % i). Shuningdek, ularning bir qismi kasb-hunartexnika bilim yurtlariga jalb etiladi. Lekin ularning 15 % i ishlab chiqarish yoʻnalishida umumiy taʼlim oladi.

Gimnaziya – 4 yillik taʼlim boʻlib, unda chuqurlashtirilgan taʼlim sinflari ham mavjud. Gimnaziyaning oxirgi sinflarida vazifalar tanlov asosida oʻrganiladi. Gimnaziyani tugatganlarga oʻzlashtirish natijalariga koʻra yetuklik attestatni olish uchun imtihonlarni topshirishga ruhsat beriladi. Ular oliy maktabda oʻqishni davom ettirishlari mumkin, qolgan qismiga ishga kirish uchun guvohnoma beriladi. Topshirilgan imtihonlar oliy oʻquv yurtiga kirish imtihonlari va zifasini ham bajaradi.

Kasbhunar oʻrta maktabi – 4 yillik kasbiy taʼlim boʻlib, xalq xoʻjaligining 11 yoʻnalishi uchun malakali mutaxassislar tayyorlab beradi. Uni tugatganlarga ham oliy maktabga kirish huquqini beruchi yetuklik attestati beriladi.

Hunartexnika bilim yurtlari – 3 yillik kasbiy taʼlim boʻlib, xalq xoʻjaligining 186 yoʻnalishi uchun malakali ishchilar tayyorlaydi. Uni tugatganlarga yetuklik attestati beriladi.

Gimnaziya va kasbhunar maktablarining kechki va sirtqi boʻlimlari ham mavjud boʻlib, hamma

uchun ochiqdir.

Oliy o'quv yurtlari – 18 ta Universitet , 32 ta institut va yana bir necha oliy maktablarni o'z ichiga oladi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari – pedagogika bilim yurtlarida, o'rta maktab o'qituvchilari esa pedagogika institutlari va Universitetlarda tayyorlanadi. Shuningdek, aspirantura, doktorantura, konyunktura, fanlar akademiyasi, malaka oshirish va qayta tayyorlash muassasalari faoliyat ko'rsatmoqda. Ularda hozir masofaviy ta'lim, pedagogik texnologiyadan keng miqyosda foydalaniladi.

Germaniyada xalq ta'limida 90 yillarda chuqur o'zgarishlar yuz berdi. 68 mln. aholiga ega bo'lgan GFR 1990 yilgacha ikkita mustaqil davlat edi.

1946yildagi "Nemis maktablarini demokratiyalash to'g'risidagi Qonun" tufayli mamlakatdagi uch toifali tabaqabiy maktablar faoliyatiga yakun yasab, 8yillik ta'lim joriy etildi. Xalq ta'limini yanada rivojlantirish maqsadida qabul qilingan 1959 yildagi "Germaniyada maktab ta'limini rivojlantirish to'g'risidagi Qonun" ga ko'ra 10 yillik ta'lim joriy etildi.

Maktabgacha ta'lim – bolalar bog'chalari (36 yosh), 90 %;

Majburiy ta'lim – 616 yoshlilar jalb qilingan bo'lib, 10 yillik politexnika umumta'lim maktablarida amalga oshiriladi. Mazkur maktab: quyi, o'rta, yuqori sinflarga bo'linadi. Quyi sinflar (III) da, asosan, o'qish, yozish, hisob malakalari shakllanadi. Unda ona tili darslari o'quv soatlarining 50 % ini tashkil etadi. Qolgan soatlar mehnat, estetik, jismoniy tarbiyaga ajratilgan.

O'rta bosqich (IBBI) ta'limi fan o'qituvchilari tomonidan olib borilib, unda ilm asoslari o'rganiladi.

Yuqori sinflar (BIIX sinflar) da majburiy ta'lim dasturi bilan birga tanlov fanlari (22 yo'nalishidagi) ham o'qitiladi, kasb tanlash, kasbkor tarbiyasiga alohida e'tibor beriladi.

Kasb ta'limi – 10sinfni bitirganlarning va rchasi uchun majburiy (o'quv yurtlariga kirmaganlar uchun)dir. Kasb ta'limi (23 yil) da 2 yil o'qiganlarga texnikumlar va o'rta maxsus ma'lumotli injenyerlar maktablarida o'qiydi. Kasb ta'limi muassasalarida 3 yil o'qiganlar kasbhunar egallash bilan birga yetuklik attestati ham oladilar va oliy o'quv yurtiga kirish huquqini qo'lga kiritadilar.

Kengaytirilgan maktablar – 10sinf bitiruvchilarini qabul qilib, 2 yil davomida oliy o'quv yurtiga tayyorlaydi. Bu maktab bitiruvchilari soni oliy o'quv yurtlari ehtiyojiga teng bo'lib, uning bitiruv imtihonlari oliy maktabga kirish imtihonlari va zifasini va jaradi (abitursinf).

O'rta maxsus ta'limi – amaliy haraktyerga ega bo'lib, san'at ishlab chiqarish uchun injenyerlar tayyorlaydi.

Oliy o'quv yurtlari (53 Universitet larda), oliy maktablarda oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlanadi. O'qituvchilar tayyorlash 5 yillik dastur asosida 3 pedagogika maktablari va 6 pedagogika institutlarida, 42 pedagogik bilim yurtlarida (maktabgacha ta'lim va boshlang'ich ta'lim uchun) tayyorlanadi. Pedagogik tadqiqotlar pedagogika fanlari akademiyasida amalga oshiriladi.

Ruminiya – aholisi 23 mln., yyer maydoni – 237,5 ming km.kb, poytaxti – Buharest. Mamlakat xalq ta'limi tizimi 1948 yilda isloh qilindi. 1968 yilda "Xalq maorifi haqida Qonun" qabul qilindi va 10 yillik majburiy ta'lim joriy etildi. Xalq maorifi tizimi tuzilishini belgilab berdi.

Bolalar bog'chalari (36 yosh 60 %) da ta'lim boshlang'ich ta'lim mazmuni bilan yaqindan bog'langan.

Umumta'lim maktablari – uch bosqichli: boshlang'ich (III), gimnaziya (BBIII), litsey (IIX) sinflarini o'z ichiga oladi. B sinfdan boshlab, fakultatib soatlar o'qitiladi. BIII sinfni bitirganlar (90 %) imtihonsiz litseyga kiradilar. Ko'pchilik BIII sinf bitiruvchilari (73 %) maxsus litseylarga (sanoat, qishloq xo'jalik, iqtisod, pedagogik, tibbiyot) yo'nalishlaridagi o'qishga kiradi.

Litseyning Ibosqichini bitirganlar kasb ta'limi berubchi kurslarda yoki maktablarda (2 yil) o'qishi mumkin. Litsey ta'limini to'la o'taganlar kasb ta'limi maktablarida ixtisoslashgan ta'lim oladilar.

Kasbhunar ta'limi (12 yil) – 10 yillik ta'limni bitirganlar qabul qilinadi.

Oliy ta'lim – Universitet va institutlarda beriladi.

O'qituvchilar – boshlang'ich sinflar uchun litseylarda (4 yillik) va yuqori sinflar uchun Universitet larda amalga oshiriladi.

Chexoslava kiya – aholisi 15 mln., yyer maydoni 127,9 ming km.kb., poytaxti – Praga. 1990

yildan Chexiya va Slova kiyaga bo‘linib ketdi. 1948 umumiy majburiy ta‘lim haqida Qonun qabul qilindi.

Bolalar bog‘chalari (35 yosh, 80 %), 1 yillik tayyorlov guruhleri.

Maktab ta‘limi (616 yosh); asosiy maktab – 8 yillik (ikki bosqichli) bo‘lib, boshlang‘ich (IIB) va to‘liqsiz o‘rta (B BIII) sinflardan iborat. Uzoq tumanlarda intyernatlar mavjud.

To‘liq umumiy ta‘lim – o‘smirlarning 20 % ini qamrab oladi. Bu maktabda 4–yillik gimnaziya bo‘lib, differentsial ta‘lim beriladi. Gimnaziya imtihon bilan tugaydi va BO‘Z ga kirish huquqini beradi.

Kasbhunar ta‘limi (4 yil) – o‘rta ma‘lumot va kasbhunar beradi (95 %). Shuningdek, kasbhunar shogirdligi (13 yil) o‘quvi ham mavjud.

Oliy ta‘lim – Universitet va institutlarda amalga oshiriladi. O‘qituvchilar Universitet larning pedagogika fakultetlarida tayyorlanadi.

3. Boshlang‘ich sinflarda – umumta‘lim asoslari (o‘qish, yozuv, hisob malakalari) shakllantiriladi. O‘quv soatlarining yarmi ona tiliga, chorak qismi matematikani o‘rganishga ajratiladi. Qolgan soatlar – rasm, musiqa, mehnat, jismoniy tarbiyaga ajratiladi. Qisman tabiatshunoslik va tarixga doir ilmlar beriladi. Shunga qaramasdan boshlang‘ich ta‘lim muddatlari turlicha (Germaniya – 3 yil, Chexoslava kiya – 4 yil), Bolgariya, Vengriya mamlakatlarida boshlang‘ich sinflar o‘quvchilari to‘garaklar (raqs, harakatli o‘yinlar) ga ham jalb qilinadi.

Germaniyada o‘quv rejasida I sinfga 21 soat, II sinfga 24 soat, III sinfga 26 soat (nemis tili, va tansunoslik, matematika, mehnat, maktab qoshidagi uchastkada ishlash, rasm, musiqa, jismoniy tarbiya) ajratilgan.

CHexoslava kiyada o‘quv rejasida I sinfga 20 soat, II sinfga 22 soat, III sinfga – 24 soat, IB sinfga – 24 soat ajratilgan.

Bolalar maktabga qabul qilinishidan oldin tibbiy ko‘rikdan o‘tkaziladi. Ko‘p mamlakatlarda 12 yillarda sinfda qoldirilmaydi.

Kuni uzaytirilgan guruhlarda o‘quvchilarning 6070 % i qamrab olingan.

Hozirgi kunda pedagogik texnologiyaga asoslangan yangi o‘quv dasturlari va rejaları joriy etilmoqda. Ta‘lim jarayoniga axborot texnologiyalari keng miqyosda kirib borayotir.

4. Germaniya ta‘lim tizimi

Germaniyada maktab ishlarining paydo bo‘lishi xristianlik paydo bo‘lgan BII asrga kelib taqaladi. Ko‘pgina manastir va chyerkoblar ochilishi bilan manastir va chyerkoblar maktablari ochilgan. Yyer egalari, ya‘ni, aristokratlarning (oq suyaklar) bolalari ritsarlik tarbiyasini olganlar. Dva ryan qizlari uchun esa ayollar manastirlik maxsus maktablariga borishgan. XIIXIII asrlarga kelib ta‘lim tizimiga ham o‘zgarishlar sodir bo‘lgan, shahar maktablari, litsey, sex maktablarini ochish huquqiga ega bo‘ldilar. Borabora davlat rivojlanib borishi bilan ta‘lim tizimiga ham o‘zgarishlar sodir bo‘la boshladi.

O‘rta maxsus kasbhunar kollejlari, institutlar va Universitet lar (va ularga) tashkil etila boshladi. Shuningdek, Germaniya oliy maktab sistemasining o‘zagi Universitet lar va ularga tenglashtirilgan oliy o‘quv yurtlaridan tashkil topgandir. Mazkur oliy o‘quv yurtlarining bitirishda magistr unvoni va diplomini olish uchun davlat imtihonlari topshiriladi. Bu yyerda kondidatlik dissyertatsiyasini yoqlashga qadar o‘qishni davom ettirish mumkin.

Germaniya oliy o‘quv yurtlarining ikkinchi guruhini ixtisoslashtirilgan oliy o‘quv yurtlari tashkil etadi. Bu turdagi oliy o‘quv yurtlarining shuhrati tobora oshmoqda. Ulardan o‘quv jarayoni kasb bilan bog‘liq amaliy yo‘nalishga ega bo‘lib, muxandislik ixtisosligi qishloq xo‘jaligida yoki bir necha korxonada va zabodlarga ishlaydi.

Davlat xizmatida bironta lavozimni egallash imkoniyatini beradigan ixtisosliklar bo‘yicha ta‘limning birinchi davri oxirida davlat imtihonlari tashkil etiladi. Muxandislik ixtisosini egallagan Talaba lar majburiy tartibda yuqori kurslarda ishlab chiqarish amaliyotini o‘tishlari yoki amaliy ishlab chiqarish masalalari tahlili keng yoritilib beradilar. Germaniyada yashash, oziq-ovqat va o‘quv qo‘llanmalar uchun sarflanadigan harajatlardan tashqari ta‘lim olish bepul. Ular otanalarning yordamiga tayanganlar yoki bo‘sh va qtlarda ishlab o‘qishlari uchun o‘zlari pul topganlar.

Oliygo'ha kirish huquqiga gimnaziyani 13 yillik ta'limni tamomlaganligi to'g'risidagi shahodatnomasi bo'lgan shaxslar egadirlar. Gimnaziyaga boshlang'ich maktabni 4 yillik tugatganlar kiradi. Umuman olganda o'quvchilarning 40 % i gimnaziyalarda, 35 % i asosiy o'rta maktablarda ta'lim olishadi.

Mazkur maktablar ularga hunartexnika bilim yurtlarida va ishlab chiqarishda shogirdlik tizimi bo'yicha o'qish huquqini beradi. O'quvchilarning 20 %i 6 yillik real maktabda ta'lim oladi. Uni tugatgach, o'qishni yuqori kasbiy maktab va keyinchalik professional oliygo'hlarda davom ettirish mumkin. Gimnaziyaning 80 % o'quvchilari to'liq kursni o'qishadi. So'ngra oliy o'quv yurtlari bo'yicha tarqatadigan Dortmund markaziga ariza topshiradi.

1987yilda oliygo'hlarda 230 ming kishi qabul qilingan. Maktabni bitirgandan so'ng, bir necha yil o'tgach, o'qishga kirganlar 68 %, kasbga ega bo'lgan, ishlagan va armiyada xizmat qilganlar 28 % ni tashkil qiladi.

Xulosa qilganda, gyerman maktab ta'limi tizimi G'arbiy Yevropa ta'lim tizimi an'analari izidan bormoqda. Unda o'quvchilarni 10 yoshdan boshlab bo'lg'usi mutaxassisliklarga tayyorlab boradilar va bunga 30 % ga yaqin vaqt sarflanadi.

Maktabgacha tarbiya tizimi Germaniya ta'lim tizimida ham muhim bosqich hisoblanadi. Uning 100 yildan ortiq tarixi bor. Bog'chalarni mablag' bilan ta'minlash turli jamoat tashkilotlari xayriya birlashmalari, korxonalar xususiy shaxslar doimiy muassasalar zimmasidadir.

Majburiy ta'lim 6 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan bolalarga tegishli ya'ni bu jarayon 21 yil davom etadi. Bundan 9 yillik maktabda to'la haftalik o'qishda o'qiydi. O'qish davlat maktablarida tekin. Boshlang'ich maktabdan so'ng o'quvchilar yo'nalish bosqichidagi maktabda o'tadilar. Bu yyerda 56 sinf bosqichidagi yo'nalish maktablarda maxsus dastur asosida o'qiydilar.

Ta'kidlab o'tish joizki, Germaniyaning bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'li bizning Respublikamizdagiga o'xshab ketadi. Ikki Gyerman davlati birlashgandan keyin sobiq Germaniya Demokratik Respublikasida ta'limni isloh qilish bo'yicha olib borilayotgan ishlar ham bizning sharoitimizga maqbo'l keladi.

Germaniyaning hozirgi davr maorifidagi asosiy muammosi sobiq GDRdagi ta'limni bir xil milliy me'yorga solishdan iboratdir.

Abva lambor shuni ta'kidlash kerakki, Germaniyada ta'lim davlat va jamiyat tomonidan ardoqlanayotgaya soha bo'lib, u mamlakatnig iqtisodiy jihatdan taraqqiy etgan mamlakatlar ichida kuchli oltilika kirgan.

Germaniya ta'lim tizimlarining va yoni quyidagicha: Germaniyada ta'lim tizimi: Maktabgacha tarbiya tizimi Germaniya ta'lim tizimida ham muhim bosqich hisoblanadi. Uning 100 yildan ortiq tarixi bor. Bolalar bog'chalari ta'limning quyi bosqichi hisoblansada, lekin u davlat tizimi tarkibiga kirmaydi. Bog'chalar

mablag' bilan ta'minlash turli jamoat tashkilotlari, xayriya birlashmalari, korxonalar, xususiy shaxslar, diniy muassasalar zimmasidadir. Ota-onalar bolalar bog'chalariga o'z farzandlarini tarbiyalanganliklari uchun ancha miqdorda pul to'laydilar. 3 yoshdan 6 yoshgacha bolalarning 80% bog'chalarga qatnaydi. Germaniyada odatda bolalar bog'chada tushgacha tarbiyalanadilar. Kunning yarmida esa uyda, oilada bo'ladilar. Germaniyada kuni uzaytirilgan bog'chalar ham bor.

Majburiy ta'lim 6 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan bolalarga tegishli. Bu jarayon 12 yil davom etadi. Bundan 9 yillik (va 'zi joylarda 10 yil) maktabda to'la haftalik o'qishni bitiradi, keyin hunartexnika bilim yurtida to'la bo'lmagan haftalik o'qishda o'qiydi. O'qish davlat maktablarida tekin. Maktab o'quvchilariga o'quv qo'llanmasi, asosan darsliklar tekin ta'minlanadi. Xususiy maktablar ozroq. O'qish 6 yoshdan boshlanib, 4 yil davom etadi (faqat Berlinda 6 yil). Boshlang'ich maktabdan so'ng o'quvchilar yo'nalish bosqichidagi maktabga o'tadilar. Bu yyerda 56 sinf bosqichdagi yo'nalish maktablarda maxsus dastur asosida o'qiydilar. Keyin nabva tdaga maktab tipiga ko'chadilar:

Bo'lar: asosiy, maxsus maktab, real bilim yurtlari. Deyarli 30% bola asosiy maktabga o'tadi. 9 yoki 10 yillik o'qish tugatilgandan keyin kasbiy tayyorgarlikka o'tiladi. Maxsus maktablarda nuqsonga ega bo'lgan bolalar o'qiydi. Real bilim yurtlar asosiy maktab va yuqori maktab o'rtasida turadi. Qoidaga ko'ra bu yyerda o'qish 6 yil davom etadi (513 sinfgacha) va to'la ma'lumot berish

bilan tugallanadi. Bilim yurtini tugatganlar o'rtta maxsus o'quv yurtiga yoki yuqori bosqichdagi xunartexnika maktabiga kirib o'qish huquqiga ega bo'ladi. Germaniyada gimnaziyalar ham mavjud. Ular 513 sinflarni o'z ichiga oladi. 1113 sinflar oliy o'quv yurtlariga tayyorlash va zifasini ham va jaradi.

Gimnaziyani bitirganlik haqidagi yetuklik atgestati oliy o'quv yurtida o'qish imkonini beradi. Germaniya ta'limi tizimida hunar ta'limi muhim ahamiyatga ega, chunki yuqori malakali ishchilarga bo'lgan talab kuchlidir. To'liksiz o'rtta maktabni bitiruvchilarning (910 sinflar) 79% to'liq o'rtta maktabni bitiruvchilarning esa 20% xunar ta'limi tizimida bilim olishni davom ettiradilar. Aksariyat xollarda o'kish muddati 33,5 yilni tashkil etadi. O'qish uch bosqichdan iborat bo'lib, birinchi yili asosiy xunar ta'limi beriladi. Bunga o'qitilayotgan kasbga taaluqli maxsus fanlardan nazariy asoslash berilib, yirik korxonalarda amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladi. Ikkinchi yil davomida maxsus hunar ta'limi beriladi. O'quvchining birinchi yildan ikkinchi yilga o'tish sinov imtihonlari o'tkazilib o'qishni davom ettirubchi yoshlar tanlab olinadi. Uchinchi yil davomida maxsus hunar ta'limi yanada chuqurlashtirilib boriladi. Bitiruv imtihonlari maxsus komissiya tomonidan qabul qilinadi. Komissiya a'zolari korxonalarining yetakchi mutaxassislari, fideral yyerlardagi sanoat palatasi, hunarmandchilik palatasi va killaridan tashkil topadi. Hunar maktablarining diplomlari oliy o'quv yurtlariga kirish uchun huquq bermaydi. Buning uchun 1 yillik tayyorlov kurslarini tugatish talab etiladi. O'qishga qabul qilish imtihonsiz maktab ta'limi to'g'risidagi hujjatta asosan amalga oshiriladi.

Oliy maktab o'zo'zini boshqarish huquqiga ega. Oliy o'quv yurtini shtatdagi rektor yoki bir necha yilga saylangan Prezident boshqaradi. O'zo'zini boshqarishda va zifalari aniq taqsimlab berilgan bir necha guruhlar bosqichmabosqich ishtiroki tamoyiliga amal qilinadi. Uning tarkibiga professoro'qituvchilar, o'quvchilar, ilmiy xodimlar va boshqa xodimlar kiradi. Talaba lar o'qishi yerkin tashkil etilgan. Ko'p sonli o'quv bosqichlari bilan birga o'quv rejaları taklif etiladi. O'qishga haq to'lanmaydi. Agar Talaba yoki ularning ota-onalari oziq-ovqat harajatlarini ko'tara olmasa o'qish uchun moliyaviy yordam ko'rsatish to'g'risidaga federal qonunga ko'ra ular moliyaviy yordam oladilar. Bu yordamning yarmi stipendiyaga qo'shib berilsa, ikkinchi yarmi qarz tariqasida beriladi.

Mamlakatda ta'limni isloh qilish masalasi ko'pdan buyon muhokama qilinmoqda, bunda o'quv jarayonini qisqartirish taklif qilinmoqda. Hozir Universitetlarda Talabalar 7 yil o'qiydi. Ular o'qishga kirganlariga qadar korxonalarda bir necha yil ishlashlari yoki bundesberda xizmat qilishni hisobga olsak, Talaba lar xaqiqiy mehnat, faoliyatlarini ancha kech boshlayotganligini tushunamiz. Shuni ta'kidlash lozimki, Germaniya ta'limi o'ziga xos yo'nalishga, juda murakkab tizimga ega.

5. Fransiya ta'lim tizimi

Fransiyaning ta'lim tizimi boy va qadimiy tarixga ega. bu yyerda «Ta'lim haqida»gi Qonun dastlab 1955-yilda qabul qilinib, 1975-yilda unga bir qator o'zgartirishlar kiritilgan. Fransiyaning hozirgi davrda amal qilinayotgan «Ta'lim haqida»gi Qonuni 1989-yil 10iyulda qabul qilingan.

Fransiyada ta'lim tizimining dastlabki bosqichini maktabgacha tarbiya tashkil etadi. Bu bosqichni «Onalar maktabi» deb ham yuritishadi. Bundan ko'zlangan maqsad bolalarning maktabdagi sharoitini o'z sharoiti bilan yaqinlashtirish, ularga oiladagidek iliq munosabatni shakllantirishdan iborat.

Fransiya ta'lim tizimida bolalarning go'daklik chog'idanoq maktabda o'qitish uchun tayyor holda olib kelish g'oyat muhim masala hisoblanadi.

Germaniya maorifidagi asosiy muammo sobiq GDRdagi ta'limni bir xil milliy me'yorga solishdan iboratdir Asosiy vazifa sobiq GDR dagi ta'lim tuzilmasini Yangi me'yorga va o'lchovga tushirish, oddiy usul bilan GFR dagi ta'lim tizimiga o'tkazib qo'yishdan iborat.

Ammo buning ham o'ziga xos muammolari bor. Birinchidan mablag' masalasi bo'lsa, ikkinchidan sobiq GDR dagi ta'lim jarayoni qatnashchilarining bu o'zgarishga munosabatidir.

Niderlandiya ta'lim tizimining shakllanish davri 1789-yilda Fransiya revolyutsiya natijasida paydo bo'lgan Respublikasi davriga to'g'ri keladi. Mamlakatning 75 foiz maktablari xususiy shaxslar, tashkilotlar va jamiyatlar tomonidan, jumladan xristian yoki katalog cherkovlari

tomonidan tashkil etilgan. Bu mamlakat ta'lim tizimi 732 shaklidir. Boshlang'ich ta'lim maktabgacha tarbiya bilan qo'shilgan. Vqariyb 4 mln. yoshlar kunduzgi ta'lim oladi. Mamlakatda majburiy ta'lim pulsiz, katta yoshlar maktablari va oliygohlari pullik.

Fransiyada ta'lim tizimi ham qadimiy va boy tarixga ega. Bu mamlakatda "Ta'lim haqida" gi qonun dastlab 1955 yili qabul qilinib, 1975 yili unga qator o'zgartirishlar kiritilgan. Fransiyada ta'limning asosiy maqsadi shaxsning har tomonlama kamol topishini ta'minlash, uni mustaqil faoliyatga tayyorlash, bozor munosabatlari sharoitida o'quvchilarni tadbirkorlikka, ishbilarmonlikka va omilkorlikka o'rgatish, shunga yarasha kasbkorga ega qilishdan iborat.

Bu yerda:

1. Davlat maktablari;

2. Xususiy maktablar;

3. Oraliq maktablari mavjud.

O'qitiladigan predmetlar ichida fransuz tili va adabiyoti, o'qish va yozuv alohida ahamiyatga ega fanlardan hisoblanadi. Ular uchun dars vaqtining 30 foizi ajratiladi. O'rtacha haftalik soatlar 26 soatdan iborat, darsning davomiyligi 60 minut. O'quv yili besh chorakka bo'linadi. Fransuz maktablari boshlang'ich sinflari ertalab o'qish, tushdan keyin esa matematika va boshqa predmetlardan saboq oladilar. Fransiya tizimida bolalarni go'daklik chog'idanoq maktabda o'qitish uchun tayyor holda olib kelish g'oyat muhim masala hisoblanadi. Bu bosqichda tarbiyalanuvchilar quyidagicha tabaqalashtirilgan:

Kichik guruh: 24 yosh.

O'rta guruh: 45 yosh.

Katta guruh: 56 yosh.

Maktabga tayyorlov guruhi 56 yosh bo'lib, ularga Fransiyada 100 % shu yoshdagi bolalar qamrab olingan. Bolalarni maktabga tayyorlash uchun dastur va darsliklar mavjud.

Fransiyada boshlang'ich ta'lim maktablariga olti yoshdan o'n bir yoshgacha bo'lgan bolalar jalb qilinadilar. Boshlang'ich maktab bepul va majburiydir.

Boshlang'ich sinflarda o'qish uch bosqichda amalga oshiriladi:

1. Tayyorlov bosqichi;

2. Elementar kurs – bu bosqich ikki yil davom etadi;

3. CHuqurlashtirilgan bosqich;

Fransiya Universitet larida oliy ta'lim uch turkumda amalga oshiriladi:

1 turkum: umumiy bo'lib, o'qish muddati ikki yil davom etadi.

2 turkum: O'qish bir yil davom etadi. Talabalar uni magistr darajasi bilan yakunlaydi.

3 turkum: O'qish bir kki yil davom etadi.

Fransiyada oliy ma'lumot beruvchi va ixtisos beruvchi oliy texnologik institutlar mingdan ortiq. Ular odatda sanoat, maishiy xizmatlar ko'rsatish, informatika mutaxassisliklarga ixtisoslashgan. O'qish muddati ikki yil hisoblanadi. Bundan tashqari sakkiz haftalik ishlab chiqarish amaliyoti ham mavjud.

Raqamlarga qaraydigan bo'lsak, Fransiya oliy ta'limi nihoyatda jozibador. Mamlakatda yashaydigan yoshlarning 2 millioni Fransiya oliy ta'lim muassasalarida tahsil oladi. Bu esa umumiy Talabalarning uchdan ikki qismini tashkil etadi. Talabalarning 16,6 foizi ikki yillik muxandislik kursida "BTS" (Bretbetdet yerhnicien supor: eur) yoki DUT (diplome uninbersitaire de tyernologie) diplomlariga ega bo'ladilar, qolganlari esa biznes va menejment sohasini tashkil qiladi.

Ko'pgina xorijlik Talabalar Fransiyaga Osiyo, Afrika va Amerikadan kelib o'qishadi Yevropa va Amerikadan kelgan ko'pgina Talabalar gumanitar fanlar bo'yicha tahsil oladilar. Fransiya jahon Talabalarini jalb etish uchun oliy o'quv yurtlari ko'rgazmalarini uyushtirib turadi. Ayniqsa, jahon Talabalarini Fransiya oliy ta'lim maktablarining kamharjligi qiziqtirmoqda. Lekin eng muhimi shundaki, xorijlik Talabalar oliy o'quv muassasalariga sinov va imtihonlarsiz qabul qilinadi. Fransiya Universitet lariga o'rta maktabni bitirib kirish mumkin, ammo o'rta ta'lim attestatidan tashqari fransuz tilini mukammal bilish haqidagi diplom, ya'ni DELE/DALF sertifikatlari bo'lishi lozim. O'rta maktab attestati va hollari esa qaysi yo'nalishda o'qishingizni belgilab beradi.

Fransiyaga o'qishga kelgan Talabalar uchun yana bir imkoniyat bor, bu Fransiya hukumati tarafidan yashash va uy-joy harajatlarini to'lashga yordam berish, ya'ni harajatlarning 20 foizidan 40 foizgacha to'lanishidir.

Fransiya Universitet laridagi o'quv jarayoni uch bosqich jarayonga bo'lingan, har biri yakuniy imtihon topshirish va diplom olish bilan yakunlanadi.

Birinchi bosqich jarayon litseyni bitirgach boshlanadi va ikki yil umumiy ta'lim olish bilan bitiriladi.

Keyingi bosqich "va ccalaureat" bo'lib, Buyuk Britaniya "vaccalaureat" idan farq qiladi. Fransiyada "vaccalaureat" litseyni tamomlash bilanoq faqat sinov va imtihonlarni to'laligicha topshira olganlarga beriladi. Bu ularga oliy o'quv yurtiga kirish huquqini beradi. Universitet da ikki yil o'qigach, Talabalar sinov imtihonlarini topshirishadi. Undan so'ng umumiy Universitet ma'lumotiga ega bo'lishadi, yoki DEUG, ilmiytexnik ma'lumot haqida diplom beriladi.

Ikkinchi bosqich jarayon ham 2 yil davom etib, Talabalar ixtisoslashtirilgan bilimlarga ega bo'lishadi.

Ikkinchi bosqich jarayonining birinchi yili "licence" deb nomlanadi va litsentsiet darajasi berilishi bilan yakunlanadi. Litsentsiyat bir yil o'qib, "maitrise" darajasiga ega bo'ladi, ammo buning uchun Talabalar mavzu tanlab diplom ishini yoqlashi kerak.

Uchinchi bosqich jarayoni ko'pgina xorijiy Talabalar larni o'ziga tortadi, bu bosqich bir yil davom etib, to'liq oliy ma'lumot diplomini beradi.

Oliy ma'lumot haqidagi diplom ham o'z nabvatida ikkiga ajratiladi. Birinchisi DESS maxsus oliy ma'lumot haqidagi diplom bo'lib, u o'z ichiga amaliyot muddati kamida 3 oydan 6 oygacha bo'lgan vaqtni o'z ichiga oladi. Amaliyot joyi to'g'ri tanlanishi, keyinchalik ish joyiga muvaffaqiyatli joylashish kafolatidir. Ikkinchi diplom esa DEA deb nomlanib, chuqurlashtirilgan oliy ma'lumot egasi ekanligingizni bildiradi. Bu diplom egasiga ilmiy ishlar va dissyertatsiya yoqlashga imkon beriladi va keyinchalik esa doktorlik ishlarini ham himoya qilishga imkoniyat beradi.

Qolberadisa, bu juda mashaqqatli yo'l bo'lib, faqat qog'ozdagina oson ko'rinadi. Talabalarning 40 foizi o'qish davridagi mashaqqatlarga chiday olmay Universitet larini tark etishadi.

Fransiyaning Universitet lari kulliyotlari va yo'nalishlari xilmaxil bo'lib, bu yyerda har bir ishga chanqoq inson o'zi xohlagan mutaxassisligini egallashi mumkin.

Fransiyada jahondagi iqtisodiy rivojlangan mamlakatlar ichida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Uning ta'lim tizimlari ham qadimiy va boy tarixga ega. Bu mamlakatda «Ta'lim haqidagi» qonun dastlab 1955 yilda qabul qilinib, 1975 yilda unga qator o'zgartirishlar kiritilgan.

Fransiya davlatining hozirgi davrda amal qilinayotgan «Ta'lim haqidagi qonun»i 1989 yil 10 iyulda kabo'l qilingan bo'lib, uning o'zgartirilishiga ta'lim strategiyasida ro'y bergan o'zgarishlar, mamlakatning ichki tashki siyosatidash islohotlar, yuzaga kelgan iqtisodiy sharoitlar, chet el pedagogikasidaga ilg'or tehnologiyalarning mamlakat ta'lim tizimlariga kirib kelishi, o'quv predmetlarining integratsiyalari va boshqalar sabab bo'ldi.

Fransiyada ta'limning asosiy maqsadi shaxsni har tomonlama kamol topishini ta'minlash, uni mustaqil faoliyatga tayyorlash, bozor munosavatlari sharoitida o'quvchilarni tadbirkorlikka, ishbilarmonlik va omilkorlikka o'rgatish, shunga yarasha kasbkorga ega qilishdan iboratdir. Bu yyerda:

1. Davlat maktablar;
2. Xususiy maktablar;
3. Oraliq maktablar mavjud.

O'qitiladigan predmetlar ichida fransuz tili va adabiyoti, o'qish va yozuv alohida ahamiyatga molik bo'lib hisoblanadi. Ular uchun dars vaqtining 30% ajratiladi. O'rtacha haftalik soatlar 26 soatdan iborat, darsning davomiyligiga esa 60 minut. O'quv yili 5 chorakka bo'linadi. Fransuz maktablari boshlang'ich sinflarda o'qish ertalabki va tushdan keyin esa matematika va boshqa predmetlardan saboq oladilar.

Matematika, ona tili va adabiyoti baza predmeti, tarix, geografiya, mehnat, jismoniy tarbiya predmetlari esa rivojlantiruvchi predmetlar hisoblanadi.

Fransiya ta'limida bolalarning go'daklik chog'idanoq maktabda o'qitish uchun tayyor holda olib kelish g'oyat muhim masala hisoblanadi. Bu bosqichda tarbiyalanuvchilar quyidagicha tabaqalashtirilgan: kichik guruh (24 yosh), o'rta guruh (45 yosh), katta guruh (56 yosh). Maktabga tayyorlov guruhi (56 yosh) bo'lib, ularga Fransiyada 100% shu yoshdagi bolalar qamrab olingan. Bolalarni maktabga tayyorlash uchun alohida dastur va darsliklar mavjud.

Fransiya boshlang'ich ta'lim maktablariga 6 yoshdan 11 yoshgacha bo'lgan bolalar jalb qilinadilar. Boshlang'ich maktab bepul va majburiy. Uning vazifasi o'qish, yozish, hisoblash malakasini berishdir. O'quv mashg'ulotlari ertalab soat 9 dan 12 gacha hamda soat 14 dan 16 gacha 5 soat davom etadi. Maktabda ovqatlanish pullik, lekin juda arzonlashtirilgan narxlarda. Boshlang'ich sinflarda o'qish uch bosqichda amalga oshiriladi:

1. Tayyorlov bosqichi;
2. Elementar kurs (bu bosqich ikki yil davom etadi);
3. Chuqurlashtirilgan bosqich.

Tayyorlov bosqichi — 1 yilga mo'ljallangan. Bunda bolalar hisoblashga, o'qish va yozishga, kuylashga, o'ylashga, tabiat manzaralarini tomosha qilishga va undan bahra olishga, jismoniy mashqlar bilan mashg'ul bo'lishga, maktabning turli sport tadbirlarida ishtirok etishga, musiqa va mehnatga o'rgatiladi.

Navbatdagi bosqich — elementar kurs bo'lib, bu bosqichda o'qish 2 yil davom etadi. Bunda o'quvchilarning tayyorlov siklida predmetlar bo'yicha olingan bilimlarni yanada takomillashtiriladi.

Boshlang'ich maktabning 3 bosqichi — chuqurlashtirish bosqichidir. Bunda o'quvchilarning tayyorlov va elementar bosqichdagi bilimlari yanada chuqurlashtiriladi. Fransuz maktablarining boshlang'ich bosqichida «Grajdanlik ta'limi», «Nafosat ta'limi» ham o'qitiladi. Nafosat ta'limiga musiqa, tasbiriy san'at, sport kiritilgan. O'quvchilar bilan yakka tartibda ishlash, ularni rag'batlantirish, shaxsiy qobiliyat va imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, ta'limda o'zluksiz va borishlikni ta'minlab berish boshlang'ich sinf o'quvchilariga qo'yilgan bosh talabdir.

O'quv dasturining mazmunini bevosita tarbiyachining o'zi belgilaydi. Bir so'z bilan aytganda, o'qituvchi bolalar bilimiga to'la mas'ul ekan, uning uslub tanlashiga, mustaqil harakat qilishiga ham to'la erkinliklar beriladi.

1990-yildagi hukumat qaroriga muvofiq, maktabgacha tarbiya va boshlang'ich ta'limiga modullashtirish, bolalarning bilimiga, u yoki bu fanga moyilligiga qarab tabaqalashtirish, dars jadvalini ham shu asosda tuzish huquqi beriladi. Bunday dars jadvallari yillik, yarim yillik, choraklik asosida tuzilishi ham mumkin.

O'quvchilar 11 yoshda boshlang'ich maktabni tugallab o'rta maktabga o'tadilar. o'rta ta'lim esa kollejlar va litseylarda amalga oshiriladi. O'rta ta'lim ikki bosqichda:

Birinchi bosqichda quyidagi predmetlar o'rgatiladi:

fransuz tili va adabiyoti, chet tili (ingliz, nemis, ispan.italyan tillari), tarix, Fransiya geografiyasi, matematika, tabiiy fanlar.

Shunday qilib 6-5sinflar umumiy o'rta ta'lim beradi: 4-3sinflarda o'quvchilarga qobiliyati va moyilligiga qarab bilim beriladi. Birinchi bosqich yakunlagach, o'quvchilar kasbiy yo'nalishlari bo'yicha guvohnoma oladilar.

Shundan keyin o'quvchilar 15 yoshdan 18 yoshgacha ta'lim oladilar. O'qish 3 yil davom etib 2 sinf kichik, 1sinf o'rta va yakunlobchi sinflarga bo'linadi.

O'quvchilar umumiy ta'lim va texnik litseylarni tugatganlaridan so'ng va kalabr unvoni va diplom ish uchun imtihon topshiradilar. Ana shunday diplomga ega bo'lganlarga oliy o'quv yurtlariga kirish huquqini qo'lga kiritadilar.

Fransiyada Talabalar pedagogika, politexnika instituti, oliy ma'muriy maktablarga kirish uchungina imtihon topshiradilar. Bundan tashkari shu kasbga moyilligi ham alohida sinab ko'riladi. Boshqa oliygohlarga va Universitet larga esa va kalabr diplomi bo'lgan yoshlar imtihonsiz qabul qilinaberadi.

Fransiyada oliy ma'lumot va ixtisos beruvchi oliy texnologik institutlar mingdan ortiq. Ular odatda sanoat, maishiy xizmat ko'rsatish, informatika mutaxassisliklariga ixtisoslashgan. O'qish muddati 2 yil bo'lib, sakkiz haftalik ishlab chiqarish amaliyotini ham ko'zda tutadi.

Sirtqi ta'lim shoxabchalari juda keng bo'lib, u 500 turdagi o'rta, oliy professional ma'lumot berishni tavsiya eta oladi.

Fransiyada maktab rahbarligi lavozimiga erishmoq uchun ta'limga rahbarlik qilishdan saboq beruvchi maxsus markazlarda o'qiydilar. Bunday markazlarda ular rahbarlik qilish, maktab iqtisodiyotini boshqarish, ta'limdagi yuridik masalalar, qonunchilik, ota-onalar bilan ishlash, madaniy ishlarini tashkil etish, jamoada yaxshi psixologik muhitni barpo etish kabi jihatlarni o'rganadi, o'qishni yakunlagach, suhbatdan, test imtihonlaridan o'tadilar.

Nazorat savollari:

1. Rivojlangan mamlakatlarda komil insonni tarbiyalash muammosi qanday amalga oshiriladi?
2. Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi haqida nimalarni bilasiz?
3. Rumuniya, Chexiya, Slovakiyada maktab ta'limi tizimini siyosiy taxlil qiling.
4. Rivojlangan mamlakatlarda maktab ta'limining mazmunini taqqoslang.
5. Germaniya ta'lim tizimi haqida nimalarni bilasiz?
6. Fransiya ta'lim tizimi mazmuni qanday?

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T., "O'zbekiston", 1992.
2. Barkamol avlod– O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T., "O'zbekiston", 1997.
3. Barkamol avlodorzusi. Sh. Qurbonob tahriri ostida. T., "SHarq", 1999.
4. Hoshimov K. va b. Pedagogika tarixi. T., "O'qituvchi", 1996.
5. Ochilov M. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. Qarshi, "Nasaf", 2001.
6. Malkova Z.A. Shkola i pedagogika za rubejom. M., "Prose", 1983. va b.

6-MAVZU: OSIYO MAMLAKATLARIDA TA`LIMTARBIYA JARAYONINING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

REJA:

1. **Osiyo mamlakatlarida ta`limtarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari**
2. **Oliy ta`lim va uning darajalari**
3. **Xitoyda boshlang'ich va o`rta ta`lim.**
4. **Kasbiy ta`lim.Oliy ta`lim va undan keyingi o`qish.**

Xitoy maktablarining tarixi juda qadimiy davrlarga borib taqaladi. Xitoyda dastlabki maktablar eramizdan ancha ilgari vujudga kelgan. Qadimgi xitoy faylasufi va pedagogi eramizdan avvalgi asrlarda yashagan Konfutsiy qator ajoyib pedagogik g'oyalarni olg'a so'rgan va xususiy o'qitishga asos solgan.

1949 yilda xalq inqilobi g'alava qozonganidan so'ng Xitoyda savodsizlikni tugatish va maktab ta'limini rivojlantirish borasida keng miqyosdagi ishlar amalga oshirildi. Xalq ta'limini isloh qilishdagi qarorda bolalar va o'smirlar uchun ham, kattalar uchun ham boshlang'ich hamda o'rta maktablar tarmog'ini yaratish ko'zda tutilgan edi. Islohotga muvofiq o'qish muddati boshlang'ich maktabda 5 yil, o'rta maktabda 6 (33) yil qilib belgilandi. Ta'lim sohasida 1958-yildagi o'zgartirishlar yaxshi natija bermadi.

XKP MK ning 1985 yil 27 mayda qabul qilgan "Ta'lim tizimini isloh qilish to'g'risida" gi qarori hozirgi bosqichda ta'limini rivojlantirishning muhim omili bo'ldi. 1986 yilda qabul qilingan majburiy ta'lim to'g'risidagi Qonunga ko'ra majburiy ta'limning muddati boshlang'ich va to'liqsiz o'rta maktabda 9 yil, tiliq o'rta maktabda 3 yil qilib belgilandi.

Xitoy maktablarida ta'lim putunxua tilida olib boriladi. U xitoy tilining pekin shevasiga

asoslangan. Xitoydagi bolalarning bir qismi boshlang'ich maktabga kirishdan oldin bolalar bog'chalarida tayyorlanadilar. Xitoyda so'nggi 20 yil mobaynida har qaysi oila bittadan bolaga ega bo'lishi siyosati yurgizilishi sababli o'quvchilar soni ancha kamaydi.

Boshlang'ich maktab o'quv rejasiga 9 ta predmet: axloqiy tarbiya, ona tili, arifmetika, jamiyat (tarix, geografiya) tabiatshunoslik, jismoniy tarbiya, ashula va musiqa, va diiy tarbiya, mehnat ta'limi kiritilgan. Ana shu asosiy o'quv predmetlaridan tashqari, haftada 68 soat faoliyatning har xil turlariga: mustaqil tayyorlanishga (12 soat), sinf majlislari o'tkazishga 1 soat, sport uyinlariga (23 soat), qiziqishlar bo'yicha mashg'ulotlarga (2 soat) ajratiladi.

Xitoyda oliy ta'lim jarayonida talaba lar uchun ibratli shartsharoitlar yaratilgan. Avvalo Universitet lar kontengentiga mamlakatning demografik holati o'z ta'sirini ko'rsatgan. Masalan: birgina Shanxay Universitet ining o'zida 26 fakultet bo'lib, 33 000 Talaba va kalabriat va magistraturada o'qiydi. Kupchilik professor o'qituvchilar AQSH da malaka oshirib kelishadi. Hozirgi kunda Universitet da "Zamonaviy kommunikatsion va axborot texnologiyalari", "Raqamli tizimlar Xavfsizligi", "Kompyutyer grafikasi va WEB dizayn" kabi fanlar o'qitilmoqda. Oliy ta'lim tizimida o'qitishning kredit tizimi joriy etilgan. Bu omil Talaba larning mashg'ulotlarga qatnashishi, mustaqil ishlashi va ilmiy izlanishga jalb etilishiga ijobiy ta'sir etgan.

O'qitishning kredit tizimida va kalabr diplomiga ega bo'lish uchun jami 311 kredit yig'ishi kerak. Har bir kredit 10 soat ma'ruza darslari davomida to'planadi. Amaliy darslardan 20 soat mashg'ulotda 1 kredit to'planadi. Talabalar o'qishni 4 yilda tugatishi shart emas. Lekin 8 yildan ortiq o'qish ham mumkin emas. Agar Talabalar kreditlarning 80 % ini to'plasa, va kalabr diplomiga ega bo'ladi.

Davomatga alohida e'tibor beriladi, agar Talaba 1 fan bo'yicha mashg'ulotlarning 3/1 qismini qoldirsa (agar kasallik varaqasi bo'lsa ham), a'zosidan imtihonga kiritilmaydi va shu fan bo'yicha kreditni va jara olmaydi. Natijada Talaba oliy o'quv yurtidan ketadi va kelgusi o'quv yilida shu fanni o'qishga va kredit to'plashga majbur bo'ladi.

Talabalarga fanlarni tanlab o'rganish uchun katta imtiyozlar berilgan. Masalan: fizika fakultetining Talabasi matematika va mexanika fakultetlaridan o'zini qiziqtirgan fanlarini tanlab qilib o'qishi mumkin. Universitet lar ilmiy tekshirish muassasalari va ishlab chiqarish korxonalarini bilan mustahkam aloqaga ega. Universitetlarga ixtisosliklar bo'yicha kichik ishlab chiqarish korxonalarini mavjud. Amaliy mashg'ulotlar bevosita ana shu korxonalarda olib boriladi. Talaba birona sxema, loyiha yoki detalni o'z qo'li bilan yasab ko'rsatishi kerak. Laboratoriya mashg'ulotida tayyorlangan mahsulot umumiy texnikaviy nazoratdan o'tgach, o'quv topshirig'i ba jarilgan hisoblanadi. Oxirgi kurslarda ishlab chiqarish korxonalaridan, muassasalardan vakillar kelib, suhbat asosida bo'lajak mutaxassis – Talaba ni tanlab oladi va oliy ta'lim muassasasiga shartnoma asosida pul o'tgazadi. Bunday imkon qadar Talaba larning o'zi egallayotgan ixtisoslikning malakali sohibi bo'lishiga undaydi.

Xitoyda maktabgacha va boshlang'ich ta'lim.

Xitoyda maktabgacha ta'lim bolalar bog'chalari va maktabgacha ta'lim muassasalari hisoblanadi va 3-6 yoshli bolalar qabul qilinadi. Maktabgacha ta'limining maqsadi bolani maktabga o'qishiga tayyorlashdan iborat bog'chasi mavjud bo'lib, ular davlat va xususiy muassasalarga bo'lingan. Hozirgi kunda xususiy bog'chalar soni jami bolalar bog'chalarining 30 %ini tashkil etadi.

Maktabgacha ta'lim Xitoyda jamiyatning birgalikdagi sayharakatlari natijasida amalga oshiriladi. Davlat mavjud qonunlar asosida bolalar bog'chalarini ochishga xohishi bo'lgan tashkilotlar, nodavlat notijorat muassasalar, hamda alohida shaxslarni qo'llabqubva tlaydi.

Xitoy maktabgacha ta'lim tizimi rivojlanish bosqichlariga nazar tashlaydigan bo'lsak, ikkinchi jahon urushiga qadar Xitoyda bolalar bog'chasi juda kam edi. Bori ham hususiy muassasalar bo'lib, unga boy oilalarning bolalari enagalari bilan kelishardi. Urushdan keyingi yillarda maktabgacha ta'lim tarixi davlatlarining asosiy rivojlanishga mos holda 4 bosqichda amalga oshiriladi.

Birinchisi: 1949 – 1957 yillarni o'z ichiga oladi. Bu davlat tizimining sobiq Ittifoq tizimiga orientatsiyalangan davri edi. Bu davrda sobiq Ittifoq mutaxassislari Xitoy mamlakatida bir necha tajriba bolalar bog'chalarini tashkil qildilar. Shundan keyin bolalar bog'chalari soni keskin ortdi. Bu bog'chalarning asosiy tamoyili “Pablob yondashuvi” deb nomlanib, refleksiologiya asoslarini ishlab chiqqan rus olimi I.P.Pablob nomiga qo'yilgan edi. Pedagogikada “Pablob yondashuvi” quyidagicha talqin qilinardi: “Bolani rag'va tlantirib, tyergab to'g'ri tarbiyalasa, unda va rcha yaxshi xislatlar va qobiliyatlarini shakllantirish mumkin”

Ikkinchisi: 1958-1965 yillarni o'z ichiga oladi. Bu yillarda bolalar bog'chalari soni keskin ortdi, lekin ular uchun joy, moddiy ta'minot va mutaxassislar yetishmas edi. Natijada maktabgacha ta'lim sifati nisbatan pasayib ketdi.

Uchinchisi: 1966-1976 yillarni o'z ichiga oladi. Bu yillar “Xitoy” madaniy revolyutsiya yillari deb ataldi, ziyolilar, beklarni ommaviy qatag'on qilinishi ham shu yillarga to'g'ri keladi. Xitoy ta'lim tizimida ilmsiz, kasbiy noloyiq kimsalar ko'paydi, natijada maktabgacha ta'lim tizimi juda nochor holga kelib qoldi. Bolalar bog'chasida hayot qattiq g'oyabiy ko'rsatmalar asosida tashkil qilinardi: bolalarga revolyutsion va militaristik g'oyalar singdirilardi, Maoning asarlari va she'rlaridan parchalar yodlatishardi.

To'rtinchisi: 1980-yillardan boshlab, Xitoy iqtisodiyotining o'zgarishiga ko'ra bolalar bog'chalarida ham ma'lum o'zgarishlar yuz berdi. Xitoy pedagoglari Amerika va Yapon maktabgacha ta'lim tarbiyasi bilan qiziqqa boshladilar. Lekin bog'chalarda hanuzgacha tarbiyaga avvalgiday yondashuv mavjud.

Xitoyda bolalar bog'chasi katta bo'lib, o'rtacha 270 bola va 60 ta tarbiyachilar jamoasidan iborat. Guruhda 26 ta bola bo'lib, ularning bir qismi bog'chada kunduzgi soat 8:00 dan 18:00 gacha bo'ladilar va kechqurun uyga ketadilar. Bir qismi (5%) kechasi ham qoladilar. Chorshanba va shanba kunlari uyga ketadilar. Bog'chaga qabul soat 7:45 da boshlanadi.

Ma'lumki, Xitoy aholisi juda ko'p davlat. Shu bois ham Xitoy davlati tug'ulishni rejalashtirish sohasida qat'iy siyosat olib boradi. Har bir oila bittadan ortiq bola ko'rmasligi kerak. Oilada bola sonining chegaralanganligi ota-onaning bolaga munosabatida o'z ifodasini topadi. Xitoy oilasida bittayu bitta bolasini erkalatadi, yaxshi ta'lim berishga harakat qiladi. Bolalar bog'chasida qat'iy tartib va intizom o'rnatiladi, bolalar erkakliklari taqiqlanadi. Tarbiyachilar bolalarning shaxsiy xususiyatini yaxshi biladilar, lekin bu xususiyatlari tug'ma deb hisoblamaydilar. Yomon intizom ilk ko'rinishidayoq bartaraf etiladi, agar bola o'zini yomon tutsa, tarbiyachi uning yoniga kelib, bu holatini sezganini bildiradi, lekin gapirmaydi.

Bola o'z aybini tushungachgina tarbiyachi uning nomini aytib chaqiradi. Urish, xonadan haydab chiqarish, umuman jazolash man etiladi. Intizomni yaxshi ushlab turishning samarali yo'li bu – taqqoslash va rag'batdir. Tarbiyachilar bolalarga quyidagi savollarni beradilar:

- Shunday qilsa to'g'ri bo'ladimi?
- Nega noto'g'ri deb hisoblaysiz?

- To'g'ri bo'lishi uchun nima qilish kerak?
- Kim to'g'ri qildi?

Bolalar diqqat bilan eshitadilar va to'g'ri hayotiy misollarni eslab qoladilar. Har bir tartibsizlikka tanbeh beriladi, aks holda bola bu tarbiyasizlikni to'g'ri hisoblab, o'ziga singdirib olishi mumkin deb hisoblanadi.

Buyuk Xitoy filosofi Konfutsiy "Bolalar to'g'ri intizomli bo'lib tug'ilmaydilar: ularning harakterlari tajriba da shakllanadi, ustoz esa to'g'ri tarbiyaga mas'uldir. Tarbiyachilar o'ta bosiq, qat'iyatli bo'lishlari lozim", deb ta'kidlagan.

Xitoy maktabgacha ta'lim tizimini qattiqqo'lligi uchun tanqid qilishadi. Tarbiyachilar bolalarning tartibini nazorat qiladi va chegaralaydi. Bolalar mashg'ulotlarda nafaol, kattalar fikriga mutlaq qo'shiladilar. Lekin ota-onalar tarbiyachilarni o'z kasbining ustalari deb bilishadi, farzandlarini tarbiyachisiga to'liq ishonishadi.

Xitoy bolalaridagi qat'iylik va mehnatsevarlik an'anaviy fazilatlariga aylangan.

Boshlang'ich ta'lim.

Xitoyda har bir 6 yoshga to'lgan bola boshlang'ich ta'limni umumta'lim maktablarida oladi. Boshlang'ich ta'limda o'qish 6 yil davom etadi va keyingi ta'lim bosqichlari uchun mustahkam asos qo'yiladi. Boshlang'ich ta'limda o'qitiladigan asosiy fanlar sirasiga axloqiy tarbiya, xitoy tili, adabiyoti, siyosat, matematika, tabiiyot fanlari, jismoniy tarbiya, fizika, ximiya, biologiya, tabiatshunoslik, san'at, mehnat, 3sinf dan boshlab chet tili kabi fanlar kiradi.

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarga va tanga, xalqqa, mehnatga, ilmfan va o'zlarida mavjud bo'lgan sotsialistik tuzumga mehr muhabbat tuyg'usi singdiriladi. O'qish, yozish, hisoblash, tabiat va jamiyat haqidagi boshlang'ich bilimlar beriladi, mustahkam o'quv malakalari hosil qilinadi, o'quvchilarning jismoniy va aqliy rivojlabishiga katta e'tibor beriladi. Fanlar ichida ona tili va matematikaga alohida urg'u beriladi.

Shuningdek, o'quvchilar 4sinf dan boshlab, 1 yilda 2 hafta ferma va ustaxonalarda ishlaydilar, hamda haftaning 1 kuni alva tta sinfdan tashqari tadbir va jamoat ishlarida qatnashadilar.

2007 yilgi statistik ma'lumotlarga ko'ra Xitoyda 400 ming boshlang'ich maktab mavjud bo'lib, unda 120 milliondan ortiq o'quvchilar boshlang'ich ta'lim olmoqda. Bu 99,52%ni tashkil etadi.

XXRning "Majburiy ta'lim haqidagi Qonun"iga ko'ra ta'lim bepul, faqat o'quv darsliklari, daftar va o'quv qurollari uchun haq olinadi, xolos. Bepul ta'lim hisoblangan boshlang'ich ta'lim muassasalari davlat tasarrufida bo'lib, o'quvchilar yashash manziliga ko'ra qabul qilinadi.

O'rta va kasbiy ta'lim

Xitoyda o'rta ta'lim to'liqsiz va to'liq (katta) maktab bosqichlaridan iborat. O'quvchilar 12-13 yoshga to'lgach, to'liqsiz o'rta maktabda, ya'ni o'rta maktabning birinchi bosqichida o'qiy boshlaydilar. O'qish uch yil davom etadi. Birinchi bosqichda o'qitiladigan asosiy fanlar sirasiga onatili, matematika, chet tili, informatika, ma'nabiyat, etika, fizika, ximiya, siyosiy savodxonlik, geografiya kabi fanlar kiradi. To'qqizinchi sinf Xitoydagi majburiy ta'limning oxirgi bosqichidir. 2007 yilgi statistik ma'lumotlarga qaraganda o'rta maktabning birinchi bosqichiga 98% bolalar qabul qilinadilar.

O'rta maktabning ikkinchi bosqichi **to'liq o'rta maktab (katta maktab)** hisoblanadi. Bu bosqichga qabul qilingan o'quvchilar 15-16 yoshda bo'ladilar. Ikkinchi bosqich o'rta maktablarida va oliy o'quv yurtlarida o'qish Xitoy fuqarolari uchun majburiy emas. Bu bosqichda to'liq o'rta ta'lim beriladi va o'quvchilar oliy ta'limda o'qishni davom ettirish imkoniga ega bo'ladilar. To'liq o'rta maktabni bitirgan o'quvchilar bitiruv imtihoni topshiradilar, imtihon natijalariga ko'ra u yoki bu Universitet ga kirish imkoni belgilanadi.

Xitoydagi umumta'lim o'rta maktablarining vazifasi – yaxshi ishchini, yoki oliy o'quv yurtiga kirishi uchun yaxshi tayyorlangan abituriyentni shakllantirishdir.

Kasbiy ta'lim.

O'rta kasbiy – texnik ta'lim umumiy ta'limga altyernatib hisoblanadi. 1996 yil qabul qilingan XXRning "Kasbiy ta'lim haqidagi Qonuni"da kasbiy ta'limning ahamiyati, tuzilishi, asosiy va

zifalari, boshqarub tizimi va moliyaviy manba alari aniq ko'rsatilgan. Ushbu hujjatning qabul qilinishi Xitoyda kasbiy ta'limning huquqiy asosiga egaligini ko'rsatadi. Kasbiy ta'lim tizimiga oliy va o'rta kasbiy maktablar, o'rta texnikumlar, kasbga yo'naltirilgan o'rta maktablar, kasbiy tayyorgarlik markazlari, kattalar uchun texnik tayyorlash maktablari, kasbiy texnika bilim yurtlari, tayyorlov markazlari, jamoatchilik kurslari kiradi. O'qish muddati 2dan 4 yilgacha, va 'zi mutaxassislar (masalan tibbiyot) 5 yilgacha davom etadi. O'rganiladigan fanlar tanlangan mutaxassislikka to'liq mos keladi. O'qish tugagach, bitiruvchilar tanlangan kasbga ko'ra taqsimot bo'yicha ish bilan ta'minlanadilar. Kasbiy ta'lim rivojlanishga sur'atini tezlashtirishi uchun g'arbiy rayonlarning kambag'al uездlarida davlat mablag'i asosida 186 ta kasbiy tayyorgarlik markazlari yaratilgan.

XXRdagi o'rta maktabning ikkinchi bosqichiga yana bir nazar tashlaydigan bo'lsak, uning quyidagi turlarini ko'rishimiz mumkin:

1. Oddiy o'rta maktab;
2. Kattalar uchun o'rta maktab;
3. O'rta maxsus o'quv muassasasi;
4. Kasbiy maktablar;
5. Texnikumlar;
6. Kattalar uchun o'rta maxsus o'quv muassasasi.

Oddiy to'liq o'rta maktabga 15-16 yoshlilar qabul qilinadi va 3 yil davom etadi. O'rta kasbiy bilim yurti 2 ta bosqichga bo'linadi: to'liqsiz o'rta maktab 15-16 yoshli o'quvchilardan iborat bo'lgan bilim yurtlari uchun o'qish muddati 4 yil, va 'zi bilim yurtida 3 yil. To'liq o'rta maktabning 22 yoshli o'quvchilaridan iborat bilim yurtlari uchun o'qish muddati 2 yil. To'liqsiz o'rta maktab bitiruvchilari kasbni 34 yilda o'rganadilar. Texnik bilim yurtlarida o'qish muddati 3 yil.

Umumta'lim o'rta maktablarining va zifasi bo'lajak ishchilarni tayyorlash hamda oliy o'quv yurtlariga kirish uchun abituriyentlarni tayyorlashdan iborat. O'rta maktab dasturlari o'quvchilarga ta'lim berish bilan birga axloqiy, aqliy, jismoniy, estetik tarbiyalashga qaratilgan. Ko'p maktablarda kasbiy ta'lim kurslari mavjud.

O'rta kasbiy ta'lim muassasalarida o'qitiladigan fanlar moliya, tibbiyot, qishloq xo'jaligi, texnika, turizm kabi tanlangan mutaxassislikka bog'liq.

Bu kasblar bo'yicha ta'lim olgan bitiruvchilar kasbga ko'ra turli muassasalarga ishga taqsimlanadilar.

2007 yil statistik ma'lumotlarga ko'ra o'rta maktabning ikkinchi bosqichiga 66 % bolalar qabul qilinadi.

Yuqorida ta'kidlaganimizdek, **kasbiy – texnik yo'nalish** bir necha bosqichli o'quv muassasalaridan iborat: maxsus texnik, texnik, kasbiy va qishloq xo'jalik maktablari. Maxsus texnik maktablarda o'qish muddati 4 yil. Kasbiy va qishloq xo'jalik maktablarida o'qish 3 yil bo'lib, ular kamroq e'tiborga loyiq.

O'qish sentabrda boshlanadi va 9,5 oy davom etadi, 2 ta semestr dan iborat. Ta'til kunlari yanvardan fevralgacha, iyundan avgustgacha davom etadi. Mashg'ulotlar haftada 5 kun ertalabdan tungacha bo'ladi.

O'rta maktabning akademik yo'nalishi bo'yicha o'qish davomida turli turdagi imtihonlar, yakunida – bitiruv imtihonlari topshiriladi.

Maktab ta'limi haqida attestat olish uchun xitoy tili, matematika, chet tili, fizika, ximiya, siyosatshunoslik, tarix, geografiya, informatika, biologiya fanlaridan imtihonlar topshiradilar.

Yagona bitiruv maktab imtixonini (Rossiya EGEsiga o'xshagan) butun davlat bo'yicha may oyida o'tkaziladi. Bitiruvchilar bilimlarini Baholash 100 va Ili tizim asosida va holanadi.

Oliy ta'limning muhim qismi bo'lgan va yuqori bosqichdagi o'rta ta'lim va zafasida amalga oshirilayotgan kasbiy oliy ta'lim hozircha rivojlanishganing boshlang'ich bosqichida turibdi. U 87 ta kasbiy texnik institutlarda, qisqa muddatli kasbiy Universitetlarda, maxsus texnikumlarda, qayta qurishni amalga oshirayotgan o'nlab oliy maxsus o'quv yurtlarida, kattalar uchun 188 mutaxassislik bo'yicha 133 ta oliy o'quv yurtlarida taxsil oladilar. Undan tashqari 18 ta o'rta

texnikumda oliy kasbiy ta'lim guruhlari kiritilgan. Bu oliy kasbiy o'quv muassasalari amaliy va texnologik sohadagi malakali texnik ishchilarni tayyorlaydi. Kasbiy ta'limni rivojlantirish dasturiga ko'ra Xitoy yaqin kunlarda oliy kasbiy ta'lim tizimini isloh qilishni tezlashtiradi, oliy kasbiy maktablarni tartibga soladi.

Hozirgi kunda Xitoyda 3026 ta o'rta kasbiy maktab mavjud. Kasbga yo'naltirilgan to'liq o'rta maktab 1980 yillarning boshida tiklangan va milliy iqtisodiyotni ko'tarish talablariga javob berib rivojlana bordi. Hozir 8500 ta shunday maktablarda 4 mln. kishi o'qiydi.

Hozirgi kunda 17 ming kasbiy o'quv yurtlari, 2090 kasbiy tayyorgarlik markazlari, 400dan ortiq malaka oshirish markazlari, kattalar uchun texnik tayyorgarlik kurslari mavjud. Har yili 10 millionlab kishilar bu yerdah tahsil oladilar. Bu Xitoyda asosan yuqori, o'rta, boshlang'ich bosqichlardan iborat bo'lgan kasbiy ta'lim tizimi shakllanganligini bildiradi.

OLIY TA'LIM

Xitoyda oliy ta'lim tizimi o'z ichiga Universitet, kollej va oliy kasbiy maktablarni oladi, hamda o'zining nufuziga ko'ra bir necha ierarxik kategoriyalarga bo'linadi. Maktab bitiruv imtixonlarida olingan ballarga ko'ra bitiruvchilar oliy o'quv yurtlarining yuqori yoki quyi toifalariga nomzod bo'la oladilar. Xitoy Universitet lariga kirish qat'iy raqobat sharoitida o'tadi: va o'zi Universitet larda bitta o'ringa 200300 kishi to'g'ri keladi. Xitoyda, xuddi G'arb davlatlaridagi kabi uch bosqichli standart tayyorlov bosqichi mavjud. Bo'lar: va kalbriat – o'qish muddati 45 yil. Bu bosqichni tugatganlar "Va bakalabr" maqomi bilan tugallangan oliy ta'lim oladilar. Magistratura – o'qish muddati 23 yil. Doktorantura – o'qish muddati 23 yil, va 'zan 4 yil.

Oliy o'quv yurtlarining asosiy vazifalari yuqori malakali kadrlarni tayyorlash, fan, texnika va madaniyatni rivojlantirishdir. Hozirgi paytda davlat "Dastur 2011"ni amalga oshirishga katta yordam bermoqda. Bunga ko'ra 100 ta muhim oliy o'quv yurtlarida o'qitilayotgan zarur fanlar va mutahassisliklar qatorida o'qituvchilik, ilmiytadqiqot, boshqarub va xo'jalik faoliyatlari eng yuqori darajasiga chiqishi kerak.

Keyingi yillarda iqtisodning modyernizatsiyalash talablarini to'liq qondirish maqsadida o'quv mutaxassisliklari ro'yxati qayta ko'rib chiqildi; moliya va iqtisodiyot, siyosat va huquqiy fanlar, iqtisodiyot boshqarubi, mashinasozlik, arxitektura, elektronika, EHM, yengil oziq-ovqat va to'qimachilik sanoatiga urg'u berildi.

Xitoyda 2 ming OO'YUleri mavjud. Birinchisi Pekinda joylashgan Tsinxua Universitet i kabi politexnik Universitet lar, ikkinchisi Xefey shahridagi Ilmiytexnika Universitet i kabi oliy o'quv yurtlaridir. Bo'larga ko'plab texnik va tabiiy fakultetlardan iborat oliy o'quv yurtlari, hamda tor bitta soha texnik institutlari kiradi.

Umumiy sohalardagi Universitet lar 2 ta yo'nalishdagi fakultetlarga ega: gumanitar va aniq. Gumanitar fakultetlar til, adabiyot, tarix, falsafa, iqtisodiyot, huquqshunoslik va boshqa fanlarga asoslangan. Aniq fanlar yo'nalishi: matematika, fizika, ximiya, biologiya, geografiya, geologiya, radioelektronika va boshqa fanlarga asoslangan. Umumsoha Universitet lariga Pekin, Nankay (Tyan'zin shahri) va Fiden' (Shanxay shahri) Universitet lari misol bo'la oladi. Davlat oliy o'quv yurtlariga qabul yagona reja asosida amalga oshiriladi. 2007 yilgi statistika ma'lumotlariga ko'ra oliy o'quv yurtlariga aholining 23 % topshiradi. Davlat bitiruvchilariga yagona reja asosida ish beriladi. Umumsoha oliy o'quv yurtlarida o'qish muddati 4 yil. Va 'zi sohalar, jumladan, tabiiy fanlar, texnik, tibbiyot bo'yicha – 5 yil. Tor sohali oliy o'quv yurtlarida o'qish qisqa muddatli bo'lib, 23 yilni tashkil etadi. Bitiruvchilarga va kalabr darajasi beriladi. Aspirantlarni tayyorlash 2 qismga bo'linadi: magistr ilmiy darajali mutaxassis va fan doktori ilmiy darajali mutaxassis.

I kategoriyadagi aspirantlar yoshi 40dan oshmaydi, o'qish 23 yil davom etadi. Ikkinchisi – 45 yoshdan oshmaydi, o'qish muddati 3 yil.

Xitoyda oliy ma'lumotga ega bo'lish juda ham obro'li sanaladi. Milliy kadrlar tizimi orasida ta'lim eng yetakchi o'rinni egallaydi. Oliy ta'lim olishga akademik profildagi o'rta maktab bitiruvchilari va maxsus texnik maktab bitiruvchilari haqli. Maktab bitiruv imtixonida to'plangan va ll natijalariga ko'ra oliy ta'limga kirish imtixonlariga kiritiladi.

Oliy o'quv yurtlariga kirish uchun abituriyent 7 ta fan bo'yicha maxsus imtixon topshiradi.

Xitoyda pulli oliy ta'lim muassasalari ko'p, lekin shartnoma asosida o'qishga kirish ham juda qiyin. Iqtidorli yoshlar uchun tekin o'qish imkoniyati bor. Undan tashqari, va 'zi fanlarda Talaba ishlagan muassasa o'qish uchun pul to'laydi. Iqtidorli Talaba lar davlat stipendiyasi yoki tashkilot va muassasa suvsidiyalari ko'rinishidagi imtiyozlarga ega.

Hozir va rcha Talaba lar bir hil tartibda o'qishga qabul qilinadilar va o'qishga pul to'laydilar. Moliyaviy qiyinchilikni boshidan kechirayotgan Talaba larga va nk krediti ajratilib, stipendiya beriladi.

Faqat 1998 yilning o'zida 8957 ta tadqiqotchiga doktor ilmiy darajasi berildi, 38051 ta kishi magistr bo'ldi.

Xitoy o'z Oliy o'quv yurtlariga chet ellik Talaba larni qabul qiladi, o'z Talaba larini chet elga o'qishga va malaka oshirishga jo'natadi. Birgina 1998 yil Xitoy 164 ta davlatdan 43084 Talaba ni o'qishga qabul qildi. Xitoydan chet elga o'qishga ketgan Talaba lar soni 23 mlnni tashkil etdi. Xitoy Oliy o'quv yurtlari 3/2 qismi davlat tasarrufida, qolgan 1 qismi xususiy bo'lib, hozirgi kunda 3 mingta Oliy o'quv yurtlarida 20 million Talaba tahsil olyapti.

MAXSUS TA'LIM

Xitoyda maxsus ta'limga katta ahamiyat beriladi. Nogironlar ta'lim olish huquqini kafolatlovchi qonun va ko'rsatmalar qabul qilingan. Hozirgi kunda 1655 ta maxsus ta'lim o'quv muassasasida 365 mingdan ortiq kishi tahsil oladi.

Masofaviy ta'lim.

Hozirgi kunda Xitoyda onlayn Universitet lar ko'p. Oliy ma'lumotni masofaviy ta'lim orqali, uydan chiqmay o'tirib ham olish mumkin. Masofaviy ta'lim sekinasta keng rivojlanib bormoqda. Masofaviy ta'limdan uzoq rayonlarda yashovchi Talaba lar eng katta foyda ko'radilar. Kirish imtixonlaridan yiqilgan Talaba lar ham ta'lim va kasbiy tayyorgarlik oladilar.

Kattalar uchun ta'lim

Xitoy Xalq Respublikasining ilk tashkil topgan yillari savodsizlar soni aholining 80%ini tashkil etgan paytlarda, xalq hukumati "savodxonlikka o'rganish, savodsizlikni yo'q qilish"ga chorladi. Shundan beri kattalar uchun ta'lim keng yoyildi.

Kattalar uchun ta'lim madaniy bilimlarni ish bilan band bo'lgan kishilar orasida ommalashtirish, ishsizlarni kasbiy tayyorlash, savodsizlikni bartaraf etish, ma'lum bilimga (jumladan oliy) ega, lekin uzoq davom etubchi ta'lim yoki bilimlarni to'ldirish uchun joriy etilgan.

Kattalar uchun ta'lim tizimiga radio – va teleUniversitet lar, ishchilar, hodimlar va dehqonlar uchun oliy o'quv yurtlari, boshqarub kadrlari uchun institutlar, pedagoglar uchun institutlar, sirtqi institutlar, oliy o'quv yurtlari qoshida kattalar uchun ta'lim kurslari (masalan, sirtqi, kechki kurslar, o'qituvchilarni qayta tayyorlash kursi), masofaviy ta'lim kursi va boshqalar; ishchilar va hizmatchilar uchun o'rta maxsus kurslar, kattalar uchun o'rta maktab va texnik tayyorgarlik o'rta maktablari, kattalar uchun o'rta maxsus maktablar yoki o'rta umumta'lim maktablari qoshida dehqonlar uchun madaniy – texnik maktablar, dehqonlar uchun radiotelemaktablar va h.k.

Kattalar uchun ta'lim tizimi quyidagi shakllarda amalga oshadi; to'liq o'quv kuni bilan auditoriya ta'limi, audiobizual o'quv qo'llanma ta'limoti bilan sirtqi ta'lim, ishlab chiqarishdan qisman yoki to'liq ajralgan holdagi ta'lim, kechki ta'lim va h.k.

Kattalar uchun ta'lim maqsadiga ko'ra 2 ta toifaga bo'linadi: ta'lim olganligi haqida attestat berish yoki bermaslik. Birinchi toifaga to'liq muddatli oliy o'quv yurtlari kursi, ta'limning qisqa muddatli kursi, o'rta maxsus va o'rta umumta'lim. Ikkinchi toifaga savodsizlikni bartaraf qilish kurslari, amaliy texnologiyalarni qishloqlarda yoyish bo'yicha alohida fanlarni o'qitish kurslari, oliy ta'limdan keyingi kurslar.

Oliy ta'lim va rqraror rivojlanmoqda. 2003 yil oxirida Xitoyda 19 million Talaba tahsil oldi. Aholini oliy ta'lim bo'yicha qamrab olish koeffitsienti 17 %ni tashkil etadi. Xalqaro tan olingan standartlarga ko'ra Xitoy ommaviy ta'lim bosqichiga o'tdi. 2003 yil 23 iyunda YUNESKOning "dunyoda oliy ta'lim sohasidagi holati haqida"gi ma'ruzasida ko'rsatilishicha, Xitoy oliy o'quv yurtlarida ta'lim olubchilar soni juda qisqa muddat ichida 2 martagacha oshdi, oliy ta'lim ko'lami

bo'yicha dunyoda birinchi o'rinda turibdi.

Ko'p yillar davomida oliy o'quv yurtlariga qabul kengaymoqda. 1999 – 2002 yil oliy o'quv yurtlariga kirgan Talaba lar soni 3,2 millionga yetdi. 2003 yil 3,82 million Talaba qabul qilinib, o'tgan yilgidan 620 ming Talaba ga ko'paydi. Oliy o'quv yurtlari aspiranturasi va tadqiqot institutlariga 269 ming tadqiqotchi qabul qilinib, 2003 yilga nisva tan 66 ming tadqiqotchiga ko'paydi. 2004 yil davlat rejasiga ko'ra 230 ming tadqiqotchi qabul qilish kutilmoqda. Bu esa 2003 yil nisva tan 22,7 % ga ko'proq.

Adabiyotlar:

19. Karimov I. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li. T., "O'zbekiston", 1992.
20. Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T., "SHarq", 1998.
21. Barkamol avlod orzusi. Toshkent, "SHarq", 1999.
22. Hoshimov K. va b. Pedagogika tarixi. T., "O'qituvchi", 2006.
23. Pedagogika. A.Q. Munabvarob tahriri ostida. Toshkent, "O'qituvchi", 1996.
24. Malkova Z.A. Shkola i pedagogika zarubejom. M., "Pedagogika", 1983y.
25. Jahon mamlakatlari tarixi. T – O'qituvchi.1994 y
26. Xorijda ta'lim,ma'rifat – 2001 y
27. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari.

7-MAVZU: O'ZBEKISTON MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINING QIYOSIY TAHLILI

REJA:

1. O'zbekistonda ta'lim tizimi.
2. O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida.
3. O'zbekistonXitoy ta'lim tizimining qiyosiy tahlili:

Tayanch iboralar: ta'lim tizimining, nodavlat ta'lim. davlat boshqaruv organlari.

O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- davlat standartlariga muvofiq ta'lim dasturlarini amalga oshiruvchi davlat va nodavlat ta'lim muassasalari;
- ta'lim tizimining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan tadqiqot ishlarini bajaruvchi ilmiy pedagogik muassasalar;
- ta'lim sohasidagi davlat boshqaruv organlari, shuningdek ularga qarashli korxonalar, muassasalar va tashkilotlar.

O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi yagona va o'zluksizdir.

10modda. Ta'lim turlari

O'zbekiston Respublikasida ta'lim quyidagi turlarda amalga oshiriladi:

- maktabgacha ta'lim;
- umumiy o'rta ta'lim;
- o'rta maxsus, kasbhunar ta'limi;
- oliy ta'lim;
- oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim;
- kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash;
- maktabdan tashqari ta'lim.

• **11modda.** Maktabgacha ta'lim

Maktabgacha ta'lim bola shaxsini sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish maqsadini ko'zlaydi. Bu ta'lim olti yoshgacha oilada, bolalar bog'chasida va mulk shaklidan qat'i nazar boshqa ta'lim muassasalarida olib boriladi.

12modda. Umumiy o'rta ta'lim

Umumiy o'rta ta'lim bosqichlari quyidagicha:

- boshlang'ich ta'lim (I–IB sinflar);
- umumiy o'rta ta'lim (I–IX sinflar);
- Boshlang'ich ta'lim umumiy o'rta ta'lim olish uchun zarur bo'lgan savodxonlik, bilim va ko'nikma asoslarini shakllantirishga qaratilgan. Maktabning birinchi sinfiga bolalar olti yoshidan qabul qilinadi.

Umumiy o'rta ta'lim bilimlarning zarur hajmini beradi, mustaqil fikrlash, tashkilotchilik qobiliyati va amaliy tajriba ko'nikmalarini rivojlantiradi, dastlabki tarzda kasbga yo'naltirishga va ta'limning navbatdagi bosqichini tanlashga yordam beradi. Bolalarning qobiliyati, iste'dodini rivojlantirish uchun ixtisoslashtirilgan maktablar tashkil etilishi mumkin.

13modda. O'rta maxsus, kasbhunar ta'limi

O'rta maxsus, kasbhunar ta'lim olish maqsadida har kim umumiy o'rta ta'lim asosida akademik litseyda yoki kasbhunar kollejida o'qishning yo'nalishini ixtiyoriy ravishda tanlash huquqiga ega. Akademik litseylar va kasbhunar kollejlari egallangan kasbhunar bo'yicha ishlash huquqini beradigan hamda bunday ish yoki ta'limni navbatdagi bosqichda davom ettirish uchun asos bo'ladigan o'rta maxsus, kasbhunar ta'limi beradi. Akademik litsey o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini jadal o'stirishni, ularning chuqur, tabaqalashtirilgan va kasbhunarga yo'naltirilgan bilim olishlarini ta'minlaydigan uch yillik o'rta maxsus o'quv yurtidir.

Kasbhunar kolleji o'quvchilarning kasbhunarga moyilligi, mahorat va malakasini chuqur rivojlantirishni, tanlangan kasblar bo'yicha bir yoki bir necha ixtisos olishni ta'minlaydigan uch yillik o'rta kasbhunar o'quv yurtidir.

14modda. Oliy ta'lim

Oliy ta'lim yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashni ta'minladi. Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash oliy o'quv yurtlarida (Universitetlar, akademiyalar, institutlar va oliy maktabning boshqa ta'lim muassasalarida) o'rta maxsus kasbhunar ta'limi asosida amalga oshiriladi.

Oliy ta'lim ikki bosqichga: davlat tomonidan tasdiqlangan namunadagi oliy ma'lumot to'g'risidagi hujjatlar bilan dalillanuvchi bakalavriat va magistraturaga ega. Bakalavriat oliy ta'lim yo'nalishlaridan biri bo'yicha puxta bilim beradigan, o'qish muddati kamida to'rt yil bo'lgan tayanch oliy ta'limdir.

Magistratura aniq mutaxassislik bo'yicha bakalavriat negizida kamida ikki yil davom etadigan oliy ta'limdir. Fuqarolar ikkinchi va undan keyingi oliy ma'lumotni shartnoma asosida olishga haqlidirlar.

15modda. Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim

Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim jamiyatning ilmiy va ilmiy pedagogik kadrlarga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlashga qaratilgandir. Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim oliy o'quv yurtlari va ilmiy tadqiqot muassasalarida (aspirantura, ad'yunktura, doktorantura, mustaqil tadqiqotchilik) olinishi mumkin. Ilmiy va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash, ilmiy darajalar va unvonlar berish tartibi qonun hujjatlarida belgilanadi.

16modda. Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash

Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash kasb bilimlari va ko'nikmalarini chuqurlashtirish hamda yangilashni ta'minlaydi. Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

17modda. Maktabdan tashqari ta'lim

Bolalar va o'smirlarning yakka tartibdagi ehtiyojlarini qondirish, ularning bo'sh vaqti va dam olishini tashkil etish uchun davlat organlari, jamoat birlashmalari, shuningdek boshqa yuridik va jismoniy shaxslar madaniyestetik, ilmiy, texnikaviy, sport va boshqa yo'nalishlarda maktabdan tashqari ta'lim muassasalarini tashkil etishlari mumkin. Maktabdan tashqari ta'lim muassasalariga bolalar, o'smirlar ijodiyoti saroylari, uylari, klublari va markazlari, bolalar o'smirlar sport maktablari, san'at maktablari, musiqa maktablari, studiyalar, kutubxonalar, sog'lomlashtirish muassasalari va boshqa muassasalar kiradi. Maktabdan tashqari ta'lim muassasalarining faoliyat ko'rsatish tartibi qonun hujjatlarida belgilab qo'yiladi.

18modda. Oiladagi ta'lim va mustaqil ravishda ta'lim olish

Davlat oilada ta'lim olishga va mustaqil ravishda ta'lim olishga ko'maklashadi. Bolalarni oilada o'qitish va mustaqil ravishda ta'lim olish tegishli ta'lim muassasalarining dasturlari bo'yicha amalga oshiriladi. Ta'lim oluvchilarga vakolatli davlat muassasalari tomonidan uslubiy, maslahat va boshqa yo'sinda yordam ko'rsatiladi.

O'zbekiston Prezidenti 2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risidagi qarorni imzoladi. Hujjat matnini O'zA [keltirdi](http://www.uza.uz).

Hujjatga muvofiq, Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017—2021yillarga mo'ljallangan dastur, maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017—2021yillarga mo'ljallangan choratadbirlar rejasi, 2017—2021yillarda maktabgacha ta'lim muassasalarini yangidan qurish, rekonstruksiya qilish va mukammal ta'mirlashning asosiy parametrlari, moliyalashtirish hajmi va manbalari, 2017—2021yillarda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha qisqa muddatli guruhlarini tashkil qilishning asosiy parametrlari tasdiqlandi.

Dasturning asosiy maqsadli va zifalari va yo'nalishlari etib quyidagilar belgilandi:

ilg'or xorijiy tajriba ni hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish sharoitlarini yaratish;

maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga sifatli tayyorlashni tubdan yaxshilash, ta'limtarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish;

maktabgacha ta'lim muassasalarida 56 yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha 6100 ta qisqa muddatli guruhni tashkil etish;

zamonaviy pedagogik texnologiyalar va uslublarni inobatga olgan holda maktabgacha ta'lim muassasalariga pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirishning o'quv reja va dasturlarini takomillashtirish;

2200 ta maktabgacha ta'lim muassasasining moddiytexnika bazasini mustahkamlash, shu jumladan qishloq joylarda maktabgacha ta'lim muassasalarini yangidan qurish, ularni zamonaviy talablarga javob beradigan inventar, jihoz, o'quvmetodik qo'llanmalar va multimediali bositalar bilan ta'minlash.

Quyidagilar Dasturni amalga oshirishni moliyalashtirish manbalari etib belgilandi:

maktabgacha ta'lim muassasalarini yangidan qurish, rekonstruksiya qilish va mukammal ta'mirlash, shuningdek o'yin maydonchalari, bolalar aybonlari qurish va ularning hududini o'rash maqsadlari uchun – O'zbekiston Respublikasi Moliya va zirligi ho'zuridagi byudjetdan tashqari Umumta'lim maktablari, kasbhunar kollejlari, akademik litseylar va tibbiyot muassasalarini rekonstruksiya qilish, mukammal ta'mirlash va jihozlash jamg'armasi mablag'lari (keyingi o'rinlarda Jamg'arma deb yuritiladi);

maktabgacha ta'lim muassasalari hududini obodonlashtirish va ichimlik suvi bilan ta'minlash uchun – Qoraqalpog'iston Respublikasi byudjeti, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy byudjetlarining mablag'lari;

maktabgacha ta'lim muassasalarini jihozlash uchun – O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti mablag'lari;

xalqaro moliyaviy institutlar, tashkilotlar va donor mamlakatlar mablag'lari, yuridik va jismoniy shaxslarning homiylik xayriyalari, shuningdek qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar.

O'ZBEKISTON – Xitoy ta'lim tizimining qiyosiy tahlili

Aholining keng qatlami ta'lim olish huquqiga 1949 yildan keyin ega bo'ldi. Unga qadar ta'limning asosiy maqsadi faqat mansabdor shaxslarni tarbiyalashdan iborat edi. Hozirgi kunga kelib, avvalgi bob va paragraflarda ko'rib o'tganimizday, Xitoy ta'lim tizimi o'z ichiga maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, to'liq o'rta maktab, Universitet, aspiranturalarni oladi.

O'zbekiston Xitoy ta'lim tizimining qiyosiy tahlili:

Xitoyda maktabgacha ta'lim 3 yoshdan 6 yoshgacha davom etadi;

O'zbekistonda 2 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar maktabgacha ta'lim muassasalariga boradilar;

Boshlang'ich ta'lim Xitoyda 6 yoshdan 12 yoshgacha ya'ni 6 yil davom etadi,

O'zbekistonda esa 7 yoshdan 11 yoshgacha ya'ni 4 yil davom etadi.

Xitoyda boshlang'ich ta'limdan keyin to'liqsiz o'rta maktabga yoki kasbiy boshlang'ich maktabga borish mumkin. O'qish 12 yoshdan – 15 yoshgacha.

O'zbekistonda boshlang'ich ta'limdan keyin o'rta ta'limga o'tiladi. O'qish muddati – 5 yil, 11 yoshdan 16 yoshgacha.

Xitoyda to'liqsiz o'rta maktabni bitirgan o'quvchilar to'liq o'rta maktabga o'tadilar; kasbiy boshlang'ich maktabni bitirganlar esa kasbiy o'rta maktabga o'tadilar. O'qish muddati 3 yil.

O'zbekistonda o'rta ta'limdan keyin o'rta maxsus kasbhunar ta'limiga o'tiladi. Bu ta'lim o'z navbatida o'rta maxsus ta'lim (AL) va kasbhunar ta'limi (KXX)lariga bo'linadi. O'rta ta'lim bitiruvchilari hohishiga ko'ra akademik litsey yoki kasbhunar kollejlariga o'qishga kirishlari mumkin. O'qish muddati 3 yil.

Xitoyda to'liq o'rta maktabni bitirganlar oliy o'quv yurtining va kalabriat bosqichiga topshiradilar. Kasbiy o'rta maktabni bitirganlar esa kasbiy oliy maktabga topshiradilar. O'qish muddati 4 yil.

O'zbekistonda o'rta maxsus kasbhunar ta'limini tugatganlar oliy o'quv yurtlariga topshiradilar. O'qish muddati 4 yil.

Xitoyda kasbiy oliy maktabni bitirganlar ishga joylasha oladilar (1822 yosh).

O'zbekistonda kasbhunar kollejni bitirganlar ishga joylashishlari mumkin yoki oliy o'quv yurtiga kirib, o'qishni davom ettirishlari mumkin.

Xitoyda oliy ta'limning magistratura va doktorantura bosqichlari mavjud.

O'zbekistonda esa magistratura, aspirantura va doktorantura bosqichlari mavjud.

Xitoy 9 yillik majburiy ta'lim joriy etgan.

O'zbekistonda 12 yillik majburiy ta'lim mavjud.

- Xitoyda 9 yillik majburiy ta'lim olganlar miqdori 99,3 % ni tashkil etadi.
- O'zbekistonda bu ko'rsatkich 99,5 % dan iborat.
- Xitoyda 9 yillik ta'lim bepul.
- O'zbekistonda 12 yillik majburiy ta'lim bepul.

Xitoyda oliy o'quv yurtida faqat iqtidorli Talabalargagina stipendiya beriladi.

O'zbekistonda esa 55 % dan ortiq va 11 to'plagan barcha Talabalar stipendiyalar bilan ta'minlanadi.

O'qish yili aynan bizdagiday, Xitoyda ham 1 sentabrdan boshlanadi va iyulgacha davom etadi.

Xitoy Talaba lari uzoq qishki ta'tilga chiqadilar: dekabr oxiridan fevralni boshiga qadar.

O'zbekistonda esa qishki ta'til 28 dekabrdan – 10 yanvargacha davom etadi, yozgi ta'til iyul, avgust oylarida o'tadi.

Xitoyda kattalar uchun ta'lim mavjud. Unda e'tibor savodsizlikni tugatishga ham qaratilgan.

O'zbekistonda kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta'limi bor.

Asosiy adabiyotlar ro'yxati:

- 1.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent, "O'zbekiston", 1992.
- 2.Karimov I.A. O'zbekiston: milliy istiqloq, iqtisod, siyosat, mafko'ra Toshkent "O'zbekiston" 1996.
3. Karimov I.A.Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. "Muloqot" jurnali, 1998 yil, № 5 son.
4. Hoshimov K.va b. Pedagogika tarixi.Toshkent, "O'zbekiston", 2006.
5. Hasanboyev J. va b. Pedagogika tarixi. Toshkent, "O'qituvchi",1996.
6. Jumayeva M. Fol'klar va tarbiya. Toshkent, "O'qituvchi" 1990.
- 7.Pedagogika tarixidan xrestomatiya. Tuzuvchi – muallif: O.Hasanboyeva. Toshkent,"O'qituvchi", 1993.
- 8.Izmaylov A.Narodnaya pedagogika: pedagogicheskie bozzreniya narodov Sredney Aziii Kazagistana. Moskva, «Pedagogika», 1990.

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 1.Saidob X. Xitoyda ta'limga e'tibor "Ma'rifat", 2005yil.28 may.
2. Jahon mamlakatlari tarixi. 1994 y
3. Aqshda huquqiy ta'lim tizimi. 2001 y

4. Germaniyada kasbxunar ta'limi.(Xorijda ta'lim).Ma'rifat – 2002
5. Buyuklarning mezonlari. AQShda huquqiy ta'lim tizimi (xorijda ta'lim).Inson va konun.2001y
6. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari.
7. Jahon tarixi. (darslik) T2006 y

SEMINAR MASHG‘ULOT MATYERIALLARI

**MAKTABGACHA TA'LIMDA QIYOSIY
PEDAGOGIKA FANIDAN SEMINAR
MASHGULOTLAR**

1-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha.

TOPSHIRIQ

- ❖ Qiyosiy pedagogika alohida fan sifatidagi maqsadlarini yoriting.
- ❖ Ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplarini va yon qiling?
- ❖ Mamlakatimizda maktabgacha ta'limni rivojlantirishdagi amalga oshirilayotgan ishlar haqida sizning fikrlaringiz?
- ❖ Bugungi kunda maktabgacha ta'limdagi o'zgarishlar to'g'risida bilganlaringiz?

O'QITISH USULI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Ko'rgazma	Mavzu bo'yicha g'oyalarni shakllantirish, tushunish, tekshirish tahlil, mustaqil faoliyat olib borish
Indubidual (amaliy) uslub	Nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishni shakllantirish, rag'va tlantirish, mustaqil fikr yuritish.
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to'la o'zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sariflash.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mavzu yuzasidan beriladigan tariflarga nisva tan o'z mulohazangizni yozma rabishda qisqa tezis shaklida va yon qiling. ✓ Mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing
--	--

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. “O‘zbekiston milliy entsiklopediyasi”.
5. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

2- mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining Taraqqiyot bosqichlari.

TOPSHIRIQ.

❖ 1. BMT, YUNESKO, YUNISEF tashkilotlari haqida o'rganganlaringizni va yon qiling?

❖ Maktabgacha ta'lim sohasida olib borilayotgan o'zgarishlar, yangiliklarni izohlang.

❖ Taraqqiyotning uch bosqichida qiyosiy pedagogika sohasida olib borilgan ishlar hususida sizning fikrlaringiz?

❖ Jahon tarixiy yodgorliklari safiga O'zbekistondagi qaysi obidalar kiritilgan?

QITISH USLUBI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Ta'riflash tushuntirish	Mavzu bo'yicha turli qoidalar keltirish, ularning mazmunmohiyatini tushunish va tahlil qilish.
Ko'rgazma	Mavzu bo'yicha g'oyalarni shakllantirish, tushunish, tekshirish tahlil qilish, mustaqil faoliyat olib boorish.
Mo'zokara	Mavzuning muhim jihatlarini izohlash, ma'lumot yig'ish sistemalashtirish, hamkorlikni yo'lga qo'yish o'zgalar fikrini o'rganish va munosava t bildirish.

MUSTAQIL ISHLASH USHUN TOPSHIRIQLAR	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mavzu yuzasidan berilgan tariflarga nisva tan o'z mulohazangizni yozma rabishda qisqa tezis shaklida va yon qiling. ✓ Mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing.

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. “O'zbekiston milliy entsiklopediyasi”. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

3-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishgaida xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati

TOPSHIRIQ:

1.

❖ Yunesko tashkilotining tashkil topishi va uning faoliyatini izohlashga harakat qiling.

❖ Fantexnikaning rivojlanishiga qaratilgan Yuneskoning dasturi to'g'risidagi fikrlaringizni va yon qiling?

❖ Qiyosiy pedagogika haqidagi mutafakkirlarning qarashlari va bugungi kun olimlarning fikrlarini qiyoslang?

O'QITISH USULLARI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Kitob bilan ishlash	Bilimlarni oshirish va mustahkamlash, o'zozini nazorat qilish, mustaqil o'rganish, tushunish, asosiyasosiy jihatlarni va yordamchi eslatmalarni ajrata olish.
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o'z fikrinimantiqiy ifoda etish, savol qo'yish, o'zgalar fikriga munosava t bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakillantirish.
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to'la o'zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, mustaqillikni oshirish kam va qt sariflash.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mavzu yuzasidan beriladigan tariflarga nisva tan o'z mulohazangizhi yozma rabishda qisqa tezis shaklida va yon qiling. ✓ Mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing
--	--

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. “O‘zbekiston milliy entsiklopediyasi”. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

4 -mavzu: Jahon maktabgacha mamlakatlarida ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari

TOPSHIRIQ:

❖ Jahon mamlakatlaridagi maktabgacha ta'lim sohasidagi islohotlarni amalga oshirilayotgan ishlar haqida o'rganganlaringizni va yon qiling?

❖ Rivojlangan davlatlarda ta'limni isloh qilish yo'llari haqida sizning fikringiz?

❖ Mehnat ta'limi, kasbga yo'naltirish bo'yicha olib boriladigan ishlar haqida o'rganganlaringizni izohlang?

O'QITISH USULI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Ko'rgazma	Mavzu bo'yicha g'oyalarni shakillantirish, tushunish, tekshirish tahlil, mustaqil faoliyat olib borish
Indubidual (amaliy) uslub	Nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishni shakillantirish, rag'va tlantirish, mustaqil fikr yuritish,
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to'la o'zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sariflash.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<p>✓ mavzu yuzasidan beriladigan tariflarga nisva tan o'z mulohazangizni yozma rabishda qisqa tezis shaklida va yon qiling.</p> <p>✓ Mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing</p>
--	---

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergashev P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. "O'zbekiston milliy entsiklopediyasi". Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

5-mavzu: Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili. Germaniya maktabgacha ta'lim tizimi

TOPSHIRIQ:

❖ Rivojlangan mamlakatlarda komil insonni tarbiyalash muammosi qanday amalga oshiriladi?

❖ Germaniya ta'lim tizimi va uning o'ziga xos tomonlarini izohlashga harakat qiling?

❖ Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi haqida nimalarni bilasiz?

❖ Ruminiya, Chexiya, Slova kiyada maktab ta'limi tizimini siyosiy

taxlil qiling?

❖ Rivojlangan mamlakatlarda maktab ta'limining mazmunini taqqoslang ?

❖ Fransiya ta'lim tizimi mazmuni qanday?

O`QITISH USLUBI	KO`ZLANGAN MAQSAD
Rasmlar	G`oyalarni shakllantirish, esda saqlab qolish va o`rganilayotgan mavzuning muhim taraflarini ochib berish.
Aqliy hujum	Fikrlarni xilmaxil va yon etish, izlanish, bilimlarni mustahkamlash, mantiqiy tafakkur yuritish
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o`z fikrini mantiqiy ifoda etish, savol qo`yish, o`zgalar fikriga munosava t bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakllantirish.
Ta`riflash, tushuntirish	Mavzu bo`yicha turli qoidalar keltirish, ularning mazmunmohiyatini tushunish va tahlil qilish.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<p>1.GFR ning maktabgacha ta'limi va uning ustubor jihatlari mavzusida referat tayyorlang.</p> <p>2.Fransiya ta'limida bog`chaga bolalarni ro`yhatga kiritish uchun ayrim oilalar qanday imtiyozga ega ekanligiga yana qanday qo`shimmcha fikr bildirila olasiz?</p>
--	--

Muhokama qilinadigan masalalar:

1. Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi haqida nimalarni bilasiz?
2. Ruminiya, Chexiya, Slova kiyada maktab ta'limi tizimini siyosiy taxlil qiling.
3. Rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta'lim sohasidagi amalga oshirilayotgan yangiliklar haqida.
4. Germaniya Federatib Respublikasining "Ta'lim to`g`risidagi asosiy qonuni"ning bosh maqsadi.
5. Maktabgacha ta'lim tizimi Fransiyata'lim tizimida muhim bosqich ekanligi

NAZORAT SAVOLLARI

- 1.Germaniya Federatib Respublikasi nechta mustaqil Federatib yer (biloyat)lardan iborat?
- 2.Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi haqida nimalarni bilasiz?
3. Ruminiya, Chexiya, Slova kiyada maktab ta'limi tizimini siyosiy taxlil qiling.
- 4.Germaniya ta'limidagi harajatlarga nimalar kiradi?
- 5.DAAD uchta maqsadni amalga oshirishga yo`naltirilgan. Mazkur yo`nalishlar haqida gapiring.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeb Yo. Jahon oliy maktabi: qiyosiy tahlil. –T.: 2001.
2. Isaqo'lova N.J., Qosimova Z.H. Xorijiy mamlakatlarda ta'lim. –T.: 2011.
3. Yoldosheb G'J. Xorijiy mamlakatlarda ta'lim. –T.: 1995.
4. Yoldosheva M.B. Obrazova nyie za rubejom. –T.: 2006.
5. Yuldasheva F.M. Xorijda maktabgacha ta'lim (ma'ro'zalar matni). –Tyermiz, 2018.

Internet resurslari

6. www.edu.o'z.
7. www.o'zedu.o'z.
8. www.eduportal.o'z.
9. www.bimm.o'z.
10. www.giu.o'z.
11. www.tdpu.o'z.
12. www.pedagog.o'z.
13. www.ziyonet.o'z.
14. Teachyer.org, www.teachyer.org.

6- mavzu: Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari.

REJA:

TOPSHIRIQ:

- ❖ Rossiya maktabgacha ta'lim tizimini tahlil qiling.
- ❖ Rossiya zamonaviy maktabgacha ta'limida nimalar ustubor ahamiyat kasb etishini izohlang.
- ❖ Rossiyadagi ta'limning zamonaviy standartlari haqida fikr yuriting.

O`QITISH USLUBI	KO`ZLANGAN MAQSAD
Kitob bilan ishlash	Bilimlarni oshirish va mustahkamlash, o`zo`zini nazorat qilish, mustaqil o`rganish, tushunish, asosiy jihatlarni va yordamchi eslatmalarni ajrata olish.
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o`z fikrini mantiqiy ifoda etish, savol qo`yish, o`zgalar fikriga munosavat bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakllantirish.
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to`la o`zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo`lga qo`yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sarflash
Muammoli o`qitish uslubi	Mavzuga doir dolzarb muammolarga munosavat bildirish va uning yechimini topishni o`rganish, va ziyatga baho berish va to`g`ri qaror qabul qilishni shakllantirish.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR

✓ Bolalarda madaniy va gigienik ko`nikmalarni shakllantirish bo'yicha esse tayyorlang.

NAZORAT SAVOLLARI:

1. Rossiya Federatsiyasi maktabgacha ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari nimada?
2. Rossiya zamonaviy maktabgacha ta'limida nimalar ustubor ahamiyat kasb etadi?
3. Maktabgacha ta'limda olib boriladigan tarbiyaviy ishlarga haqida fikringiz?
4. Rossiyadagi ta'limning zamonaviy standartlari nima?
5. Bolaning maktabgacha ta'lim muassasasiga moslashubida ota-onalar bilan qanday hamkorlik ishlari mavjud?
6. Rossiya bog'chalarida bolalarda madaniy va gigienik ko`nikmalarni shakllantirish shartlari va usullariga nimalar kiradi?
7. Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy tarbiyasi haqida gapiring.
8. Bizualfaol fikrlash deganda nimani tushunasiz?
9. Bizualmajoziy fikrlash nima?
10. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sensor ta'limi deganda nimani tushunasiz?

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR

1. Abidob B. Maktabgacha ta'lim (xorijiy mamlakatlar tajribasi). Zamonaviy ta'lim jurnali, №11, 2017. 35bet.
2. Yuldosheva F.M. Xorijda maktabgacha ta'lim. – Tyermiz, 2018.
3. https://ru.wikipedia.org/wiki/Doshkolnoe_obrazovanie_b_Rossii.
4. <https://edunews.ru/educationabroad/sistemaobrazovaniya/doshkolnoe.html>.
5. <https://edunews.ru/educationabroad/sistemaobrazovaniya/doshkolnoe.html>.
6. <http://www.o'zslidep.o'zpointbiew/39>.

7 -mavzu: Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy

TOPSHIRIQ:

❖ Rivojlangan mamlakatlardagi oliy ta'lim va uning darajalari haqida fikrlaringiz?

❖ Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari

❖ Rivojlangan ta'lim texnologiyalarini izohlang?

❖ Xitoyda boshlang'ish va o'rta ta'lim haqidagi o'rganganlaringizni so'zlab bering?

O`QITISH USLUBI	KO`ZLANGAN MAQSAD
Kitob bilan ishlash	Bilimlarni oshirish va mustahkamlash, o`zo`zini nazorat qilish, mustaqil o`rganish, tushunish, asosiy jihatlarni va yordamchi eslatmalarni ajrata olish.
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o`z fikrini mantiqiy ifoda etish, savol qo`yish, o`zgarlar fikriga munosava t bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakllantirish.
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to`la o`zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo`lga qo`yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sarflash
Muammoli o`qitish uslubi	Mavzuga doir dolzarb muammolarga munosava t bildirish va uning yechimini topishni o`rganish, va ziyatga baho berish va to`g`ri qaror qabul qilishni shakllantirish.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	✓ Bolalarda madaniy va gigienik ko`nikmalarni shakllantirish bo'yicha esse tayyorlang.
--	--

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergashev P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. “O‘zbekiston milliy entsiklopediyasi”. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

8- mavzu: Yaponiya, Shimoliy va Janubiy Koreyadagi ta'lim tizimi va undagi muammolar Yaponiya Maktabgacha ta'lim tizimi.

TOPSHIRIQ:

- ❖ Yaponiyada maktabgacha ta'limning bujudga kelish tarixi xususida fikr yuriting.
- ❖ Shimoliy va Janubiy Koreyadagi maktabgacha ta'limida bolalarga ta'limtarbiya berish mazmuni, shakllari va o'ziga xos xususiyatlarini izohlashga harakat qiling.
- ❖ Maktabgacha ta'lim muassasalari oldiga qo'yilgan maqsad va va zifalarni misollar keltirgan holda tabsiflang.

O'QITISH USLUBI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Muammoli o'qitish uslubi	Mavzuga doir dolzarb muammolarga munosava t bildirish va uning yechimini topishni o'rganish, va ziyatga baho berish va to'g'ri qaror qabul qilishni shakllantirish.
Ko'rgazma	Mavzu bo'yicha g'oyalarni shakllantirish, tushunish, tekshirish, tahlil, mustaqil faoliyat olib borish.
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o'z fikrini mantiqiy ifoda etish, savol qo'yish, o'z g'alalar fikriga munosava t bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakllantirish.
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to'la o'zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sarflash

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mavzuga oid qo'shimcha Internet ma'lumotlarni o'qib, konspektlashtiring. ✓ Xoykuen va Etien bog'chalar to'g'risida konspekt tayyorlang.
--	--

√Muhokama qilinadigan masalalar:

1. Yaponiyada ta'limning birinchi bosqichiga aylangan maktabgacha ta'lim standartining ahamiyatli tomonlari.
2. Shimoliy va Janubiy Koreyadagi maktabgacha ta'lim tizimining shakllanish tarixi.
3. Yapon ta'limda amal qilish kerak bo'lgan prinsiplar.

NAZORAT SAVOLLARI

1. Yaponiyada maktabgacha ta'limining bujudga kelish tarixi haqida so'zlab bering.
2. Janubiy Koreyadagi bog'chalar o'z oldiga qanday maqsadlarni qo'yadi?
3. Yaponiya maktabgacha ta'limidagi ustubor va zifalar nimalardan iborat?
4. Sizningcha, kunchiqar davlatda bolalarga ta'limtarbiya berishdagi o'ziga xoslik nima?
5. Shimoliy va Janubiy Koreya ta'limida qanday printsiplarga amal qilish kerak?
6. Shimoliy Koreya ta'limida maktabgacha ta'lim standartlaridagi beshta asosiy yo'nalishlarni sanab bering?
5. Xoykuen qanday bog'cha?
6. Etien bog'chalarining o'ziga xosligi nimada?
7. Yaponiyada o'quv yili nechta semestr ga bo'lingan va ular qanday?
8. Janubiy Koreyadagi maktabgacha ta'lim tizimi tajriba almashinish uchun qaysi jihatlar bilan ajralib turadi?
9. Bolalarni tarbiyalashning noyob yapon usuli qanday?

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR

1. Paramonova L., Protasova E. Bilim uchun – dunyo bo'ylab. Yaponiyadagi maktabgacha ta'lim // Maktabgacha ta'lim, №3, 2010.
2. Petinenko I.A. Yaponiyaning ta'lim tizimi: bu mamlakatni muva ffaqiyatga nima olib keladi? // Tomsk davlat Universitet ining xava rnomasi, №2 (18), 2012. S. 175178.
3. Sazonova D.S. Chet elda maktabgacha ta'lim tizimlari: ularning pedagogik salohiyati / D.S. Sazonova, B.A. Zebzeeva // XXI asrda jamiyat va tsibilizatsiya: tendentsiyalari va rivojlanishga istiqbollari. № 812, 2014. S. 161166.
4. Xiaoyuan M. Xitoy va Rossiyaning maktabgacha ta'limidagi menejment: O'quv qo'llanma / M.Xiaoyuan, B.F.Gabdulxakob. – Qozon: Federal Universitet i, 2014. 119 b.
5. Zong C.C. Xitoyda maktabgacha ta'lim: ta'lim tizimini rivojlantirish tajriva si // Fan va ta'limning zamonaviy muammolari. №11, 2015. *Allbest.ru saytida joylashtirilgan.*
6. Read more at: <https://minikar.ru/o'z/modaikrasota/doshkolnoeobrazovaniyaponiiharakteristikasistemydoshkolnogo/>
7. <http://www.allbest.ru/>

10- mavzu: Hindiston, Singapur, Turkiyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti Singapur maktabgacha ta'lim tizimi

TOPSHIRIQ:

❖ Singapur maktabgacha ta'lim tizimi va uning o'ziga xosligi haqida fikr yuriting.

❖ O'zbekiston va Hindistonning maktabgacha ta'lim sohasidagi ishlarini taqqoslang?

❖ O'zbekiston va Singapurning maktabgacha ta'lim tizimini taqqoslang.

❖ Turkiyada mustaqillik yillarida maktabgacha ta'lim taraqqiyoti haqida o'rganganlaringiz?

O`QITISH USLUBI	KO`ZLANGAN MAQSAD
Muammoli o`qitish uslubi	Mavzuga doir dolzarb muammolarga munosavati bildirish va uning yechimini topishni o`rganish, va ziyatga baho berish va to`g`ri qaror qabul qilishni shakllantirish.
Munozara	Bilimlarni tizimga solish va mustahkamlash, o`z fikrini mantiqiy ifoda etish, savol qo`yish, o`zgalar fikriga munosavati bildirish va xulosalarni isbotlay olishni shakllantirish.
Rasmlar	G`oyalarni shakllantirish, esda saqlab qolish va o`rganilayotgan mavzuning muhim taraflarini ochib berish.

√Muhokama qilinadigan masalalar:

1. Singapurdagi Nanyang texnologiya Universiteti faoliyati.
2. Singapurning mashhur bolalar bog`chasi "Mening birinchi maktabim" davlat bolalar bog`chasida o`quv faoliyati.
3. O'zbekiston va Singapurning maktabgacha ta'lim sohasidagi hamkorlik ishlari.

Nazorat savollari:

1. Singapurdagi "Bolalarni yerta rivojlantirish agentligi" qanday va zifani va jaradi?
2. Singapurdagi Modyern Montessori Intyernational kompaniyasi raisi kim?
3. Singapurda aksariyat maktabgacha ta'lim muassasalari qaysi tilda ta'lim olib boradi?
4. Ayrim xalqaro bog`chalarda istisno sifatida ta'lim mashg`ulotlari qaysi tilda olib boriladi?
5. Singapurda maktabgacha ta'lim tizimi montessorri usulida faoliyat yuritadi. Modyern Montessori Intyernational o`z faoliyatini nechanchi yildan boshlagan?

11- mavzu: Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.

TOPSHIRIQ:

❖ Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti to'g'risida o'rganganlaringiz?

❖ Bugungi kunda Malayziya va Indoneziyada maktabgacha ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan ishlar hususida?

❖ Malayziyada mustaqillik yillarida maktabgacha ta'lim taraqqiyoti

haqida o'rganganlaringiz

O'QITISH USULI	KO'ZLANGAN MAQSAD
Ko'rgazma	Mavzu bo'yicha g'oyalarni shakillantirish, tushunish, tekshirish tahlil, mustaqil faoliyat olib borish
Indubidual (amaliy) uslub	Nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishni shakillantirish, rag'va tlantirish, mustaqil fikr yuritish,
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to'la o'zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sariflash.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR

- ✓ mavzu yuzasidan beriladigan tariflarga ta'riflarga ta'riflarga nisbatan o'z mulohazangizni yozma ravishda qisqa tezis shaklida bayon qiling
- ✓ mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing

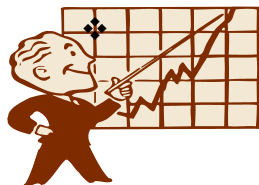
FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergashev P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar ensiklopediyasi. 2nashr. –T. “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi”. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

12- mavzu: O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimining qiyosiy tahlili.

TOPSHIRIQ

- ❖ O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan yangiliklar haqida va yon qiling?

O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida o‘rganganlaringizni sizning fikrlaringiz?

- ❖ O‘zbekiston janubiy Koreya ta’lim tizimining qiyosiy tahlili?

O‘QITISH USULI	KO‘ZLANGAN MAQSAD
Ko‘rgazma	Mavzu bo‘yicha g‘oyalarni shakillantirish, tushunish, tekshirish tahlil, mustaqil faoliyat olib borish
Individual (amaliy) uslub	Nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishni shakillantirish, rag‘va tlantirish, mustaqil fikr yuritish,
Kichik guruhlarda ishlash	Mavzuni to‘la o‘zlashtirishga erishish, hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, mustaqillikni oshirish, kam va qt sarflash.

MUSTAQIL ISHLASH UCHUN TOPSHIRIQLAR	<ul style="list-style-type: none">✓ mavzu yuzasidan beriladigan tariflarga ta‘riflarga ta‘riflarga nisbatan o‘z mulohazangizni yozma ravishda qisqa tezis shaklida bayon qiling✓ mavzuning texnologik xaritasini ishlab chiqing
--	--

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. Bo‘lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergashev P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar ensiklopediyasi. 2nashr. –T. “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi”. Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

“MAKTABGACHA TA’LIMDA QIYOSIY PEDAGOGIKA” FANIDAN MUSTAQIL ISHNI TASHKIL ETISHNING SHAKLI VA MAZMUNI

“Qiyosiy pedagogika” fanidan mustaqil ish majmuasi fanning va rcha mavzularini qamrab olgan bo‘lib, quyidagi mavzu ko‘rinishida shakllantirilgan.

Talaba lar mustaqil ta’limining mazmuni va hajmi. Mustaqil o‘zlashtirilgan mavzular bo‘yicha Talaba lar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil etiladi.

№	Ishchi o`qub dasturining mustaqil ta'limga oid bo`lim va mavzular	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish Muddatlari	Hajmda (soatda)
1	Maktabgacha ta’limda Qiyosiy pedagogika fani va uning mohiyati, qiyosiy pedagogikani o`rganishning maqsad vazifalari.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	1hafta	2
2	Maktabgacha ta’limda Qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari fani rivojlanishgaida xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	1hafta	2
3	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim muammolarini hal etish.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	2hafta	2
4	Yevropa mamlakatlarida ta’lim -tarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	3hafta	4
5	Osiyo mamlakatlarida ta’lim-tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	4hafta	2
6.	Rivojlangan davlatlarda ta'lim-tarbiya tizimi va qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	4hafta	2
7	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim muammolarini hal etish.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	5hafta	2
8	Amerika qo`shma shtatlarida maktabgacha ta'lim tizimi.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	6hafta	2
9	Yaponiyadagi maktabgacha ta'lim va uning ibratli tomonlari.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	7hafta	2
10	O`zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini qiyosiy tahlil.	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni .bajarish	8hafta	2
11	Maktabgacha ta’limda Qiyosiy pedagogika fanini boshqa fanlar bilan aloqasi	Mavzuni konspekt qilish. Inl topshiriqni bajarish	8hafta	2
JAMI:				24

“Qiyosiy pedagogika” fani bo‘yicha Talaba ning mustaqil ta’limi shu fanni o`rganish jarayonining tarkibiy qismi bo‘lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to‘la ta’minlangan.

Talaba lar auditoriya mashg‘ulotlarida professoro‘qituvchilarning ma’ruzasini tinglab, nazariy bilimlarga ega bo‘ladi. Auditoriyadan tashqarida Talaba darslarda tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uyga va zifa sifatida berilgan topshiriqlarni va jaradi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o`rganish maqsadida qo`shimcha adabiyotlarni o`qib referatlar tayyorlaydi

hamda mavzu bo'yicha testlar yechadi. Mustaqil ta'lim natijalari reyting tizimi asosida va holanadi.

Uy va zifalarini va jarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, Talaba larning dars jarayonida olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Uy va zifalarini tekshirish va Baholash amaliy mashg'ulot olib borubchi o'qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzularni o'zlashtirish darajasini tekshirish va Baholash esa ma'ruza mashg'ulotlarini olib borubchi o'qituvchi tomonidan har bir dars mashg'ulotlarida amalga oshiriladi.

GLOSSARIY

Andozalashtirish – namoyish qilish, kimningdir fikrlari yoki yeuk mutaxassislarning faoliyatini uyushtirish mumkin bo'lgan misolini taqdim qilish.

Axborotli modul – bu ta'lim maqsadini belgilash va rejalashtirilgan natijalar bilan chegaralangan, fanlararo va fan ichidagi bog'liqliklarni hisobga olib tuzilgan hamda yakuniy nazoratlarning darajali tizimini qamrab olubchi, o'quv fani mazmunini muntazam va tugallangan qismi.

Axborot texnologiyalari (AT) – bu tizim masalalarini yechimini topish maqsadida axborotlarni yig'ish, saqlash va kerakli manba alarga o'zlatishning va uni iste'molchiga qo'lay holga keltirish jarayonini kompyuter va telekommunikatsiya bositalari yordamida amalga oshiriladigan, tartibga solingan hmbdb tashkillashtirilgan tizim, amaliy dasturlar majmuasidir.

Bumerang texnologiyasi – yangi mavzuni o'rganishda, darsdan tashqarida qo'shimcha manba alar, matnlar, adabiyotlar bilan ishlaganda qo'llaniladigan texnologiyalardan biri bo'lib, bu texnologiya o'quvchining mustaqil bilim egallashini va o'rganganlarini boshqa o'quvchilarga o'rgatishga asoslanadi.

Bizual ma'ruza – bu ko'rgazmali ma'ruzadir.

Gimnaziya – O'zbekiston va ayrim xorijiy mamlakatlarda umumiy o'rta ta'lim o'quv yurti. Gimnaziya muayyan fanlar bo'yicha ixtisoslashtirilgan bo'lib, shu fandan chuqurlashtirilgan ta'lim beradi.

Davlat grantlari – Talaba larning o'qishi uchun zarur bo'lgan xujjatlarni davlat o'z zimmasiga olishimkoniyati.

Dayjest – ilmiy, ilmiyuslubiy, o'quv davriy adabiyotlar, xukumat va turli tashkilotlar faoliyatiga tegishli qonunlar, qarorlar, nizomlar mazmunining qisqacha va yoni va sharhikeltirilgan sohalarga oid ma'lumotlar to'plami sifatida foydalaniladigan doimiy nashr.

Dasturlashtirilgan ta'lim – o'quv jarayonini muayyan tartib asosida tashkil etish.

Didaktika – pedagogikaning ta'lim va o'qitish nazariyasini ishlab chiqadigan tarmog'i.

Innova tsion ta'lim – bo'lajak mutaxassislarni yangicha joylarda ishlashga tayyorlovchi jarayon bo'lib, u abva l olgan bilimlar asosida ta'limni takomillashtirish va samarali yangicha yondashuv qilishdan iborat.

Innova tsiya – yangilanishni, o'zgarishni amalga joriy etish jarayoni va faoliyati.

Qiyosiy pedpogika – bu XX asr boshlarida pedagogika fanining alohida tarmog'i bo'lib ajralib chiqdi va u turli xalqlarning pedagogik qarashlari va ta'lim tizimini QIYOSIY genetik nuqtai nazardan solishtiradi.

Qiyoslash metodi – bu qiyoslash, obyektlarini aniqlash, qiyoslashning alohida belgilari va parametrlarini ajratish, solishtirish, qiyoslash, qaramaqarshi qo'yish, o'xshashlik yoki farqlashni aniqlash, QIYOSIY taxlil qilish.

Malaka – bu bilimlar yordamida mavjud axborotlarni tushunib olish, maqsadga erishish rejasini tuzish, faoliyat jaayonini boshqarish va nazorat qilish qobiliyatidir. Oddiy malakalar

yetarlicha mashq qilinganda abtomatlashtirilishi mumkin va ko'nikmalarga aylanadi.

Ko'nikmalar bu birorbir harakatlarni abtomatik rabishda, qismlarini nazorat qilmay turib va jarish qobiliyatidir. Shuning uchun va `zan ko'nikma – bu abtomatlashtirilgan malaka deb aytadilar.

Fikrlash – bu ongning ishlash jarayoni, miyaning undagi bo'la va olinayotgan axborotlarni qayta ishlab chiqishi va natija olishidir.

Hamkorlikda o'qitish har bir o'quvchini kundalik qizg'in aqliy mehnatga, ijodiy va mustaqil fikr yuritishga o'rgatish, shaxs sifatida onglilik, mustaqillikni tarbiyalash, har bir o'quvchida shaxsiy qadr qimmat tuyg'usini bujudga keltirish, o'z kuchi va qobiliyatiga bo'lgan ishonchni mustahkamlash, tahsil olishda mas'uliyat hissini shakllantirishdir.

Muammoli o'qitishning va zifasi Talaba lar tomonidan bilimlar tizimi va aqliy hamda amaliy faoliyatlari usullarini samarali o'zlashtirishga hamkorlik qilish, ularda yangi va ziyatda olingan bilimlarni ijodiy qo'llash malakasini hosil qilish, bilish, mustahkamlashga o'quv va tarbiya muammolarini hal qilishidir.

Struktura – bu butun predmet, hodisa, jarayon tomonlari, qismlari, elementlarining mustahkam, nisva tan va rqqaror alaqasi (munosava ti) va o'zaro hamkorligidir.

O'qitishni indibiduellashtirish o'quv jarayonini tashkil etish bo'lib, unda o'qitish usullari, sur'atini tanlash Talaba ning indibidual xususiyatlari bilan bog'lanadi; indibidual yondashuvni ta'minlovchi turli o'quvmetodik, psixologikpedagogik va tashkiliyma`muriy tadbirlardir.

Tayanch konspekt o'quv matyeriallari o'zaro bog'langan usullarining butun qismlari sifatida faktlar, tushunchalar, g'oyalar tizimi o'rnida qo'llana oladigan ko'rgazmali konstruktsiyalardan iborat qisqacha shartli konspekt ko'rinishidagi tayanch signallar sistemasidir.

Interakt so'zi lotincha “intyer”, “act” so'zlarining qo'shilishidan tarkib topgan. Uning lug'abiy ma'nosi “intyer” birgalikda, hamkorlikda “act” esa faoliyat, harakat qilishni bildiradi.

Gumanistik aksiologiya aksiologiyaga insonga oliy qadriyat va ijtimoiy taraqqiyotning birdan –bir maqsadi sifatida qaraydi. Innova tsion faoliyatga aksilogik yondoshub insonning o'zini yangilik yaratish jarayoniga va xshida qilishi, uning tomonidan yaratilgan pedagogik qadriyatlar majmuasini

Akmeologik yondoshub akmeologiya (*akme*) – yunoncha oliy nuqta, o'tkir, gullagan yetuk, eng yaxshi davr degan ma'nolarni bildiradi.

Kreatib yondoshub – tyermini AQShda XX asrning 60yillarda paydo bo'ldi. U indibidning yangi tushuncha yaratishi va yangi ko'nikmalar hosil qilish qobiliyati, hislatilini bildiradi.

Refleksib yondoshub – (lotincha *reflexio* ortga qaytish) suv'yektning o'z ichki) psixik tuyg'u va holatlarini bilish jarayoni sifatida qaraladi.

Faoliyatni rivojlantirubchi o'yinlar diqqat, xotira, nutq, tafakkur, qiyoslash malakasi, chog'ishtirish, o'xshashini topish, faraz, hayol, ijodiy qobiliyat, empatiya, refleksiya, optimal yechimni topa olish, o'quv faoliyatini motiva tsiyalashni rivojlantirishga qaratilgan.

Ijtimoiylashub o'yinlari jamiyatning me'yorlari va qadriyatlariga jalb qilinish, muhit sharoitlariga ko'nikish, ehtiroslarni nazorat qilish, o'zo'zini boshqarish, muloqotga o'rgatish, psixoterapiyani nazarda tutadi.

Gnoseologiya (yunon tiJidan gnosis bilim, ong, o'rganish) bilish, ilmiy bilimlarning shakllanishi, xususiyatlari, qonuniyatlari, uslublari, ilmiy tafakkur shakllari, shuningdek, insonga xos bo'lgan borliqni anglash qobiliyati haqidagi nazariya, ta'limot.

Davlat ta'lim standarti 1) ta'lim olish shaklidan qat'i nazar bitiruvchilar erishishlari zarur bo'lgan ta'lim darajasini belgilovchi asosiy hujjat; 2) o'quv fani bo'yicha ta'limning yakuniy natijalarini belgilovchi asosiy hujjat; 3) ta'lim dasturlari mazmunining minimumi, o'quvchilar tomonidan va jariladigan o'quv ishlarining maksimal hajmi, shuningdek, bitiruvchilarning tayyorgarlik darajalariga qo'yilubchi talablar.

Dars bevosita o'qituvchi rahva rligida muayyan o'quvchilar guruhi bilan olib boriladigan ta'lim jarayonining asosiy shakli.

Darslik muayyan fan bo'yicha ta'lim maqsadi, o'quv dasturi va didaktik talablarga muvofiq belgilangan ilmiy bilimlar to'g'risidagi ma'lumotlarni berubchi manba.

Didaktika (ta'lim nazariyasi) (yunoncha «didaktikos» «o'rgatubchi», «didasko»

«o'rganubchi») ta'limning nazariy jihatlarini (ta'lim jarayonining mohiyati, tamoyillari, qonuniyatlari, o'qituvchi va o'quvchi faoliyati mazmuni, ta'lim maqsadi, shakl, metod, bosqichlari, natijasi, ta'lim jarayonini takomillashtirish yo'llari va hokazo muammolari)ni o'rganubchi fan.

Didaktika tamoyillari (lotin tilidan «principium» har qanday nazariyaning asosiy, boshlang'ich, dastlabki holati) —ta'limni tashkil etishga qo'yilgan me'yoriy talablarni ifodalobchi, shuningdek, ta'lim jarayonining asosiy maqsadi va qonuniyatlariga muvofiq uning dastlabki holatini belgilobchi qarashlari.

Loyihalashtirish (rejalashtirish) o'quvchilarning o'quv faoliyatini boshqarish

dasturini yaratish.

Mazmun (ta'lim (bilim olish) mazmuni) ta'lim jarayonida shaxs tomonidan o'zlashtirilishi zarur bo'lgan ilmiy bilim, amaliy ko'nikma, malaka, fikrlash hamda faoliyat usullari tizimi.

Metod yunoncha tarjimai «tadqiqot, usul, maqsadga erishish yo'li» kabi ma'nolarni anglatadi.

Metodika (fan sifatida) xususiy fanlarni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganadi.

ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yhatga olindi:

№ 25/03

2020-yil "24" 05.

MAKTABGACHA TA'LIMDA QIYOSIY PEDAGOGIKA
fanining

O'QUV DASTURI

Bilim sohalari:	100 000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	110 000 – Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi:	5111800 – Maktabgacha ta'lim

Fan dasturi Andijon davlat Universiteti Maktabgacha ta'lim fakulteti kengashining 2020yil “25” 08 dagi “1_”sonli majlisida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan.

O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fani bo'lajak tarbiyachi nazariy pedagogik bilimlar bilan qurollantirishda muhim ahamiyatga ega. Unda milliy istiqloq g'oyasi va bugungi kun mafko'rasi talablari asosida bo'lg'usi pedagog kadrlarga jahon pedagogikasining aktual masalalari, ayniqsa, rivojlangan davlatlar maktabgacha ta'lim tizimi, ta'limning turlari, ta'limtarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari va tashkil etish shakllari, amalga oshirish yo'llari haqida ma'lumot beradi. Shuningdek, ishchi dasturda “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” o'quv fanining maqsad, va zifa va o'ziga xosliklaridan kelib chiqib, o'quv jarayonida intyerfaol metodlar va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish nazarda tutilgan.

Mazkur ishchi o'quv dasturi va rkamol shaxs tarbiyasida qiyosiy pedagogikaning o'rni, rivojlangan davlatlarning ta'lim tizimi, ta'lim tarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, maqsad va va zifalari, predmeti, shaxs rivojlanishgaiga ta'sir etubchi omillari kabi ma'lumotlarni o'z ichiga qamrab oladi.

Fanning maqsadi va va zifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Talaba larga jahon mamlakatlari ta'lim tizimi, ularning o'ziga xos jihatlari haqida ma'lumot berish, ularda xorijiy mamlakatlarning ta'limtarbiyaga oid tajriba si asosida ilmiynazariy, ilmiyuslubiy, ilmiyamaliy tasabbur va tushunchalar hamda ko'nikma va malakalar hosil qilish, ularga fanning umumiy nazariy asoslari, tadqiqot metodlari, taraqqiyot bosqichlari va bir qator ilmiy amaliy va zifalari kabi ma'lumotlarni berishdan iborat.

Fanning va zifasi – qiyosiy pedagogikaning ta'limtarbiyaga oid tajriba si asosida ilmiynazariy, ilmiyuslubiy, ilmiyamaliy tasabbur va tushunchalar hamda ko'nikma va malakalar hosil qilish, ularga fanning umumiy nazariy asoslari, tadqiqot metodlari, taraqqiyot bosqichlari va bir qator ilmiyamaliy va zifalari kabi ma'lumotlarni berishdan iborat.

Fan bo'yicha Talaba larning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida va kalabr:

- fan boyicha nazariy bilimlarga ega bo'lishi; maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi asoslarini o'rganishi; fanning maqsad va va zifalarini o'zlashtira olishi;
- “Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogika”ning asosiy manba larini **bilishi kerak;**
- jahonning rivojlangan mamlakatlaridagi ta'limtarbiya jarayonlarini samarali amalga oshirish yo'llari, uning rivojlanishga tendensiyalari, muammolari, istiqboli to'g'risida ma'lumotlarni o'rganish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;**
- fani boyicha turli adabiyotlarni o'qib o'rganish va tahlil qilish, fan boyicha mustaqil izlanish, ilmiy qiyoslay olish mahoratlarini shakllantira olish **malakalariga ega bo'lishi kerak.**

Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

I modul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha.

Qiyosiy pedagogika tushunchasi. qiyosiy pedagogika fanining maqsad va vazifalari. "qiyosiy pedagogika" jamiyati va uning faoliyati.

Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot bosqichlari. Fan taraqqiyotining birinchi davri. qiyosiy pedagogika fani taraqqiyotining ikkinchi va uchinchi davri, ularning o'ziga xos xususiyatlari. qiyosiy pedagogika fanining tadqiqot metodlari.

Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyat. YuNESKO tashkilotining taxlil sohasidagi faoliyati. YuNISEF, MOT(XMT) xalqaro tashkilotlarining va vazifalari va ta'limtarbiya jarayonlari yuksalishidagi o'rni. AQSh ning TINChLIK KORPUSI va uning ish faoliyati.

II modul. Jahon mamlakatlarida ta'lim tizimi

Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari. Ta'limni isloh qilishda o'quv dasturlarining ahamiyati. Jahon mamlakatlarida ta'limni integratsiyalashtirish va kasbga yo'naltirish masalalari. Ta'limni differensiyalashtirish muammolari va maxsus maktablar faoliyati.

Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlil. Germaniyada ta'limtarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari. Fransiyada ta'lim siyosatining olib borilishi. Angliya ta'lim tizimi.

Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili. Yaponiya ta'lim tizimi va unga dahldor masalalarning olib borilishi. Koreya va Xitoyda ta'limtarbiya jarayonlari. Hindiston ta'lim tizimi.

O'zbekiston ta'lim tizimining qiyosiy tahlili. AQSh va O'zbekiston ta'lim tizimining qiyosiy tahlili. Rossiya va O'zbekistonda pedagogika fani taraqqiyotidagi o'ziga xosliklar: umumiylik va tafobot.

Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish va o'tkazish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Seminar mashg'ulotlariga tayyorlanish jarayonida Talabalar Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida bolalarning ma'nabiy e'tiqodini shakllantirishga oid darslik va o'quv qo'llanmalaridan foydalangan holda ma'ruza mashg'uloti jarayonida egallagan bilimlarini yanada boyitishadi hamda ko'nikma va malakalarga ega bo'lishadi.

Seminar mashg'ulotlarining taxminiy tavsiya etiladigan mavzulari:

1. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha..
2. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari.
3. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati.

4. Jahon mamlakatlarida ta'lim taraqqiyotining ayrimmasalalari.
5. Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili.
6. Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari.
7. Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili.
8. Yaponiya, Shimoliy va Janubiy Koreyadagi ta'lim tizimi va undagi muammolar.
9. Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.
10. Hindiston, Singapur, Turkiyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.
11. Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.
12. O'zbekiston ta'lim tizimining qiyosiy tahlili

Ta'lim muassasalarida tarbiyabiy amaliy mashg'ulotlarni o'tkazubchi tarbiyachilarga uslubiy tavsiyalar

Ta'lim muassasalarida amaliy mashg'ulotlarni tayyorlash va o'tkazish. Amaliy mashg'ulotlarda Talabalar nazariy materyallarni mustahkamlaydi. Bunda yakka tartibda, guruh va jamoabiy shakllardan foydalanish tavsiya qilinadi. Amaliy mashg'ulotlarda Talabalar larning yerkin va ijodiy fikrlashiga sharoit yaratish muhim.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fani bo'yicha Talabalar ning mustaqil ta'limi shu fanni o'rganish jarayonining tarkibiy qismi bo'lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to'la ta'minlangan.

Talabalar auditoriya mashg'ulotlarida professoro'qituvchilarning ma'ruzasini tinglab, nazariy bilimlarga ega bo'ladi. Auditoriyadan tashqarida Talabalar darslarda tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uyga va zifa sifatida berilgan topshiriqlarni va jaradi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o'rganish maqsadida qo'shimcha adabiyotlarni o'qib referatlar tayyorlaydi hamda mavzu bo'yicha testlar yechadi. Mustaqil ta'lim natijalari reyting tizimi asosida va holanadi.

Uy va zifalarini va jarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, Talabalar larning dars jarayonida olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Uy va zifalarini tekshirish va Baholash amaliy mashg'ulot olib borubchi o'qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzularni o'zlashtirish darajasini tekshirish va Baholash esa ma'ruza mashg'ulotlarini olib borubchi o'qituvchi tomonidan har bir dars mashg'ulotlarida amalga oshiriladi.

Fan dasturining informatsionuslubiy ta'minoti

Didaktik bositalar

Jihozlar va uskunalar, moslamalar: elektron doska Hitachi, LCDmonitor, elektron ko'rsatgich (ukazka).

bideoaudio uskunalar: bideo va audiomagnitofon, mikrofon, kolonkalar.

kompyuter va multimediali bositalar: kompyuter, Delltipidagi proyektor, DBDdiskobod, Webkamera, bideoko'z (glazok)

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar va axborot manba lari.

Asosiy adabiyotlar

1. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. “O'zbekiston milliy entsiklopediyasi”. Davlat

ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

2. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
3. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
4. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartibintizom va shaxsiy labobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Va zirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga va g'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqi. // Xalq so'zi gazetasi, 2017.16 yanvar, №11
2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. “O'zbekiston”, 2017.
3. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari to'plami, 2017yil, 6son, 70modda.
4. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuborligi – inson manfaatlarini ta'minlash taraqqiyoti va xalq faravonligining garobi. “O'zbekiston”, 2017.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentyabrda “Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida”gi PQ3261 son qarori
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrda “Maktabgacha ta'lim tizimi boshqarubini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida” gi PF5198son farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda “20172021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida”gi Qarori.
8. Karimov I.A. “Yuksak ma'nabiyat – yengilmas kuch”. TMA'nabiyat2008 y.
9. Jalolova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda rivojlantirubchi o'yinlar. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 6son. 15-16 b
10. Mamedov K.Q. Maktabgacha yoshdagi bolalar va o'quvchilarning aqliy rivojlanishga xususiyatlari. ped. f. dok. abt. –T.: 2004. 47 b.
11. Hamro G. Bolalik davrining bexatar kechishi ta'minlanadi. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 5son. 14 b.
12. Maktabgacha ta'lim tizimiga doir huho'qiyme'yoriy hujjatlar to'plami. “Lidyer press” Toshkent2009.
13. Xoliqob A.A. “Fransiyada pedagogik fikr taraqqiyoti” – T.: 1998.

Elektron ta'lim resurslari:

www.ziyonet. o'z www.tdpu.o'z www.pedagog. o'z www.psychology.o'z www.nutq.intal.o'z

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLANDI"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor:

Dots. A.Sh.Mamatyusupov

2020-yil "25" 08

MAKTABGACHA TA'LIMDA QIYOSIY PEDAGOGIKA

FANINING

ISHCHI O'QUV DASTURI

(4-kurs)

Bilim sohalari:	100 000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	110 000 – Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi:	5111800 – Maktabgacha ta'lim

<i>Umumiy o'quv soati:</i>	<i>62 soat</i>
<i>Shu jumladan:</i>	
Ma'ruza:	14 soat (7-semestr)
Seminar mashg'ulot:	24 soat (7-semestr)
Mustaqil ta'lim soatlari:	24 soat (7-semestr)

Andijon – 2020

1

Fan ishchi o'quv dasturi Andijon davlat universitetining 2020-yil "24" 08 dagi "1"-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan "Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika" fan dasturi asosida tayyorlangan.

Fan dasturi Andijon davlat universiteti Kengashining 2020-yil "25" 08 dagi "1"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:

- B.Qodirova – ADU, Maktabgacha pedagogika kafedrasida katta o'qituvchisi.
I.Oxunov – ADU, Maktabgacha pedagogika kafedrasida katta o'qituvchisi.

Taqrizchilar:

- M.Artikova – ADU, Maktabgacha pedagogika kafedrasida dotsenti, p.f.d.
F.Qo'chqarova – AVXTXQTMO hududiy markazi dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd).

ADU, Maktabgacha ta'lim
fakulteti dekani:
2020-yil "22" 08

p.f.d. Z.Azimova

(imzo)

ADU, Maktabgacha pedagogika
kafedrasida mudiri:
2020-yil "24" 08

dots. M.Artikova

(imzo)

Kelishildi:
O'quv uslubiy
boshlig'i:

25.08.20
boshqarma

(imzo)

dots. R.Mullajonov

O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fani bo'lajak tarbiyachi nazariy pedagogik bilimlar bilan qurollantirishda muhim ahamiyatga ega. Unda milliy istiqbol g'oyasi va bugungi kun mafko'rasi talablari asosida bo'lg'usi pedagog kadrlarga jahon pedagogikasining aktual masalalari, ayniqsa, rivojlangan davlatlar maktabgacha ta'lim tizimi, ta'limning turlari, ta'limtarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari va tashkil etish shakllari, amalga oshirish yo'llari haqida ma'lumot beradi. Shuningdek, ishchi dasturda “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” o'quv fanining maqsad, va zifalari va o'ziga xosliklaridan kelib chiqib, o'quv jarayonida intyerfaol metodlar va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish nazarda tutilgan.

Mazkur ishchi o'quv dasturi va rkamol shaxs tarbiyasida qiyosiy pedagogikaning o'rni, rivojlangan davlatlarning ta'lim tizimi, ta'lim tarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, maqsad va va zifalari, predmeti, shaxs rivojlanishgaiga ta'sir etubchi omillari kabi ma'lumotlarni o'z ichiga qamrab oladi.

Fanning maqsadi va va zifalari

Fanni o'qitishdan maqsad Talaba larga jahon mamlakatlari ta'lim tizimi, ularning o'ziga xos jihatlari haqida ma'lumot berish, ularda xorijiy mamlakatlarning ta'limtarbiyaga oid tajriba si asosida ilmiynazariy, ilmiyuslubiy, ilmiyamaliy tasabbur va tushunchalar hamda ko'nikma va malakalar hosil qilish, ularga fanning umumiy nazariy asoslari, tadqiqot metodlari, taraqqiyot bosqichlari va bir qator ilmiyamaliy va zifalari kabi ma'lumotlarni berishdan iborat.

Fanning va zifasi – qiyosiy pedagogikaning ta'limtarbiyaga oid tajriba si asosida ilmiy nazariy, ilmiyuslubiy, ilmiyamaliy tasabbur va tushunchalar hamda ko'nikma va malakalar hosil qilish, ularga fanning umumiy nazariy asoslari, tadqiqot metodlari, taraqqiyot bosqichlari va bir qator ilmiyamaliy va zifalari kabi ma'lumotlarni berishdan iborat.

Fan bo'yicha Talaba larning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida va kalabr:

- fan boyicha nazariy bilimlarga ega bo'lishi; maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi asoslarini o'rganishi; fanning maqsad va va zifalarini o'zlashtira olishi;
- “Maktabgacha ta'lim qiyosiy pedagogikasi”ning asosiy manba larini **bilishi kerak**;
- jahonning rivojlangan mamlakatlaridagi ta'limtarbiya jarayonlarini samarali amalga oshirish yo'llari, uning rivojlanishga tendensiyalari, muammolari, istiqboli to'g'risida ma'lumotlarni o'rganish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak**;
- fani boyicha turli adabiyotlarni o'qib o'rganish va tahlil qilish, fan boyicha mustaqil izlanish, ilmiy qiyoslay olish mahoratlarini shakllantira olish **malakalariga ega bo'lishi kerak**.

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fanidan mashg'ulotlarning mavzular va soatlar bo'yicha taqsimlanishi

№	Mavzular nomi	Ajratilgan soatlar			
		Jami	Ma'ruza	Seminar	Mustaq
VII semestr					
I modul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari.					
1	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha	7	2	2	3
2	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari	7	2	4	3

3	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati	8	2	4	3
II modul. Jahon mamlakatlarida ta'lim tizimi					
4	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari	8	2	2	3
	Yevropa mamlakatlarida ta'lim tarbiya masalalarining olib borilis va qiyosiy tahlili	10	2	4	4
6	O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi-ning qiyosiy tahlili	10	2	4	4
7	O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi-ning qiyosiy tahlili	10	2	4	4
	Jami	62	14	24	24

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi.

№	Ma'ruza mavzulari	Soatlar hajmi
VII semestr		
I modul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari		
1	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha	2
2	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari	2
3	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati	2
II modul. Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim tizimi		
4	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari	2
5	Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili	2
6	Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili	2
7	O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili	2
	Ja`mi	14

II. Nazariy mashg'ulotlar mazmuni

VII semestr

Imodul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari.

1-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika tushunchasi. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining maqsad va va zifalari. "Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika" jamiyati va uning faoliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: Tarmoqlar, Aqliy hujum, Bumerang, Yelpig'ich, Taroz, Va liq skeleti, Klasyer.

2-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot bosqichlari. Fan taraqqiyotining birinchi davri. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani taraqqiyotining ikkinchi va uchinchi davri, ularning o'ziga xos xususiyatlari. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining tadqiqot metodlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: Ma'ruza, dialogik yondashuv, namoyish etish, integratib munozara, aqliy hujum, qadammaqadam, o'zo'zini nazorat, muammoli ta'lim.

3-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyat. YUNESKO tashkilotining tahlil sohasidagi faoliyati. YUNISEF, MOT(XMT) xalqaro tashkilotlarining va zifalari va ta'limtarbiya jarayonlari yuksalishidagi o'rni. AQSh ning TINChLIK KORPUSI va uning ish faoliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: aqliy hujum, pog'ona, dialogik yondashuv, namoyish etish, muammoli ta'lim, o'zo'zini nazorat, blits so'rob, integratib munoz

II modul. Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim tizimi.

4-mavzu: Jahon maktabgacha mamlakatlari ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari. Ta'limni isloh qilishda o'quv dasturlarining ahamiyati. Jahon mamlakatlarida ta'limni integratsiyalashtirish va kasbga yo'naltirish masalalari. Ta'limni diffyerenzialashtirish muammolari va maxsus maktablar faoliyati. Jahon maktabgacha mamlakatlari ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "BBB", Aqliy hujum, Qadammaqadam, namoyish etish, Munozara, O'zo'zini nazorat, Blits so'rob.

5-mavzu: Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlil. Germaniyada ta'limtarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari. Fransiyada maktabgacha ta'lim siyosatining olib borilishi. Angliya ta'lim tizimi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "BBB", Aqliy hujum, Qadammaqadam, namoyish etish, Munozara, O'zo'zini nazorat, Blits so'rob.

6-mavzu: Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili. Yaponiya ta'lim tizimi va unga dahldor masalalarning olib borilishi. Koreya va Xitoyda ta'limtarbiya jarayonlari. Hindistonda maktabgacha ta'lim tizimi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: blits so'rob, Insyert, dialogik yondashuv, namoyish etish, integratib munozara, muammoli ta'lim, juftlikda ishlash, o'zo'zini nazorat.

7-mavzu: O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili. AQSh va O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili. Rossiya va O'zbekistonda maktabgacha pedagogika fani taraqqiyotidagi o'ziga xosliklar: umumiylik va tafobot.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: Ma'ruza, namoyish etish, integratib munozara, aqliy hujum, o'zo'zini nazorat muammoli ta'lim, dialogik yondashuv.

"Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika" fani bo'yicha seminar mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

№	Seminar mashg'ulot mavzulari	Soatlar hajmi
	VII semestr	

I modul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari.		
1	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha.	2
2	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari.	2
3	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati.	2
II modul. Jahon mamlakatlarida ta'lim tizimi		
4	Jahon mamlakatlarida ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari.	2
5	Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili	2
6	Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari.	2
7	Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili	2
8	Yaponiya, Shimoliy va Janubiy Koreyadagi ta'lim tizimi va undagi muammolar	2
9	AQSH davlatida maktabgacha ta'lim tizimini qiyosiy tahlili	2
10	Hindiston, Singapur, Turkiyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti	2
11	Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.	2
12	O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili.	2
Ja`mi		24

VII. Seminar mashg'ulotlar mazmuni

I modul. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining asoslari.

1-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha

Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika tushunchasi. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining maqsad va vazifalari. "Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika" jamiyati va uning faoliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "BBB", "Aqliy hujum", "Keys stadi", "O'zo'zini nazorat", "Muammoli va ziyat", "Benn diagrammasi".

2-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogikaning taraqqiyot bosqichlari

Fan taraqqiyotining birinchi davri. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani taraqqiyotining ikkinchi va uchinchi davri, ularning o'ziga xos xususiyatlari. Maktabgacha ta'limda Qiyosiy pedagogika fanining tadqiqot metodlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "Nima uchun?", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik", "Tushunchalar tahlili".

2-mavzu: Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishganda xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyat

YUNESKO tashkilotining taxlil sohasidagi faoliyati. YUNISEF, MOT(XMT) xalqaro tashkilotlarining va vazifalari va ta'limtarbiya jarayonlari yuksalishidagi o'rni. AQSh ning TINChLIK KORPUSI va uning ish faoliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Muammoli va ziyat", "Va hslashub", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik".

II modul. Yevropa mamlakatlarining ta'lim tizimi.

1- mavzu: Jahon maktabgacha mamlakatlari ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari. Ta'limni isloh qilishda o'quv dasturlarining ahamiyati. Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'limni integratsiyalashtirish va kasbga yo'naltirish masalalari. Ta'limni diffyerenziyalashtirish muammolari va maxsus maktablar faoliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "Nima uchun?", "Blits so'rob", "Idrok xaritasi".

2- mavzu: Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlil. Germaniyada ta'limtarbiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari. Fransiyada ta'lim

siyosatining olib borilishi. Angliyada maktabgacha ta'lim tizimi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "BBB", "Og'zaki so'rob", "Charxpalak".

3- mavzu: Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari. Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari. Rossiyada o'zluksiz ta'lim jarayoni. Rossiyada bolalarni maktabga tayyorlash muammosining qiyosiy tahlili. Rossiyada oily ta'lim tizimi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Muammoli va ziyat", "Va hslashub", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik".

4- mavzu: Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili. Yaponiyada maktabgacha ta'lim tizimi va unga dahldor masalalarning olib borilishi. Koreya va Xitoyda ta'limtarbiya jarayonlari. Hindiston ta'lim tizimi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "Nima uchun?", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik", "Tushunchalar tahlili".

5- mavzu: Yaponiya, Shimoliy va Janubiy Koreyadagi ta'lim tizimi va undagi muammolar. Yaponiya, Shimoliy Koreyadagi ta'lim tizimi, Janubiy Koreyada ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari va maktabgacha ta'lim tizimi bilan tanishtirish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "Nima uchun?", "Blits so'rob", "Idrok xaritasi".

6- mavzu: AQSH davlatida maktabgacha ta'lim tizimini qiyosiy tahlili. AQShda boshlang'ich, o'rta maktab, KHKlari haqida ma'lumot berish. AQSHda bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash masalasiga turlicha yondoshublar.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "Nima uchun?", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik", "Tushunchalar tahlili".

10-mavzu: Hindiston, Singapur, Turkiyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti. Hindiston, Singapur, Turkiya Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim tizimidagi samarali islohatlarning amalga oshirilishi haqida ma'lumot berish. Hindiston, Singapur, Turkiya Malayziya va Indoneziyada maktabgacha ta'lim muassaslarini tashkil etish muammolari. Maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyati qiyosiy tahlili.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Klastyer", "BBB", "Og'zaki so'rob", "Charxpalak".

7- mavzu: Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti. Malayziya davlatining qisqacha tabsifi. Malayziya davlati ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari. Indoneziyada maktabgacha ta'lim tizimining tashkil etish yo'llari Indoneziyada o'rta, kollej va oliy ta'lim tizimining o'ziga xosligi. Malayziya va Indoneziya ta'lim tizimining qiyosiy taxlili

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Muammoli va ziyat", "Va hslashub", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik".

8- mavzu: O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili. AQSh va O'zbekistonda maktabgacha pedagogika fani taraqqiyotidagi o'ziga xosliklar: umumiylik va tafobot.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: "Muammoli va ziyat", "Va hslashub", "Blits so'rob", "Ikki qismli kundalik".

Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarda Talaba larda Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogikaga doir bilim, ko'nikma va malakalar hosil qilinadi.

Seminar mashg'ulotlarining taxminiy tavsiya etiladigan mavzulari:

1. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani haqida umumiy tushuncha.
2. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari..
3. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani rivojlanishgaida xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati.
4. Jahonmamlakatlarida ta'lim taraqqiyotining ayrim masalalari.
5. Yevropa mamlakatlarida ta'limtarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili
6. Rossiya davlati ta'lim tizimining o'ziga xosliklari.

7. Osiyo mamlakatlarida ta'limtarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili
8. Yaponiya, Shimoliy va Janubiy Koreyadagi ta'lim tizimi va undagi muammolari.
9. AQSH davlatida maktabgacha ta'lim tizimini qiyosiy tahlili.
10. Hindiston, Singapur, Turkiyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti
11. Malayziya va Indoneziyada mustaqillik yillarida ta'lim taraqqiyoti.
12. O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili.

IV. “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fanidan mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

“Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” fanidan mustaqil ish fanining va rcha mavzularini qamrab olgan bo'lib, quyidagi mavzular ko'rinishida shakllantirilgan.

Talaba lar tomonidan mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi, mustaqil o'zlashtirilgan mavzular bo'yicha referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil etiladi.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'bicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma matyeriallar bo'yicha ma'ro'zular qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- masofaviy ta'lim.

№	Mavzular	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish muddat lari	Hajmda (soatda)
1	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fani va uning mohiyati, qiyosiy pedagogikani o'rganishning maqsad vazifalari.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh bajarish	1 hafta	2
2	Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika fanining taraqqiyot bosqichlari fani rivojlanishgaida xalqaro tashkilotlar va ularning faoliyati	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	1 hafta	2
3	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim muammolarini hal etish.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish.	2 hafta	2
4	Yevropa mamlakatlarida ta'lim tarbiya masalalarining olib borilishi va qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. Baja bajarish.	3 hafta	4
5	Osiyo mamlakatlarida ta'lim tarbiya jarayonining o'ziga xosxususiyatlari va ularning qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	4 hafta	2
6.	Rivojlangan davlatlarda ta'lim tarbiya tizimi va qiyosiy tahlili.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	4 hafta	2
7	Jahon mamlakatlarida maktabgacha ta'lim muammolarini hal etish	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajar bajarish	5 hafta	2
8	Amerika qo'shma shtatlarida maktabgacha ta'lim tizimi.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	6 hafta	2
9	Yaponiyadagi maktabgacha ta'lim va uning ibratli tomonlari.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajar bajarish	7 hafta	2

10	O'zbekistonda O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimini qiyosiy tahlil.	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	8 hafta	2
11	O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining qiyosiy tahlili	Mavzuni konspekt qilish. Indl topsh. bajarish	8 hafta	2
	Jami:			24

“Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” fani bo’yicha Talaba ning mustaqil ta’limi shu fanni o’rganish jarayonining tarkibiy qismi bo’lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to’la ta’minlangan. Talaba lar auditoriya mashg’ulotlarida professoro’qituvchilarning ma’ruzasini tinglab, nazariy bilimlarga ega bo’ladi. Auditoriyadan tashqarida Talaba darslarda tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uyga va zifa sifatida berilgan topshiriqlarni va jaradi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o’rganish maqsadida qo’shimcha adabiyotlarni o’qib referatlar tayyorlaydi hamda mavzu bo’yicha testlar yechadi. Mustaqil ta’lim natijalari reyting tizimi asosida va holanadi.

Uy va zifalarini va jarish, qo’shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni o’rganish, kerakli ma’lumotlarni izlash va ularni topish yo’llarini aniqlash, Talaba larning dars jarayonida olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Uy va zifalarini tekshirish va Baholash Seminar mashg’ulot olib borubchi o’qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzularni o’zlashtirish darajasini tekshirish va Baholash esa ma’ruza mashg’ulotlarini olib borubchi o’qituvchi tomonidan har bir dars mashg’ulotlarida amalga oshiriladi.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1 Qozog’istonda boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.

1. Ozarva yjon ta’lim tizimining o’ziga xos xususiyatlari.
2. Qozog’iston ta’lim tizimidagi asosiy xususiyatlar.
3. Jahon mamlakatlarida umumiy ta’lim tizimi.
4. Jahon mamlakatlarida ta’limni integratsiyalash masalalari.
5. Jahon mamlakatlarida ta’limni diffyerensiyalash masalalari.
6. Jahon mamlakatlarida yoshlarni kasbga yo’llash masalalari.
7. Fransiyada boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.
8. Maktabgacha ta’lim qiyosiy pedagogikasining taraqqiyot.
9. Maktabgacha ta’lim qiyosiy pedagogikasi jamiyatlari.
10. O’zbekistonda boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.
11. Xitoy ta’lim tizimining o’ziga xos xususiyatlari.
12. Yaponiyada boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.
13. Qozog’istonda boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.
14. Ozarva yjon ta’lim tizimining o’ziga xos xususiyatlari.
15. Qozog’iston ta’lim tizimidagi asosiy xususiyatlari.
16. Jahon mamlakatlarida umumiy ta’lim tizimi.
17. Jahon mamlakatlarida ta’limni integratsiyalash masalalari.
18. Jahon mamlakatlarida ta’limni diffyerensiyalash masalalari.
19. Jahon mamlakatlarida yoshlarni kasbga yo’llash masalalari.
20. Fransiyada boshlang’ich, o’rta va oliy ta’lim tizimi.
21. Daniya maktabgacha ta’lim tizimi.
22. Kanada ta’lim tizimining o’ziga xosligi.
24. Shebetsiya ta’lim tizimi.

Fanning o'quv yuklamasi

№	Mashg'ulot turi	Ajratilgan soat	
		7semestr	Jami
1	Ma'ruza	14	14
2	Seminar	24	24
3	Mustaqil ta'lim	24	24
	Jami	62	62

VII. “Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” fanidan Talaba lar o’zlashtirishini o’zlashtirishini baholash mezon

Bilimlarni reytingli baholash ko‘rinishlari bo‘yicha semestrlar uchun ballar taqsimoti

Soatlar			Joriy baholash						Oraliq baholash					Yab 30 va II	
Ma'ruza	Seminar	Mustaqil	Seminar			Mustaqil			Ma'ruza			Mustaqil		Yozma Turi	Semestr
			Soni	ba II	Jami	Soni	ba II	Jami	Soni	ba II	Jami	Soni	ba II		
14	24	24	1	25	25	1	10	10	1	25	25	1	10	Yozma	7

NAZORAT TURLARINI O`TKAZISH TARTIBI

1. Joriy nazoratni o'tkazish tartibi:

Ushbu nazorat turi auditoriyada akademik guruhning va rcha Talaba lari ishtirokida quyidagi shakllarda o'tkaziladi:

- test.

2. Oraliq nazoratni o'tkazish tartibi:

Ushbu nazorat turi auditoriyada potokiyoki akademik guruhdagi va rcha Talaba lar ishtirokida quyidagi shakllarda o'tkaziladi:

- test.

3. Yakuniy nazoratni o'tkazish tartibi:

Ushbu nazorat turi auditoriyada potok yoki akademik guruhning va rcha Talaba lari ishtirokida “Yozma” yoki test tartibda o'tkaziladi.

“Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” kursidan Talaba lar bilimni reyting tizimi asosida baholash mezon

“Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” kursi bo'yicha reyting jadva llari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal va II, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarining saralash va llari haqidagi ma'lumotlar fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda Talaba larga e'lon qilinadi.

Fan bo'yicha Talaba larning bilim saviyasi va o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqiligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

- **joriy nazorat (JN)** – Talaba ning fan mavzulari bo'yicha bilim va seminar ko'nikma darajasini aniqlash va Baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda seminar

mashg'ulotlarda og'zaki so'rob, test o'tkazish, suhva t, nazorat ishi, kollokbium, uy va zifalarini tekshirish va shu kabi boshha shakllarda o'tkaziladi;

- **oraliq nazorat (ON)** – oraliq Baholash (OB) semestr davomida Talaba ning fan o'quv dasturini tegishli tugallangan bo'lim(lar)ini o'zlashtirishini Baholash usuli hisoblanadi.

“**Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika**” fanidan oraliq nazorat (ON) test shaklda olinadi.

- **yakuniy nazorat (YaN)** – semestr yakunida muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va seminar ko'nikmalarni Talaba lar tomonidan o'zlashtirish darajasini Baholash usuli. Yakuniy nazorat asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan “**Yozma ish**” shaklida o'tkaziladi.

ON o'tkazish jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida muntazam rabishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari bo'zilgan hollarda, ON natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda ON qayta o'tkaziladi.

Universitet rektorining buyrug'i bilan ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi rahva rligida tuzilgan komissiya ishtirokida YaN ni o'tkazish jarayoni muntazam rabishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari bo'zilgan hollarda, YaN natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda YaN qayta o'tkaziladi.

Talaba ning bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida Talaba ning fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi va llar orqali ifodalanadi.

Fan bo'yicha Talabalar bilimni nazorat qilish va baholash mezon	
ball	Talabalar bilim darajasi
86 100	xulosa va qaror qabul qila olish; ijodiy fikrlay olish; mustaqil mushohada yurita bilish; olgan bilimlarini amalda qo'llay olish ko'nikmalariga ega bo'lish; mavzular mohiyatini to'la bilish va aytib bera olish; boy uslubiy tasabbur va fikrlashga ega bo'lish; “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” faniga oid tyermin va tushunchalarni izohlay olish; mavzu yuzasidan muammoli va ziyat va pedagogik masalalarni yechish;
71 85	mustaqil mushohada yurita olish; auditoriyada olgan bilimlarini amalda qo'llay ola bilish; mavzular mohiyatini bilish, aytib berish; <ul style="list-style-type: none"> • “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” faniga oid tyermin va tushunchalarni izohlay olish; mavzu yuzasidan muammoli va ziyat va pedagogik masalalarni yechish;
55 70	uslubiy holatlar mohiyatini tushunish; mavzular mohiyatini bilish, aytib berish; <ul style="list-style-type: none"> • “Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika” faniga oid tyermin va tushunchalarni izohlay olish;

0 54	uslubiy holatlar mohiyatini tushunib yetmaslik; <ul style="list-style-type: none"> • “Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” fani bo’yicha aniq tasabburga ega bo’lmaslik; • “Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” faniga oid tyermin va tushunchalarni izohlay bo’lmaslik.
-------------	---

Talaba lar JN dan to‘playdigan ballarning namunabiy mezonlari

№	Ko‘rsatkichlar	ON ballari	
		maks	1 JN
1	Darslarga qatnashganlik va o‘zlashtirishi darajasi. Seminar mashg‘ulotlardagi faolligi, seminar mashg‘ulot daftarlarining yuritilishi va holati	10	010
2	Mustaqil ta’lim topshiriqlarining o‘z va qtida va sifatli va jarilishi. Mavzular bo’yicha uy va zifalarini va jarilish va o‘zlashtirishi darajasi.	10	010
3	Yozma nazorat ishi yoki test savollariga berilgan javoblar	15	015
Jami JN va llari		35	035

Talaba lar ON dan to‘playdigan ballarning namunabiy mezonlari

№	Ko‘rsatkichlar	ON ballari	
		maks	o‘zgarish oralig‘i
1	Talaba larning mustaqil ta’lim topshiriqlarini o‘z va qtida va sifatli va jarishi va o‘zlashtirish.	10	10
2	Darslarga qatnashganlik darajasi. Ma’ruza darslaridagi faolligi, konspekt daftarlarinin yuritilishi va to‘liqligi. Og‘zaki savoljavoblar, test va yozma ish nazorat turlari natijalari bo’yicha	25	25
Jami ON ballari		35	35

Yakuniy nazoratda “Yozma ish”larni baholash mezonlari

Yakuniy nazorat “Yozma ish” shaklida amalga oshirilib, sinov 30 va riantli usulda o‘tkaziladi. Har bir va riant 3 ta nazariy savoldan iborat. Nazariy savollar fan bo’yicha tayanch so‘z va iboralar asosida tuzilgan bo‘lib, fanning va rcha mavzularini o‘z ichiga qamrab olgan.

Har bir nazariy savolga yozilgan javoblar bo’yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 10 va ll oralig‘ida va holanadi. Talaba maksimal 30 va ll to‘plashi mumkin.

Yozma sinov bo’yicha umumiy o‘zlashtirish ko‘rsatkichini aniqlash uchun va riantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo‘yilgan o‘zlashtirish va llari qo‘shiladi va yig‘indi Talaba ning yakuniy nazorat bo’yicha o‘zlashtirish va li hisoblanadi.

Yakuniy nazorat “Yozma” shaklida o‘tkazilishi belgilanganligi uchun u maksimal 30 va llik tizimda

o'tkaziladi.

Dasturining informatsionuslubiy ta'minoti Didaktik bositalar

Jihozlar va uskunalar, moslamalar: elektron doska Hitachi, LCDmonitor, elektron ko'rsatgich (ukazka).

bideoaudio uskunalar: bideo va audiomagnitofon, mikrofon, kolonkalar.

kompyuter va multimediali bositalar: kompyuter, Delltipidagi proyektor, DBDdiskobod, Webkamera, bideoko'z (glazok)

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar va axborot manba lari Asosiy adabiyotlar

1. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T.: O'zbekiston milliy entsiklopediyasi DIN, 2002. 664 b.
2. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M.: 2003.
3. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M.: 2004.
4. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartibintizom va shaxsiy labobgarlik – har bir rahva r faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Va zirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga va g'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqi. // Xalq so'zi gazetasi, 2017.16 yanva r, №11.
2. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. –T: O'zbekiston, 2017.
3. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari to'plami, 2017yil, 6son, 70modda.
4. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuborligi – inson manfaatlarini ta'minlash taraqqiyoti va xalq faravonligining garobi. –T.: O'zbekiston, 2017.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi PQ3261son Qarori.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqarubini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida" gi PF5198son Farmoni.
7. O'zbekiston respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda "20172021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
8. Karimov I.A. Yuksak ma'nabiyat – yengilmas kuch. –T.: Ma'nabiyat, 2008.
9. Maktabgacha ta'lim tizimiga doir huho'qiyme'yoriy hujjatlar to'plami. "Lidyer press" Toshkent 2009. Pedagogy, Curriculum, Teaching Practices and Teachyer Education in Debeloping Countries. 2013.
10. Jalolova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda rivojlantirubchi o'yinlar. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 6son. 15-16 b.
11. Mamedob K.Q. Maktabgacha yoshdagi bolalar va o'quvchilarning aqliy rivojlanishga xususiyatlari. ped. f. dok. abt. –T.: 2004. 47 b.
12. Xoliqob. A.A. Fransiyada pedagogik fikr taraqqiyoti. – T.: 1998.
13. Pedagogy and Practice: Teaching and Learning in Secondary Schools Leadyership guide Status: Recommended. Date of issue: 092004. Ref: DFES 04442004 G.
14. Joyce, B., Calhoun, E., Hopkins, D «Pedagogy, Teaching Practices» 2004.

Elektron ta'lim resurslari:

www. ziyonet. o'z www.tdpu.o'z www.pedagog. o'z www.psychology.o'z

TARQATMA MATYERIALLAR

Qiyosiy pedagogika alohida fan sifatidagi maqsadlarini yoriting?

Bugungi kunda maktabgacha ta'limdagi o'zgarishlar to'g'risida bilganlaringiz?

Taraqqiyotning uch bosqichida qiyosiy pedagogika sohasida olib borilgan ishlar hususida sizning fikrlaringiz?

Jahon tarixiy yodgorliklari safiga O'zbekistondagi qaysi obidalar kiritilgan?

Qiyosiy pedagogika prinsiplarini ayting?

Germaniya ta'lim tizimi va uning o'ziga xos tomonlarini izohlashga harakat qiling?

Ribojlangan ta'lim texnologiyalarini izohlang?

Xitoyda boshlang'ish va o'rta ta'lim haqidagi o'rganganlaringizni so'zlab bering?

Jahon mamlakatlaridagi maktabgacha ta'lim sohasidagi islohotlarni amalga oshirilayotgan ishlar haqida o'rganganlaringizni bayon qiling?

Vengriya va Germaniyada xalq ta'limi tizimi haqida nimalarni bilasiz?

Germaniya ta'limidagi harajatlarga nimalar kiradi?

Maktabgacha ta'lim taraqqiyotida
boshqaruvning o'ziga xos
xususiyatlarini yoritib bering?

Mudiraning metodik ishlarga rahbarlik ish
formalari qaysilar?

Ota-onalar yoki ularning o'rnini bosuvchi
shaxslarning majburiyatlari qaysilar?

Ochiq eshiklar kuni ota-onalar bilan
ishlashning samarali shaklidir. Ochiq
eshuklar kuni bir yilda necha marta
o'tkaziladi?

Bugungi kunda Malayziya va Indoneziyada maktabgacha ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan ishlar hususida gapiring?

Maktabgacha ta'lim tashkilotda bolalarning sifatli ta'lim olishlari, ularga tegishli shart-sharoitlar yaratish hamda ta'lim-tarbiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash maqsadida tashkilot rahbariga ko'maklashish uchun qanday Kengash tashkil etiladi va toq sonli necha kishidan iborat bo'ladi?

FSMU metodi

Ushbu metod munozarali masalalarni hal etishda hamda o'quv jaraeni va xshmunozarali o'tkazishda qo'llaniladi, chunki bu metod tinglovchilarni o'z fikrini himoya qilishga, yerkin fikrlash va o'z fikrini boshqalarga o'tkazishga, ochiq holda va o'xshashishga hamda shu bilan birga va hslashish madaniyatini o'rgatadi. Tinglovchilarga tarqatilgan oddiy qog'ozga o'z fikrlarini aniq va qisqa holatda ifoda etib, tasdiqlovchi dalillar èki inkor etubchi fikrlarni va èn etishga èrdam beradi.

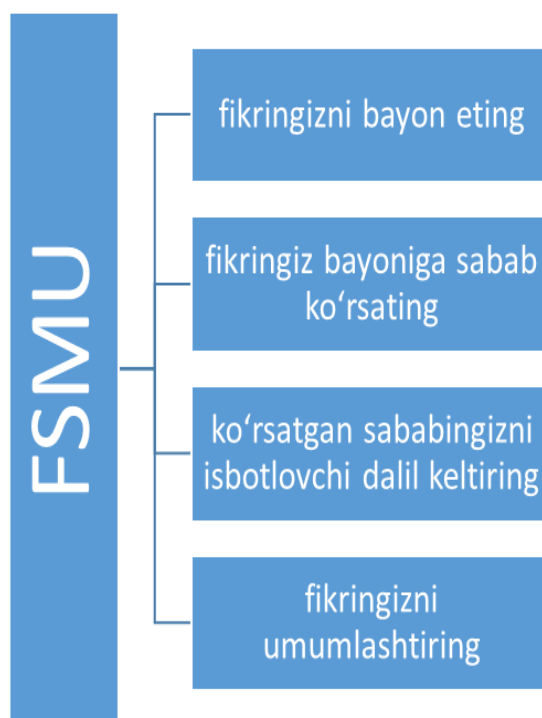
F – fikringizni va yon eting

S – fikringiz va yoniga sava b ko'rsating

M – ko'rsatgan sava bingizni isbotlovchi dalil keltiring

U – fikringizni umumlashtiring

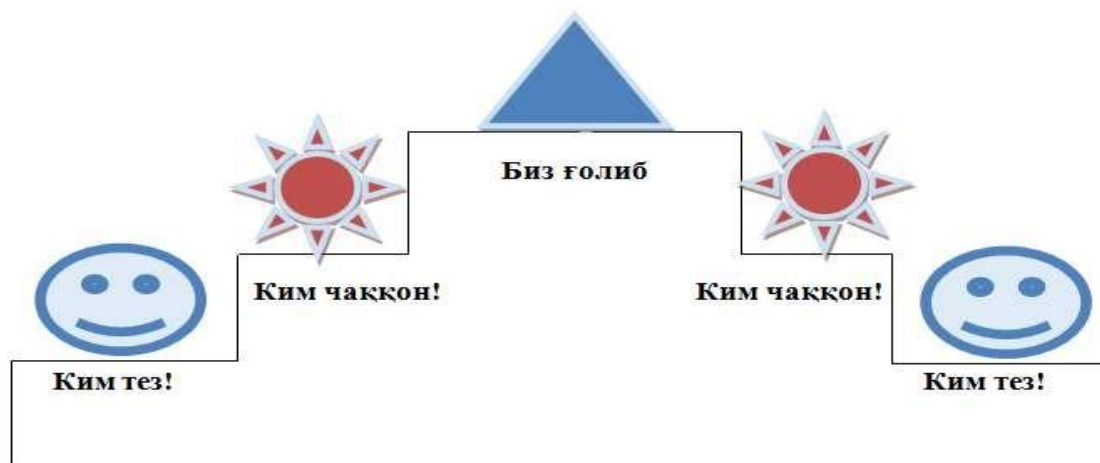
Namuna. Maktabgacha èshdagi bolalarni tasbiriy qobiliyati va ijodkorligini rivojlantirishga tabsif

«Zinamazina» metodi

«Zinamazina» metodi – o'yin tarzida tashkil etishga mo'ljallangan bo'lib, berilgan topshiriqlar asosida marraga kim birinchi chiqishdan iborat hisoblanadi.

Quyida uning sxematik tuzilishi keltirilgan bo'lib, mavzuga oid savollar ketmakteligi asosida oddiydan murakkabga qarab tuziladi.

«Klastyer» metodi

Klastyer metodi pedagogik, didaktik strategiyaning muayyan shakli bo'lib, u ta'lim olubchilarga ixtiëriy muammolar (mavzu) xususida yerkin, ochiq o'ylash va fikrlarni bemalol va èn etish uchun sharoit yaratishga èrdam beradi. Mazkur metod turli xil g'oyalar o'rtasidagi aloqalar fikrlash imkoniyatini berubchi tuzilmani aniqlashni talab etadi. Ushbu metod muayyan mavzuning ta'lim olubchilar tomonidan chuqur hamda puxta o'zlashtirilguniga qadar fikrlash faoliyatining bir maromda bo'lishini ta'minlashga hizmat qiladi.

«Klastyer» metodidan foydalanish tabsifi:

1-bosqich. Nimaniki o'ylagan bo'lsangiz, shuni qog'ozga èzing. Fikringizni sifati to'g'risida o'ylab o'tirmay, ularni shunchaki èzib boring.

2-bosqich. Yozuvingizning orfografiyasi èki boshqa jihatlariga e'tibor bermang.

3-bosqich. Belgilangan va qt nihoyasiga yetmaguncha, èzishdan to'xtamang. Agar ma'lum muddat birorbir g'oyani o'ylay olmasangiz, u holda qog'ozga biror narsaning rasmini chiza boshlang. Bu harakatni yangi g'oya tug'ilgunga qadar davom ettiring.

4-bosqich. Muayyan tushuncha doirasida imkon qadar ko'proq yangi g'oyalarni ilgari surish hamda mazkur g'oyalar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik va bog'liqlikni ko'rsatishga harakat qiling. G'oyalar yig'indisining sifati va ular o'rtasidagi aloqalarni ko'rsatishni cheklamang.

5-bosqich. Muayyan tushuncha doirasida imkon qadar ko'proq yangi g'oyalarni ilgari surish hamda mazkur g'oyalar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik va bog'liqlikni ko'rsatishga harakat qiling. G'oyalar yig'indisining sifati va ular o'rtasidagi aloqalarni ko'rsatishni cheklamang.

TEST

Mavzular yuzasidan test topshiriqlari:

- 1. “Qiyosiy pedagogika” fanining asoschisi kim?**
 - a. YA.A.Komenskiy
 - b. M.A.Jiolen Parijskiy
 - s. K.D.Ushinskiy
 - d. B.L.Bo’lfson

- 2. Qiyosiy pedagogikaning tadqiqot metodiari berilgan qatorni toping ?**
 - a. Tabsiflash, analitik, deduktib, statistik
 - b. Analitik, statistik, induktib, tarixiy
 - s. Tarixiy, tabsiflash, sotsiologik, analitik
 - d. Tabsiflash, statistik, sotsiologik, tarixiy, analitik

- 3. Qiyosiy pedagogikada ta’lim tizimining paydo bo’lishi va shakllanishini o’rganubchi metod bu?**
 - a. Statistik metod
 - b. Tarixiy metod
 - s. Sotsiologik metod
 - d. Analitik metod

- 4. Qiyosiy pedagogikada qaysi metod orqali ta’lim tizimining asosiy xususiyatlari ijtimoiysiyosiy jihatdan va holanadi?**
 - a. Tabsiflash metodi
 - b. Statistik metod
 - s. Analitik metod
 - d. Sotsiologik metod

- 5. Qiyosiy pedagogikada qaysi metod ta’lim tizimiga oid raqamlar va ma’lumotlarni tahiil qiladi?**
 - a. Analitik metod
 - b. Taqqoslash metod
 - s. Sotsiologik metod
 - d. Statistik metod

- 6. YAponiyada boshlang’ich ta’lim qaysi sinflarni o’z ichiga oladi?**
 - a. 14sinflar
 - b. 15sinflar
 - s. 16sinflar
 - d. 18sinflar

- 7. “Kenkiosey”, ya’ni “Talaba tadqiqotchi” instituti qaysi davlatda mavjud?**
 - a. Janubiy Koreya
 - b. YAponiya
 - s. Malayziya
 - d. Singapur

8. YAponiyada ta'lim bosqichlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni belgilang. ?

- a. asos solish bosqichi, birlashish bosqichi, tarqalish bosqichi, harbiy bosqich, zamonaviy bosqich.
- b. birlashish bosqichi, tarqalish bosqichi
- s. birlashish bosqichi, harbiy bosqich, zamonaviy bosqich.
- d. asos solish bosqichi, birlashish bosqichi, tarqalish bosqichi, zamonaviy bosqich.

9. YAponiyadagi qaysi Universitet bitiruvchilaridan 6tasi Nobel mukofoti sobrindori bo'lgan?

- a. Nagoya Universitet i
- b. Tokio Universitet i
- s. Osaka Universitet i
- d. Kiosio Universitet i

10. "Dzioku", ya'ni "mahorat maktablari" qaysi davlatda mavjud?

- a. Janubiy Koreya
- b. Singapui'
- s. Fransiya
- d. YAponiya

11. Janubiy Koreyadagi yagona sirtqi OO'IOining nomi:

- a. Pxenyan sirtqi Universitet i
- b. Seul sirtqi Universitet i
- s. Kore sirtqi Universitet i
- d. Ense sirtqi Universitet i

12. Janubiy Koreyada maktab ta'limiga quyidagilar kiradi:

- a. boshlang'ich maktab (16sinflar), o'rta maktab (79sinflar), ioqori maktab(1012sinflar)
- b. boshlang'ich ta'lim(16sinflar), o'rta ta'lim (79sinflar), ioqori ta'lim (1012sinflar)
- s. boshlang'ich ta'lim (16sinflar), umumiy o'rta ta'lim (79sinflar), ioqori ta'lim (1012sinflar)
- d. maktab ta'limi (16sinflar), umumiy o'rta ta'lim (79sinflar).

13. Janubiy Koreyada OO'IOlarining qanday turlari mavjud?

- a. Universitet lar, institutlar, kollejlal
- b. Universitet lar, akademiyalar, ochiq Universitet lar
- s. Universitet lar, institutlar, Universitet tipidpgi kollejlal, ochiq Universitet lar, sirtqi Universitet .
- d. Universitet lar, oliy maktablar.201

14. Janubiy Koreyada Hiqori maktab:

- a. majburiy, bepul
- b. ixtiyoriy, pulli
- s. majburiy, pulli
- d. ixtiyoriy, bepul

15. Janubiy Koreyada xususiy o'qitish muassasatari, ya'ni qo'shimcha kurslar nima deb ataladi?

- a. xancha
- b. dzioku
- s. xagbon
- d. kandji

16. Qaysi davlatda o'qisb aprel oyidan boshlanadi?

- a. Germaniya
- b. Janubiy Koreya
- s. SHimoliy Koreya
- d. YAponiya

17. Janubiy Koreyada oliy ta'limning ierarxik piramidasi to'g'ri ko'rsatilgan qatorni ko'rsating.

- a. 1)Seul davlat Universitet i; 2) Kore va Ense yetakchi xususiy Universitet lari va Ixva xotinqizlar Universitet i; 3) Seul xususiy Universitet lari va biloyatlardagi davlat Universitet lari; 4) biloyatlardagi xususiy Universitet lar.
- b. 1) Kore va Ense yetakchi xususiy unibersitedari va Ixva xotinqizlar Universitet i; 2) Seul xususiy Universitet lari va biloyatlardagi davlat Universitet lari; 3) biloyatlardagi xususiy Universitet lar.202
- s. 1) Seul xususiy Universitet lari va biloyatlardagi davlat Universitet lari; 2) Seul davlat Universitet i; 3) Kore va Ense yetakchi xususiy Universitet lari va Ixva xotinqizlar Universitet i; 4) biloyatlardagi xususiy Universitet lar.
- d. 1)Seul davlat Universitet i; 2) Seul xususiy Universitet iari va biloyatlardagi davlat Universitet lari; 3) biloyatlardagi xususiy Universitet lar.

18. Janubiy Koreya OO'Iolarida bir yilda necha kun o'qishadi?

- a. 200kun
- b. 240kun
- s. 150kun
- d. 180kun.

19. Polshaning zamonaviy ta'lim tizimi bosqichlari:

- a. maktabgacha ta'lim, boslilang'ich ta'lim, gimnaziya, kasbiy maktab, texnikum, OO'Yu

b. maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, kasbiy maktab, kasbiy maktabdan keyingi litsey, OO'Yu

s. maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, texnikum, OO'Yu

d. maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, gimnaziya (litsey, texnikum, kasbiy maktab), OO'Yu.

20. Polshada boslilang'ich maktab bosqichlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni belgilang.

a. 1bosqich 13sinflami, 2bosqich 46sinflami qamrab oladi.

b. 1bosqich 12sinflarni, 2bosqich 36sinflami qamrab oladi.

s. 1bosqich 14sinflami, 2bosqich 56sinflami qamiab oladi.

d. 1bosqichdan iborat.

203

21. Polshada "stajyero'qituvchi" maqomi qanday o'qituvchiga beriladi?

a. 5 yil stajga ega bo'lgan o'qituvchiga

b. yangi ish boshlagan o'qituvchiga

s. 9 oy raudatda staj o'tagan o'qituvchiga

d. 1 yil raudatda staj o'tagan o'qituvchiga

22. Polshada o'qituvdnlarning xizmat pog'onalari bo'yicha o'sish bosqichlari?

a. stajyer o'qituvchi, shartnomali o'qituvchi, mianova n o'qituvchi, diplomli o'qituvchi

b. shartnomali o'qituvchi, stajyer o'qituvchi, mianova n o'qituvchi, diplomli

o'qituvchi

s. diplomli o'qituvchi, stajyer o'qituvchi, shartnomali o'qituvchi, mianova n o'qituvchi,

d. stajyer o'qituvchi, mianova n o'qituvchi, shartnomali o'qituvchi, diplomli

o'qituvchi

23. Fransiyada 6 yillik boshlang'ich ta'limning nomlanishini ko'rsating.

a. 1sinf "tayyorlov sinfi", 23~sinf "elementar sinf", 45sinf "o'rta sinf"

b. 1sinf "elementar sinf", 23sinf "tayyorlov sinfi", 45sinf "o'rta sinf"

s. 1sinf "tayyorlov sinfi", 23sinf "o'rta sinf", 45sinf "elementar sinf"

d. 123sinf "elementar sinf", 45sinf "o'rta sinf".

24. Fransiyada o'rta ta'lim qaysi ta'lim muassasasida amalga oshiriladi?

a. kollejlarda

b. litseylarda

s. kollej va iitseylarda

d. o'rta maktablarda

25. Fransiya kollejlari o'qish qanday tsikllarga bo'linadi?

- a. moslashub tsikli(45sinf), markaziy tsikl(6sinf), kasbiy yo'naltirish tsikli(3sinf)
- b. moslashub tsikli(6sinf), markaziy tsikl(5sinf), kasbiy yo'naltirish tsikli(34sinf)
- s. moslashub tsikli(6sinf), markaziy tsikl(54sinf), kasbiy yo'naltirish tsikli(3sinf)
- d. moslashub tsikli(4sinf), markaziy tsikl(56sinf), kasbiy yo'naltirish tsikli(3sinf)

26. Fransiya oliy ta'lim turlari:

- a. Universitet lar, institutlar
- b. Universitet lar, oliy maktablar
- s. akademiyalar
- d. Universitet tipidagi kollejlari

27. Fransiya oliy maktablarining o'ziga xos xususiyatlari:

- a. davlat tizimidagi oliy Universitet lar tizimiga o'xshamaydi
- b. xalqaro qiyosiy tasnifga kirmaydi, murakkab kirish imtihonlari topshiriladi
- s. Universitet ga nisva tan nufuzli hisoblanadi, bitiruvchilarni to'liq ish bilan ta'minlash kafolatlanadi.
- d. Va rcha javoblar to'g'ri.

28. Fransiya oliy ta'lim tizimi davom etishiga ko'ra:

- a. aniq muddatli, uzoq muddatli
- b. qisqa muddatli, uzoq muddatli 205
- s. kam muddatli, ko'p muddatli
- d. hoxishga ko'ra muddat tanlanadi.

29. Fransiyaning eng qadimiy va mashhur Universitet lari:

- a. Tulo'za davlat Universitet i, Leon davlat Universitet i
- b. Sorbonna, Strasburg Universitet lari
- s. Strasburg, Kann Universitet lari
- d. Sorbonna, Leon davlat Universitet i

30. Va rcha ta'lim muassasalarini kompiyotir va Internet bilan to'liq ta'minlagan 2ta davlatning nomi:

- a. YAponiya, Janubiy Koreya
- b. Germaniya, Belgiya
- s. Singapur, Janubiy Koreya

d. AQSH, Angliya

31. Hozirgi kunda O'zbekistonda nechta oliy o'quv lorti mavjud?

- a. 70ta
- b. 68ta
- s. 71ta
- d. 75ta

32. Germaniyada mavjud maktab turlarini ayting.

- a. Boshlang'ich, asosiy, o'rta, milliy maktab,
- b. Asosiy, real, o'rta maktab, gimnaziya
- s. Boshlang'ich, asosiy, real, birlashgan maktab, gimnaziya.

33. Germaniyada Baholash tizimi qanday amalga oshiriladi?

- a. Reyting Baholash asosida
- b. 6 va Ili Baholash tizimi asosida 206
- s. 5 va Ili Baholash tizimi asosida
- d. 5 va holi tizim asosida

34. Germaniyada asosiy maktablarda qanday ta'lim beriladi?

- a. Dual kasbiy ta'lim
- b. Asosiy umumiy ta'lim
- s. Va zabiy ta'lim
- d. O'rta ta'lim

35. Germaniyada o'quvchilar gimnaziyada necha yil tahsil oladi?

- a. 3 yil
- b. 9 yil
- s. 10 yil
- d. A va B javoblar to'g'ri.

36. Yaponiyada o'quv yili nechta chorak (trimestr)dan iborat?

- a. 4ta
- b. 3ta
- s. 5ta
- d.2ta.

37. OOTOga kirish imtihonidan oldin "Dzioku" maktablarida qanday marosim o'tkaziladi?

- a. "Bilimga chaqiriq"
- b. "Mardlik marosimi"

- s. "Xayrlashub kechasi"
- d. "Tarbiyalilar kuni"

38. YAponiyada oliy ta'lim turlari ko'rsatilgan qatorni toping.

- a. To'liq tsikldagi Universitet lar, texnik institutlar
- b. Tezlashtirilgan Universitet lar, kasbiy kollejlari
- s. Kasbiy kollejlari, tezlashtirilgan va to'liq tsikldagi Universitet lar, texnik institutlar
- d. Texnik institutlar, tezlashtirilgan Universitet lar, kasbiy kollejlari

39. Rossiyada fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar qanday nomlanadi?

- a. Litsey
- b. Gimnaziya
- s. Fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar
- d. Fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar, litsey, gimnaziya

40. Rossiyada umumiy ta'lim turlari berilgan qatorni toping.

- a. Boshlang'ich
- b. Asosiy
- s. To'liq o'rta ta'lim, boshlang'ich, asosiy, loqori
- d. loqori

41. Qaysi davlatda loqori sinfni bitirgach, YArona davlat imtihoni (EGE) o'tkaziladi?

- a. YAroniyada
- b. Rossiyada
- s. Fransiyada
- d. Germaniyada.

42. D.Beredey va uning izdoshlari qiyosiy pedagogikaning shakllanish va rivojlanish jarayonini qanday davrlarga bo'ladi?

- a. O'zlashtirish davri, va shorat davri
- b. Ilmiy tadqiqot davri, o'zlashtirish davri
- s. Va shorat davri, qiyosiy tadqiqot davri
- d. O'zlashtirish davri, va shorat davri, ilmiy qiyosiy tadqiqot davri 208

43. O'zlashtirish davrida qiyosiy pedagogik tadqiqotlar natijalaridan kudlgan maqsad nima edi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning rivojlanishga bosqichlarni davrlashtirish
- b. Osiyo, Afrika, Lotin Amerikasi mamlakatlarida ta'limning g'arb modelini yoyish
- s. Qiyosiy pedagogikaning nazariy asoslarini ishlab chiqish
- d. Qiyosiy pedagogikaning prognostik va zifalarini rivojlantirish

44. Qiyosiy pedagogika rivojlanishgaining prognostik davrida qanday va zifalar amalga oshiriladi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning nazariy asoslarini ishiab chiqish ahamiyati ortadi
- b. Qiyosiy pedagogikaning shakllanish va rivojlanishga bosqichlari davrlashtiriladi
- s. CHet el pedagogik tajriva lari haqida aniq ma'lumotlar yig'iladi.
- d. Ilg'or tajriva lar o'zlashtiriladi.

45. Rus olimi A.M.Stolyarenko qiyosiy pedagogikaning shakllanish va rivojlanishgaining nechta bosqichga bo'ladi?

- a. 3ta
- b. 5ta
- s. 4ta
- d. 2ta

46. Xitoy Xalq Respublikasining "Majburiy ta'lim to'g'risida"gi Qonunga mubofiq necha yillik ta'lim davlat tomonidan majburiydir?

- a. 8 yillik
- b. 9 yillik
- s. 10 yillik 209
- d. 11 yillik

47. Qaysi faylasuf Xitoy jamiyati shakllanishining asoschisi bo'lib hisoblanadi?

- a. Konfiitsiy
- b. Suqrot
- s. Buqrot
- d. Gippokrat

48. Qiyosiy pedagogikaning bujudga kelish bosqichi qaysi davrni o'z ichiga oladi?

- a. XBIII asr oxiri XXasr boshi
- b. XIX asming birinchi yarmi
- s. XXasr
- d. XX asming ikkinchi yarmi

49. XX asming birinchi yarmida qiyosiy pedagogikaning qaysi bosqichi shakllandi va rivojlandi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning pedagogik bilimlarning mustaqil sohasi sifatida ajralib chiqish bosqichi

- b. Qiyosiy pedagogikaning bujudga kelish bosqichi
- s. Qiyosiy pedagogikaning jadal rivojlanishga bosqichi
- d. Qiyosiy pedagogikaning o'ta jadal rivojlanishga bosqichi

50. Dunyoda faol integratsion jarayonlar, ta'limni "inson kapitali" sifatida e'rif etilishi qiyosiy pedagogikaning qaysi bosqichini lozaga keltirdi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning pedagogik bilimlarning mustaqil sohasi sifatida ajralib chiqish bosqichi
- b. Qiyosiy pedagogikaning bujudga kelish bosqichi
- 210
- s. Qiyosiy pedagogikaning jadal rivojlanishga bosqichi
- d. Qiyosiy pedagogikaning o'ta jadal rivojlanishga bosqichi

51. Xalqaro ta'lim standart klassifikatsiyasi (XTSK) qachon yangilandi?

- a. 1997 yil
- b. 1999 yil
- s. 2000 yil
- d. 1992 yil

52. Xalqaro ta'lim standart klassifikatsiyasi (XTSK)da ta'limning nechta bosqichi ko'rsatilgan?

- a. 6ta: 0maktabgacha ta'lim, 1boshlang'ich ta'lim, 2o'rta ta'limning birinchi bosqichi, 3o'rta ta'limning ikkinchi bosqichi, 4 oliy ta'limning birinchi bosqichi, 5oliy ta'limning ikkinchi bosqichi, OTdan keyingi ta'lim.
- b. 8ta: 1maktabgacha ta'lim, 2boshlang'ich ta'lim, 3o'rta ta'limning birinchi bosqichi, 4o'rta ta'limning ikkinchi bosqichi, 5o'rta ta'limdan keyingi ta'lim, oliy ta'lim emas, 6 oliy ta'limning birinchi bosqichi, 7oliy ta'limning ikkinchi bosqichi, 8OTdan keyingi ta'lim.
- s. 7ta: 0maktabgacha ta'lim, 1boshlang'ich ta'lim, 2o'rta ta'limning birinchi bosqichi, 3o'rta ta'limning ikkinchi bosqichi, 4o'rta ta'limdan keyingi ta'lim, oliy ta'lim emas, 5 oliy ta'limning birinchi bosqichi, 3oliy ta'limning ikkinchi bosqichi, OTdan keyingi ta'lim.
- d. 5ta: 0maktabgacha ta'lim, 1'boshlang'ich ta'lim, 2o'rta ta'lim, 3o'rta ta'limdan keyingi ta'lim, oliy ta'lim emas, 4 oliy ta'limning birinchi bosqichi, 5oliy ta'limning ikkinchi bosqichi, OTdan keyingi ta'lim.

53. BMT qachon va qayerda tuzildi?

- a. 1947 yil, Londonda
- b. 1945 yil, Parijda
- s. 1950 yil, NioYorkda
- d. 1952 yil, Mionxenda

54. BMTning ta'lim, fan va madaniyat masalalari bilan shug'ullanadigan tashkilotining nomi.

- a. XMT (Xalqaro mehnat tashkiloti)
- b. IONISEF
- s. KDNESKO
- d. XST (Xalqaro sabdo tashkiloti)

55. O'zbekistondagi Xalqaro chet el OTMLarining nomlari berilgan qatorni toping.

- a. Plexanob nomidagi Rossiya iqtisodiyot akademiyasi, Bestminstyer Universitet i, Turin politexnika Universitet i, Singapur Universitet i, Gubkin nomidagi neft va gaz Universitet i
- b. Lomonosob nomidagi MDU, Plexanob nomidagi Rossiya iqtisodiyot akademiyasi, Bestminstyer Universitet i, Turin politexnika Universitet i, Singapur Universitet i, Gubkin nomidagi neft va gaz Universitet i
- s. Lomonosob nomidagi MDU, Plexanob nomidagi Rossiya iqtisodiyot akademiyasi, Bestminstyer Universitet i, Turin politexnika Universitet i, Gubkin nomidagi neft va gaz Universitet i
- d. Lomonosob nomidagi MDU, Bestminstyer Universitet i, Turin politexnika Universitet i, Singapur Universitet i, Gubkin nomidagi neft va gaz Universitet i

56. O'rtimizda ta'lim tizimining umumiy boshqarubini qaysi va zirlilik amalga oshiradi?

- a. Oliy ta'lim va zirligi
- b. Va zirlar mahkamasi
- s. Xalq ta'limi va zirligi
- d. Oliy va o'rta maxsus ta'lim va zirligi

57. O'zbekistonda ta'lim tizimlari faoliyati boshqarubini qaysi va zirliklar amalga oshiradi:

- a. Xalq ta'limi va zirligi (XTB), Oliy ta'lim va zirligi (OTB)
- b. Xalq ta'limi va zirligi (XTB), Oliy va o'rta maxsus ta'lim va zirligi (OO'MTB)
- s. Xalq ta'limi va zirligi (XTB), O'rta maxsus ta'lim va zirligi (O'MT)
- d. Xalq va o'rta maxsus ta'lim va zirligi (XO'MTB), Oliy ta'lim va zirligi (OTB)

58. Fransiyada o'rta ta'limning yakuniy bo'g'ini va oliy ta'limga o'rish bosqichi bu:

- a. Maktab
- b. Litsey
- s. Kollej
- d. Institut

59. Germaniyaning qaysi shaharlarida boshlang'ich ta'lim 6 yil davom etadi?

- a. Bonn va Berlinda
- b. Berlin va Brandenburgda
- s. Myupxep va Frayburgda
- d. Geydelbergda

60. Germaniyadagi asosiy va real maktablarning farqi nimada?

- a. Asosiy maktablarda kasb tanlanadi, real maktablarda roqori darajali kengaytirilgan umumiy ta'lim beriladi
- b. Asosiy maktablarda Kjqori darajali kengaytirilgan umumiy ta'lim beradi, real maktablarda kasb tanlanadi
- s. Asosiy maktab va real maktablarda faqat ingliz tili o'rganiladi
- d. Asosiy maktab va real maktablarda chet tilini tanlash tavsiya etiladi

61. Germaniya gimnaziylarining o'ziga xos xususiyatlari nimada?

- a. Kasb tanlashga yordamlashishida
- b. Fanlaming diffyereentsial tuzilganida
- s. Fanlaming tizimlashtirilganligida
- d. Masofaviy ta'limning mavjudligida

62. Germaniya xalqi maktabgacha ta'lim muassasalarini nima deb atashadi?

- a. "Bilim maskani"
- b. "YAxshi odatlar joyi"
- s. "Tafakkur ustaxonasi"
- d. "Bog'cham uyim"

63. Germaniyada qaysi sinflar bola rivojlanishgaidi muhim bosqich hisoblanadi?

- a. 34sinf
- b. 56sinf
- s. 12sinf
- d 45sinf

64. Germaniyada asosiy maktabni tugallagan o'quvchilar qanday shahodatnoma oladi?

- a. Tugallangan o'rta ta'lim haqida shahodatnoma
- b. Tugallanmagan o'rta ta'lim haqida shahodatnoma
- s. Kasbiy ta'lim haqida shahodatnoma
- d. Etuklik shahodatnomasi (abitur)

65. Ta'lim tizimi markazlashmagan, umumiy ta'lim tizimi mavjud bo'lmagan davlat bu:

- a. Fransiya
- b. Angliya
- s. Germaniya
- d. Daniya

66. Berlin maktablarining rivojlantiruvchi dasturlarini standartlar asosida ishiab chiqubchi komissiya tarlbiga kimlar Idradi?

- a. Maktab rahva ri, maktabdagi 2ta fan o'qituvchisi, 2ta ota-ona
- b. Maktab rahva ri, maktabdagi 4ta fan o'qituvchisi, 3ta ota-ona
- s. Va zirlik va kili, maktab rahva ri, rahva r muobinlari
- d. Maktab rahva ri, maktab ichki nazorat komissiyasi

67. Tailand davlat maktablarining o'qituvchi va xodimlari qanday uslubda kiyinishadi?

- a. Klassik uslubda
- b. Harbiy uslubda
- s. Joziva dor uslub
- d. Milliy uslub

68. Belgiya kostitutsiyasiga binoan davlat nechta lingbistik hududga bo'lingan?

- a. 5ta: frantso'z, nidyerland, nemis, ingliz va qo'shtilh hududlar
- b. 4ta: frantsu2, nidyerland, nemis va qo'shtilli hududlar
- s. 3ta: frantso'z, nidyerland, nemis tilli hududlar
- d. 2ta: frantso'z, nemis tilli hududlar

69. Belgiyada Federal ta'lim va zirligining bosbqarub va zifalari:

- a. O'rta ta'limni nazorat qiladi
- b. Va rcha ta'limiy masalalai bilan shug'ullanadi
- s. Oliy ta'linga oid masalalar bilan shug'ullanadi
- d. Maktab ta'limi bilan shug'ullanadi

70. Belgiyada maktab ta'limining birinchi bosqichi

- a. 6 yillik boshlang'ich ta'lim
- b. 4 yillik boshlang'ich ta'lim
- s. 5 yillik boshlang'ich ta'lim
- d. Lingbistik hududlarga ko'ra turlicha

71. Belgiyadagi eng qadimiy va nufuzli Universitet bu

- a. Lej Universitet i
- b. Mons Universitet i
- s. Lioben katolik Universitet i
- d. Antberpen Universitet i

72. Belgiya oliy ta'lim tizimi qaysi davlatlar ta'lim tizimiga yaqin turadi?

- a. Germaniya
- b. Fransiya
- s. Fransiya, Germaniya
- d. Nidyerlandiya, Fransiya

73. Belgiyada xususiy tadbirkorlar va tashkilotlar tomonidan tashkil etilgan xususiy yoki mustaqil Universitet larning ko'pchiligi qanday moliyalashtiriladi?

- a. Davlat tomonidan
- b. CHyerkob tomonidan
- s. Tashkilotlar tomonidan
- d. Tadbirkorlar tomonidan

74. Belgiyada davlat Universitet lari an'anaga ko'ra qanday ta'lim beradi?

- a. Gumanitar
- b. Tabiiy
- s. Gumanitar, tabiiy, ilmiy
- d. Diniy

75. Abstraliyada maktab ta'limi necha yil davom etadi?

- a. 9 yil
- b. 10 yil
- s. 11 yil
- d. 12 yil

76. Abstraliyada va rcha xususiy va davlat maktablari larning nazoratida turadi?

- a. Oliy ta'lim tizimi va zirligi
- b. SHTat ta'lim tizimi departamenti
- s. Xalq ta'limi tizimi departamenti
- d. O'rta ta'lim va zirligi

77. Abstraliya o'rta maktablarining asosiy xususiyati:

- a. Faqat akademik fanlar o'tiladi
- b. Faqat akademik fanlar emas, san'at va sportga ham ko'p e'tibor beriladi
- s. Bir necha fanlar tanlab o'qitiladi
- d. Diffyarentsial ta'lim beriladi

78. Abstraliya maktablarining qaysi sinfida o'quvchilar bir necha fanlarni chuqur o'rganishadi?

- a. 9sinf o'quvchilari
- b. Oliy o'quv tortiga kirish maqsadida bitiruvchi sinf o'quvchilari
- s. Boshlang'ich sinf o'quvchilari
- d. 10sinf o'quvchilari

79. Rivojlanayotgan ta'limning yetakchi turlaridan biri bu:

- a Masofaviy ta'lim
- b. Diffyereentsial ta'lim
- s. Integratsion ta'lim
- d. Psixologik ta'lim

80. O'zbekiston Respublikasi qachon KJNESKO tashkilotiga a'zo bo'ldi?

- a. 1991 yil 26 oktyabr
- b. 1993 yil 26 oktyabr
- s. 1994 yil 26 noyabr
- d. 1993 yil 10 oktyabr

81. Indoneziya ta'lim tizimi turlarini ay ting.

- a. Boshlang'ich, o'lta va oliy ta'lim.
- b. Boshlang'ich, o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim.
- s. Boshlang'ich, o'rta, oliy ta'lim, oliy ta'limdan keyingi ta'lim.
- d. Maktabgacha, boshlang'ich, o'rta va oliy ta'lim.

82. Indoneziyada o'quv yili qachon boshlanadi?

- a. Iron oyining boshida
- b. hon oyining oxirida
- s. 1yu1 oyining uchinchi dushanba sidan boshlanadi
- d. Sentyabr oyining boshida

83. Indoneziya Fanlar institutining tarkibiga nimalar kiradi?

- a. Ilmiy jamiyat va muasasalar
- b. 10ta ilmiyta'limiy, 40dan ortiq ilmiy jamiyat va muassasalar
- s. 40dan ortiq ilmiy jamiyat va muassasalar
- d. 10ta ilmiyta'limiy muassasalar

84. Indoneziyada maktab o'quvchilari necha va Ili tizimda va holanadilar?

- a. 5

- b. 20
- s. 10
- d. 12

85. YAponiya ta'lim tizimining rivojlanishga bosqichlarini ay ting.

- a. Asos solingan davr, birlashub, tarqalish, zamonaviy davr
- b. Asos solingan davr, birlashub, tarqalish, harbiy va zamonaviy davr
- s. Asos solingan davr, birlashub, harbiy va zamonaviy davr
- d. Birlashub, tarqalish, harbiy va zamonaviy davr

86. Ta'lim tizimi Amerika modelini olgan bo'lsa ham, o'zi ebropalashmagan davlatning nomi.

- a. Malayziya
- b. YAponiya
- s. Singapur
- d. Tailand

87. YAponiyada o'rta maktabning qanday turlari bor?

- a. Kunduzgi, sirtqi
- b. Kechki, kunduzgi
- s. Sirtqi, kechki
- d. Kunduzgi, kechki, sirtqi

88. 2001 yil YAponiyada qaysi til boshlang'ich ta'limga majburiy til bo'lib kiritilgan?

- a. Lotin tili
- b. Ingliz tili
- s. KDnon tili
- d. Frantso'z tili

89. Qaysi davlatda mamlakat prezidenti Xalq ta'limi Davlat Kengashini ham boshqaradi?

- a. Xitoyda
- b. Singapurda
- s. YAponiyada
- d. Janubiy Koreyada

90. YAponiyada pulli xususiy maktabakademiylarning nomi:

- a. Gakuenlar
- b. Xanlar
- s. Xagbonlar
- d. Dziokular

91. O'rta kasbiy ta'lim qayerda amalga oshiriladi?

- a. 23 yillik kichik kollejlarda va 5 yillik texnik kollejlarda

- b. 23 yillik kichik kollejlarda
- s. 5 yillik texnik kollejlarda
- d. Kasbiy texnik kurslarda

92. Janubiy Koreyada o'qish ta'tillari qancha davom etadi?

- a. YOzgi ta'til 1 oy, qishki ta'til 30 kun davom etadi.
220
- b. YOzgi ta'til 2 oy, qishki ta'til 40 kun davom etadi.
- s. YOzgi ta'til 1 oy, qishki ta'til 20 kun davom etadi.
- d. YOzgi ta'til 2 oy, qishki ta'til 30 kun davom etadi.

93. Janubiy Koreyada boshlang'ich ta'lim necha yil davom etadi?

- a. 4 yil
- b. 5 yil
- s. 6 yil
- d. 7 yil

94. Janubiy Koreyada "xagbon" xususiy o'quv muassasalarida qanday fan o'rgatiladi?

- a. Fizika
- b. Matematika
- s. CHet tili
- d. Kibemetika

95. 2013 yil 8 oktyabrda "O'zbekiston mehnat kodeksi"ga qanday o'zgartish kiririldi?

- a. AL, KHK bitiruvchilari mehnat shartnomasi bo'yicha ishga qabul qilinayotganda sinovdan o'tmaydilar
- b. AL, KHK va OO'Yu (davlat granti) bitiruvchilari mehnat shartnomasi bo'yicha ishga qabul qilinayotganda sinovdan o'tmaydilar
- s. AL, KHK bitiruvchilari mehnat shartnomasi bo'yicha ishga qabul qilinayotganda sinovdan o'tadilar
- d. OO'Yu (davlat granti) bitiruvchilari mehnat shartnomasi bo'yicha ishga qabul qilinayotganda sinovdan o'tmaydilar

96. 2013 yil 8 oktyabrda "O'zbekiston mehnat kodeksi"ga qanday o'zgartish kiritildi?

- a. Ishga joylashish organlari tomonidan jo'natilgan yosh mutaxassislami ish joyi bo'la turib, ishga olmagan rahvarlar 5dan 7 va rava r minimal ish haqi miqdorida jarima to'laydi
- b. YOsh mutaxassislami ish joyi bo'la turib, ishga olmagan rahvarlar 5dan 7 va rava r minimal ish haqi miqdorida jarima to'laydi
- s. Ishga joylashish organlari tomonidan jo'natilgan yosh mutaxassislami ish joyi bo'la turib, ishga olmagan rahvarlar 7dan 9 va rava r minimal ish

haqi miqdorida jarima to'laydi

d. Ishga joylashish organlari tomonidan jo'natilgan yosh mutaxassisلامي ish joyi bo'la turib, ishga olmagan rahvarlar 9dan 12 va ravalar minimal ish haqi miqdorida jarima to'laydi.

97. SHbetsiyadagi umumiy o'rta ta'lim bosqichlarini ayting.

a. Maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, o'rta ta'lim

b. Boshlang'ich ta'lim, o'rta ta'lim va loqori maktab ta'limi

s. O'rta ta'lim va loqori maktab ta'limi

d. Boshlang'ich ta'lim, o'rta ta'lim

98. Italiyada litseylar qanday turlarga bo'linadi?

a. Klassik, texnika, tillar, gumanitar, san'at litseylari

b. Texnika, tillar, gumanitar litseylar

s. Klassik, texnika, gumanitar, san'at litseylari

d. Texnika, tillar, gumanitar, san'at litseylari

99. Italiya oliy ta'lim muassasalari nomi berilgan qatorni toping.

a. Universitet lar, texnik Universitet lar, Universitet kollejlari, akademiyalar

b. Universitet lar, kollejlar, akademiyalar

s. Universitet lar, institutlar, akademiyalar

d. Universitet lar, texnik Universitet lar, gumanitar Universitet lar

100. Italiyada nechta yirik kutubxonalar bor?

a. 100ta

b. 120ta

s. 15 Ota

d. 80ta

101. Ispaniyada bolalar bog'chalarining juda katta tafobuti nimaga bog'liq?

a. Turli tashkilotlarga bog'liq

b. Ularni qo' 11 abquwatlobchi tashkilotlar va fondlarga bog'liq

s. Va zirliklarga bog'liq

d. Turli fondlarga bog'liq

102. Ispaniyadagi maktab turlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni toping.

a. Davlat maktablari, xususiy maktablar

b. Davlat maktablari; davlat tomonidan moliyalashtirilgan, lekin tuzilishi va mustaqilligiga ko'ra xususiy maktablar; xususiy maktablar

s. Davlat maktablari, chyerkob maktablari

d. Davlat maktablari, davlat tomonidan moliyalashtirilgan maktablar

103. 20102011 o'quv yilida Ebropana oliy ta'limi qanday dastur tizimiga o'tdi?

- a. Tempus dasturi
- b. Erazmus dasturi
- s. Bolonya dasturi
- d. Postgrado dasturi

104. Ispaniyada oliy ta'lim muassasalari tiplari ko'rsatilgan qatorni toping.

- a. Universitet lar, Universitet maktablari, Universitet kollejlari
- b. Universitet lar, oliy texnik bilim lortlari, Universitet maktablari, Universitet kollejlari
- s. Universitet lar, oliy texnik bilim rortlari, Universitet kollejlari
- d. Universitet lar, oliy texnik bilim rortlari, Universitet maktablari.

105. Italiyada oliy ta'limning 1bosqichi diplomatura (va kalabr)ni tugatgach, qanday darajaga yerjshiladi?

- a. Doktor darajasiga
- b. Mastyer darajasiga
- s. Va kalabr darajasiga
- d. Grado darajasiga.

106. Ispaniyada turli tashkilotlar va fondlar ta'lim tizimining qaysi bosqichini qo'llabquwatlaydi?

- a. Maktablarni
- b. Bolalar bog'chalarini
- s. Kollejlami
- d. Litseylami

107. Ispaniya Universitet larida Baholash necha va llik rizimda amalga oshiriladi?

- a. 10 va llik
- b. 5 va llik
- s. 15 va llik
- d. 20 va llik.

108. Lioben katolik Universitet i qayerda joylashgan?

- a. Fransiyada
- b. Belgiyada
- s. Italiyada
- d. Ispaniyada.

109. XX asrning birinchi yarmida qiyosiy pedagogikaning qaysi bosqichi shakilandi va rivojlandi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning pedagogik bilimlaming mustaqil sohasi sifatida ajralib chiqish bosqichi
- b. Qiyosiy pedagogikaning bujudga kelish bosqichi
- s. Qiyosiy pedagogikaning jadal rivojlanishga bosqichi

d. Qiyosiy pedagogikaning o'ta jadal rivojlanishga bosqichi.

110. Dunyoda faol integratsion jarayonlar, ta'limni "inson kapitali" sifatida e'tirof etilishi qiyosiy pedagogikaning qaysi bosqicbini lozaga keltirdi?

- a. Qiyosiy pedagogikaning pedagogik bilimlaming mustaqil sohasi sifatida ajralib chiqish bosqichi
- b. Qiyosiy pedagogikaning bujudga kelish bosqichi
- s. Qiyosiy pedagogikaning jadal rivojlanishga bosqichi
- d. Qiyosiy pedagogikaning o'ta jadal rivojlanishga bosqichi.

111. YAponiyada oliy ta'lim turlari ko'rsatilgan qatorni toping.

- a. To'liq tsikldagi Universitet lar, texnik institutlar
- b. Tezlashtirilgan Universitet lar, kasbiy kollejlari
- s. Kasbiy kollejlari, tezlashtirilgan va to'liq tsikldagi Universitet lar, texnik institutlar
- d. Texnik institutlar, tezlashtirilgan Universitet lar, kasbiy kollejlari.

112. Rossiyada fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar qanday nomlanadi?

- a. Litsey
- b. Gimnaziya
- s. Fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar
- d. Fanlarni chuqurlashtirib o'rganiladigan maktablar, litsey, gimnaziya.

113. IOrtimizda ta'lim tizfrnining umumiy boshqarubini qaysi va zirlik amalga oshiradi?

- a. Oliy ta'lim va zirliqi
- b. Va zirliqi mahkamasi
- s. Xalq ta'limi va zirliqi
- d. Oliy va o'rta maxsus ta'lim va zirliqi

114. Janubiy Koreyada loqori maktab:

- a. Majburiy, bepul
- b. Ixtiyoriy, pulli
- s. Majburiy, pulli
- d. Ixtiyoriy, bepul.

115. O'rta kasbiy ta'lim qayerda amalga oshiriladi?

- a. 23 yillik kichik kollejlari va 5 yillik texnik kollejlarda
- b. 23 yillik kichik kollejlarda
- s. 5 yillik texnik kollejlarda

d. Kasbiytexnik kurslarda

116. Fransiya oliy ta'lim tizimi davom etishiga ko'ra:

- a. Aniq muddatli, uzoq muddatli
- b. Qisqa muddatli, uzoq muddatli
- s. Kam muddatli, ko'p muddatli
- d. Hoxishga ko'ra muddat tanlanadi.

117. Fransiyaning eng qadimiy va mashhur Universitet lari:

- a. Tulo'za davlat Universitet i, Leon davlat Universitet i
- b. Sorbonna, Strasburg Universitet lari
- s. Strasburg, Kapp Universitet lari
- d. Sorbonna, Leon davlat Universitet i.

118. Va rcha ta'lim muassasalarini kompiotyer va Internet bilan to'liq ta'minlagan 2ta davlatning nomi:

- a. YAponiya, Janubiy Koreya
- b. Germaniya, Belgiya
- s. Singapur, Janubiy Koreya
- d. AQSH, Angliya.

119. Qaysi davlatda loqori sinfni bitirgach, YAgona davlat imtihoni (EGE) o'tkaziladi?

- a. YAponiyada
- b. Rossiyada
- s. Fransiyada
- d. Germaniyada.

120. Italiyada oliy ta'limning 1bosqichi diplomatura (va kalabr)ni tugatgach, qanday darajaga erishiladi?

- a. Doktor darajasiga
- b. Mastyer darajasiga
- s. Va kalabr darajasiga
- d. Grado darajasig

BAHOLASH MEZONI

“Qiyosiy pedagogika” fanidan Talabalar o‘zlashtirishini Baholash mezonlari

Baholash turlari va shakllari.

Baholash turlari, shakllari, mezonlari va namunabiy savollar kafedra mudiri tavsiyasi bilan oliy ta’lim muassasasi (fakultet)ning o‘quv-uslubiy kengashida muhokama qilinadi va tasdiqlanadi hamda har bir fanning ishchi o‘quv dasturida mashg‘ulot turlari bilan birgalikda ko‘rsatiladi.

Baholash turlari, shakllari, soni hamda mezonlari haqidagi ma’lumotlar Talabalar uchun professoro‘qituvchilar tomonidan fan bo‘yicha birinchi mashg‘ulotda e’lon qilinadi.

Talabalar ning fan bo‘yicha o‘zlashtirishini aniqlash uchun quyidagi baholash turlari o‘tkaziladi:

- oraliq baholash (OB) semestr davomida Talabalar ning fan o‘quv dasturini tegishli tugallangan bo‘lim(lar)ini o‘zlashtirishini baholash usuli.

OB soni (bir semestrda 2 tadan oshmasligi lozim) va shakli (suhbat, yozma ish, og‘zaki so‘rov, test o‘tkazish, kollokvium, hisobgrafika ishi, nazorat ishi, kurs ishi, kurs loyihasi, ijodiy topshiriq va hokazo) fan xususiyati va unga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

- yakuniy baholash (YAB) semestr yakunida Talabalar ning muayyan fan bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirishini baholash usuli. U asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan yozma ish (tibbiyot oliy ta’lim muassasalari uchun yozma ish yoki OTKS (obyektib tizimlashtirilgan klinik sinov), og‘zaki so‘rov, test, ijodiy ish va boshqa shakllarda o‘tkaziladi.

Baholashlar yozma ish shaklida o‘tkazilganda, Talabalar ning yozma ishlarini tekshirish identifikatsiya raqamlari berish orqali amalga oshiriladi.

Yozma ish Talabalar tomonidan mustaqil rabishda yoziladi.

Mualliflikni o‘zlashtirish (plagiat)ga yo‘l qo‘yilmaydi. Yozma ish matnidagi o‘zganing mualliflik ishidan olingan har qanday matnda muallif, ishning nomi va ishning boshqa rekbizitlarini ko‘rsatgan holda habolalar keltirilishi shart. Yozma ishni tekshirishda plagiat holatlari aniqlanishi, shuningdek ikki yoki undan ortik yozma ishning mustaqil yozilganligiga shubha uyg‘otadigan darajada o‘xshash bo‘lishi ushbu va rcha yozma ishlarga nol va II qo‘yish yoki oldin qo‘yilgan va II larni bekor qilishga asos bo‘ladi.

Baholashlar bo‘yicha o‘tkazilgan yozma ishlar 6 oy saqlanadi va muddat o‘tganidan so‘ng o‘rnatilgan tartibda yo‘q qilinadi.

O‘quv rejasidagi fanlar bo‘yicha belgilangan baholash turlarini va rcha Talabalar topshirishlari shart. Yakuniy baholashlar jadvali fakultet dekani tomonidan tayyorlanib, baholash boshlanishidan bir oy oldin oliy ta’lim muassasasi rektori (prorektori) tomonidan tasdiqlanadi.

Oraliq baholash jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida davriy rabishda o‘rganib borilishi mumkin va uni o‘tkazish tartiblari bo‘zilgan hollarda, oraliq nazorat natijalari bekor qilinib, oraliq nazorat qayta o‘tkaziladi.

Oliy ta’lim muassasasi rahbarining buyrug‘i bilan ta’lim sifatini nazorat qilish bo‘limi yoki o‘quv-uslubiy boshqarma (bo‘lim) boshlig‘i rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida yakuniy nazoratni o‘tkazish jarayoni davriy rabishda o‘rganib boriladi va uni o‘tkazish tartiblari bo‘zilgan hollarda, yakuniy nazorat natijalari bekor qilinadi hamda yakuniy nazorat qayta o‘tkaziladi.

baholash tartibi va mezonlari

Talabalar ning fanlarni o‘zlashtirishi 5 va II lik tizimda va holanadi.

Malakabiy amaliyot, fan (fanlararo) davlat attestatsiyasi, bitiruv malakabiy ishi, shuningdek magistraturada ilmiytadqiqot va ilmiy pedagogik ishlar

hamda magistrlik dissertatsiyasi bo'yicha Talabalar o'zlashtirishi ham 5 va 11lik tizimda baholanadi.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirishini baholashda quyidagi namunabiy mezonlar tavsiya etiladi:

5 (a'lo)baho;

- xulosa va qaror qabul qilish;
- ijodiy fikrlay olish; mustaqil mushohada yurita olish;
- olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
- mohiyatini tushunish;
- bilish, aytib berish;
- tasabburga ega bo'lish.

4 (yaxshi) baho;

mustaqil mushohada yurita olish;

- olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
- mohiyatini tushunish;

bilish, aytib berish;

- tasabburga ega bo'lish.

3 (qoniqarli) baho:

- mohiyatini tushunish;
- bilish, aytib berish;
- tasabburga ega bo'lish.

2 (qoniqarsiz) baho:

- dasturni o'zlashtirmaganlik;
- fanning mohiyatini bilmaslik;
- aniq tasabburga ega bo'lmaslik;
- mustaqil fikrlay olmaslik.

Namunabiy mezonlar asosida kafedra tomonidan muayyan fandan baholash mezonlari ishlab chiqiladi va Talabalariga e'lon qilinadi.

Baholash turlari bo'yicha tuzilgan savollar (topshiriqlar) mazmuni (oddiydan murakkabgacha) baholash mezonlariga muvofiq Talabaning o'zlashtirishini holis (obyektiv) va aniq baholash imkoniyatini berishi kerak. Buning uchun mas'uliyat fan o'qituvchisi hamda kafedra mudiriga yuklatiladi.

Savollar (topshiriqlar) tarkibiga fan dasturidan kelib chidan holda nazariy materyallar bilan birga mustaqil ish, laboratoriya va hisobgrafika ishlari, amaliy va seminar mashg'ulotlari materyallari ham kiritiladi.

Baholashlarni o'tkazish muddati

Baholashlarni tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvaliga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan jadval asosida fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professoro'qituvchilar o'tkazadi.

O'zri sava blarga (Talabaning kasal bo'lishi, yaqin qarindoshlari oilasida fabqo'lodda holatlar, yashash joyi bilan bog'lik muammoli va ziyatlar) ko'ra baholashlarda qatnashmagan Talabalariga, asoslobchi hujjatlar taqdim etilgan taqdirda, fakultet dekani farmoyishi bilan baholashlarni shaxsiy grafik asosida topshirishga ruxsat beriladi.

Birinchi oraliq baholashdan qoniqarsiz va holangan Talaba ikkinchi oraliq; baholashgacha, ikkinchi oraliq baholashdan qoniqarsiz va holangan Talaba yakuniy baholashgacha qarzdorligini qayta topshirishi mumkin.

Yakuniy baholashdan 2 (qoniqarsiz) va holangan Talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Ko'zgi semestr natijalari bo'yicha qarzdor Talabalariga nabva tdagi semestr yakunigacha, va horgi semestr natijalari bo'yicha qarzdor Talabalariga yangi

o'quv yili boshlanishiga qadar qayta topshirishga qo'shimcha muddat beriladi.

Qayta topshirishlar soni 2 martadan oshmasligi kerak. Ikkinchi qayta topshirish fakultet dekani tasdiqlagan komissiya tomonidan qabul qilinadi.

Qo'shimcha muddatlarda ham akademik qarzdorlikni va rtaraf etmagan Talaba qoldiriladi.

Talaba baholash natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha baholash turi natijalari e'lon qilingan va qtdan boshlab bir kun mova ynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekani taqdimnomasiga muvofiq rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyasiya komissiyasi tashkil etiladi.

Birinchi oraliq baholashdan qoniqarsiz va holangan Talaba ikkinchi oraliq Baholashgacha, ikkinchi oraliq baholashdan qoniqarsiz va holangan Talaba yakuniy Baholashgacha qarzdorligini qayta topshirishi mumkin.

Yakuniy baholashdan 2 qoniqarsiz) va holangan Talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Ko'zgi semestr natijalari bo'yicha qarzdor Talaba larga nabva tdagi semestr yakunigacha, va horgi semestr natijalari bo'yicha qarzdor Talaba larga yangi o'quv yili boshlanishiga qadar qayta topshirishga qo'shimcha muddat beriladi.

Qayta topshirishlar soni 2 martadan oshmasligi kerak. Ikkinchi qayta topshirish fakultet dekani tasdikdagan komissiya tomonidan qabul qilinadi.

Qo'shimcha muddatlarda ham akademik qarzdorlikni va rtaraf etmagan Talaba fakultet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan kursda qoldiriladi.

Talaba baholash natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha baholash turi natijalari e'lon qilingan va qtdan boshlab bir kun mova ynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekani taqdimnomasiga muvofiq rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyatsiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyasiya komissiyasi Talaba larning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi.

Kursda qoldirilgan Talaba o'qishini fan(lar)ni o'zlashtirmagan semestr boshidan boshlaydi va mazkur semestrda va rcha fanlarni qayta to'liq o'zlashtirishi shart.

Baholash natijalarini qayd qilish va tahlil etish tartibi

Talaba ning fan bo'yicha yakuniy va hosi semestrda belgilangan baholash turlari (OB, YAB) bo'yicha olingan ijobiy va llar (3, 4, 5)ning o'rtacha arifmetik miqdori sifatida aniqlanadi va yaxlitlanib butun sonlarda qaydnoma, sinov daftarchasi va Talaba lar o'zlashtirishini hisobga olish elektron tizimida shu kunning o'zida (va xolash yozma ish shaklida o'tkazilgan bo'lsa, uch kun muddat ichida) qayd etiladi.

Talaba ning "2 (qoniqarsiz)" va hosi sinov daftarchasiga qayd etilmaydi.

Talaba larning o'qish sifatini qiyosiy tahlil qilish maqsadida har bir fandan olingan va holar asosida Talaba lar reytingi shakllantiriladi.

Oliy ta'lim muassasasi dekanati semestr oxirida o'qitish natijalari bo'yicha quyidagi akademik reytinglarni hisoblaydi:

- alohida fanlarni o'zlashtirish natijalari bo'yicha Talaba larning guruh, kurs va fakultet miqyosidagi reytingi;
- semestrda va rcha fanlarni o'zlashtirish natijalari bo'yicha Talaba larning guruh, kurs va fakultet miqyosidagi reytingi;
- bir necha semestr davomida o'tilgan fanlarni o'zlashtirish natijalari bo'yicha Talaba larning guruh, kurs va fakultet miqyosidagi reytingi.

O'quv yili yakuni bo'yicha eng yuqori reyting ko'rsatkichiga ega bo'lgan Talaba lar "Fakultet (kurs)ning eng yaxshi Talaba lari ro'yhatida kiritiladi hamda fakultet dekani buyrug'i bilan moddiy va ma'nabiy rag'va tlantirishga tavsiya

etiladi.

Talaba larning reyting ko'rsatkichlari oliy ta'lim muassasasi (fakultet) saytlarida yoritiladi.

O'quv rejasiga kiritilgan (har bir semestr yakunidagi fanlar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi hisobga olingan holda) fanlarning 1/4 qismini kamida "4" ("yaxshi") va hoga va qolgan 3/4 qismini hamda davlat attestatsiyasi va bitiruv malakabiy ishlari (magistrlik dissyertatsiyasi)ni "5" "a'lo") va holarga topshirgan Talaba larga imtiyozli diplom beriladi.

Baholash natijalari kafedra yig'ilishlari, fakultet va oliy ta'lim muassasasi kengashlarida muntazam rabishda muhokama etib boriladi va tegishli qarorlar qabul qilinadi.

Fakultet dekanati (o'quvushubiy boshqarma)da saqlanadigan qaydnomalar baholash natijalari bo'yicha Talaba ga stipendiya belgilashda asos bo'lib hisoblanadi.

6. Fan dasturining informatsionushubiy ta'minoti Didaktik bositalar

Jihozlar va uskunalar, moslamalar: elektron doska Hitachi, LCDmonitor, elektron ko'rsatkich (ukazka).

bideoaudio uskunalar: bideo va audiomagnitofon, mikrofon, kolonkalar.

kompyuter va multimediali bositalar: kompyuter, Delltipidagi proyektor,DBDdiskobod, Webkamera, bideoko'z (glazok)

7. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar va axborot manba lari.

Asosiy adabiyotlar

1. Bo'lfson B.F. Srabnitelnaya pedagogika. – M., 2003.
2. Kapranova B.A. Srabnitelnaya pedagogika – M., 2004.
3. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
4. Bolalar entsiklopediyasi. 2nashr. –T. "O'zbekiston milliy entsiklopediyasi".

Davlat ilmiy nashriyoti. 2002. 664 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. A.A.Xoliqob "Fransiyada pedagogik fikr taraqqiyoti" – T.: 1998.

6. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartibintizom va shaxsiy labobgarlik – har bir rahva r faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Va zirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari va g'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqi. // Xalq so'zi gazetasi, 2017.16 yanva r, №11

7.Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston", 2017.

8.O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari to'plami, 2017yil, 6son,70modda.

9.Mirziyoev SH.M. Qonun ustuborligi – inson manfaatlarini ta'minlash taraqqiyoti va xalq faravonligining garobi. "O'zbekiston", 2017.

10.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentyabrda "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi PQ3261son [qarori](#)

11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrda "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqarubini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida" gi PF5198son farmoni

12. O'zbekiston respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda

“20172021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori.

13. I.A.Karimov “Yuksak ma`nabiyat – yengilmas kuch”. TMa`nabiyat2008 y.

14. Jalolova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda rivojlantirubchi o‘yinlar. Maktabgacha ta’lim j., 2007. 6son. 15-16 b

15. Mamedob K.Q. Maktabgacha yoshdagi bolalar va o‘quvchilarning aqliy rivojlanishga xususiyatlari. ped. f. dok. abt. –T.: 2004. 47 b.

16. Hamro G. Bolalik davrining bexatar kechishi ta'minlanadi. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 5son. 14 b.

17.Maktabgacha ta’lim tizimiga doir huho’qiyme’yoriy hujjatlar to‘plami.“Lidyer press” Toshkent2009.

Elektron ta’lim resurslari:

www.ziyonet.o'z

www.tdpu.o'z

www.pedagog.o'z

www.psychology.o'z

KEYSLAR VA NKI

1 Keys va yoni

Bolalar bogchasidagi rasm darsida tarbiyachi yozuv taxtasiga ikkita rasm chizib, bolalardan rasmning qay biri ularga yoqqanini so‘radi. Bolalar rasmlar haqidagi fikrlarini ketmaket ifodalay boshlashdi. Nabva t Boburga (4 yosh) kelganda, u ikkilanib qoldi. Tarbiyachi: Va qtimiz kam. Agar u senda bo‘lsa, miyangni ishlatginda, tezrod javob ber! Bobur javob bera olmadi. Tarbiyachi unga «O‘tir o‘rningga!», dedi va mashg‘ulotni davom etgirdi. Bolalardan biri: «Boy, bilmasboy», dedi.

Keysga savolva zifa: Tarbiyachining xattiharakatlarini va holang.

Tahlil: psixologik xarakteriga ko‘ra ayrim bolalar tezkor fikrlay olmaydi yoki birorbir narsaga baho berishga ikkilanadi. Tarbiyachi bolalarning xarakterini yaxshi bilmaydi, yoki bilsa ham uning muomalasi qo‘rs, qo‘pol. Bunday tarbiyachining xatti harakatlari bolalarga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

O‘qituvchining yechimi. Bolani tengdoshlari oldida kulgiga qo‘yish pedagogik jihatdan noto‘g‘ri. Fikrlash tezligi sust bo‘lgan bolani kulgiga qo‘yish, kamsitish bolaning umumiy rivojlanishgaiga salbiy ta‘sir etadi. Bunday holat teztez takrorlansa, u holda bolada tarbiyachiga nisva tan nafrat hissini uyg‘otadi. Bunday tarbiyachi bolalar orasida do‘stona, sog‘lom muhitni yarata olmaydi.

2. Keys va yoni

Katta guruhda va yram munosava ti bilan uyushtiriladigan tadbirda tarbiyachi Botirdan o‘ziga berilgan she’rni o‘qishni so‘radi. Botir she’rni tutilib o‘qidi. To‘g‘ri o‘qishga qanchalik harakat qilmasin, ifodali o‘qiy olmadi. Tarbiyachi biroz kutib turdi va Botirga «She’rni yod olmabsan! Senga qachon bergan edim. Yertaga oying bilan gaplashaman! Sening ta‘ziringni berishim kerakka o‘xshaydi», dedi. O‘rtoklari kulib yuborishdi.

Keysga savoltopshiriq: Tarbiyachi Botirni o‘rinli koyidimi?

Tahlil. She’rni yod olgan bo‘lsada, ayni va qtdagi ruhiy holati tufayli bolalar va ‘zan uni yoddan chiqarishadi. Tarbiyachi ana shu va ziyatni inova tga olgani holda Botirga yana bir kun tayyorgarlik ko‘rib kelishini, yertaga alva tta, ifodali o‘qib berasan!», deya ruxlantira olishi zarur. Va lki Botirning nutqida duduqlanish bordir. Agar shunday bo‘lsa, tarbiyachi buni bilishi va bunday va ziyatda bolaga ehtiyotkorlik bilan munosava tda bo‘lishi zarur edi. Botirning o‘zi faol, birok, kamchiligi tufayli o‘zini to‘la namoyon eta olmaydi.

O‘qituvchining yechimi: Tarbiyachi va land obozda bolani koyishi, unta do‘q po‘pisa qilishi mumkin emas. Ayniksa, gap tutilib (duduqlanib) gapiradigan tarbiyachilar haqida borganda. Bo‘lsama, Botirning o‘ziga bo‘lgan ishonchi so‘nadi, faolligi pasayadi va odamobi bo‘lib qoladi.

3Keys va yoni

Abdusamad (3 yosh) doimo onasiga suykaliq qo'ldan tutishini, quchishini istaydi. Agar onasining oldiga biroq kelsa, uni itarib yuboradi va va qirib yig'laydi.

Keysga savolva zifa: Sizning harakatlaringiz qanday bo'ladi?

Tahlil: va 'zi bolalar melankolik temperamentga ega bo'lib, atrofdagilarning himoyasiga muxtoj bo'lishadi, uni yaxshi ko'rishlarini, o'ziga mehr berishlarini istaydi. Tarbiyaning to'g'ri tashkil etilishi ulardagi bu holatning va rham topishini ta'minlaydi.

O'qituvchining yechimi: ona farzandini koyimagan holda asta sekin uni ham boshqalarni ham birdek yaxshi ko'rishini, uni silab siypalab qo'yishnini, biroq, bu ishni faqatgina kechqurun uyquga yotishdan abva l va uyqudan uyg'otish va qtidagina amalga oshira olishini tushuntirib borishi lozim.

4Keys va yoni

Ikki yosh ona ko'chada bolalar bog'chasiga qatnaydigan o'z qizlarining xulq atborlari haqida birbirlari bilan o'rtoqlashmokda: «Mening qizim osuda faol, mustaqil o'syaptimi, demak, xozirdan uni sport, musiqa, raqs to'garaklariga berishim, deb uylayman», ikkinchi ona: «Mening qizim hali ham bola. Katta bo'lgandan keyin hamma narsani o'zi sekinasta qilishga o'rganadi». **Keysga savolva zifa:** Har ikkala onaning o'z qizlari tarbiyasiga yondashuvini taqqoslang.

Ko'rsatma: Ushbu muammoni hal etish uchun tarbiyaning turli usullarini tahlil va bolaning faolligi hamda uning mustaqil bo'lishining ahamiyati haqida xulosa qilish zarur.

Manba: O'zbekiston Respublikasida «Davlat maktabgacha Talim muassasasi to'g'risida»gi Nizom, «Maktabgacha ta'lim «Bolajon» tayanch dasturi, «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi».

O'qituvchining yechimi. Har ikkala ona ham nohak. Birinchi ona va ziyatida, faol bolalarga ko'p darajada mustaqillik xos. Ona shunga muljal olyapti, shuningdek, bunday bolalardan kattalardan so'ralgandek so'rash kerak deb, fikr qilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalar bolaligicha qoladi, ulardagi xis tuyg'uning yerkin rivojlanishgai tengdoshlarinikidek ekanligi ma'lumku, axir Oshirib yuborilgan talablar bolalar tomonidan har doim ham va jarilberadimaydi. Birinchi o'rinda shaxsiy qiziqish qoladi. Bolaning rivojlanishgaini faollik va qiziqubchanlik oldinga tomon harakatlantiradi. Onalarning bunday gaplari o'z bolalari bilan turlicha usulda muloqot qilishliridan guboxlik beradi. Bir holatda, qiz xistuyg'ulik, iliqlikni sezmasligi mumkin, buning oqiva tida uni «qo'lflanganlik" yoki befarqlik, va lki qandaydir qo'pollik tomonga harakatlanishiga olib keladi. Boshqa holatda esa bolada mustaqillik, mas'uliyatlik rivojlanmaydi.

5Keys va yoni

Bolalar bog'chasining o'rta guruhiga shu kunga qadar bolalar bog'chasiga qatnamagan 4 yoshli Anva r qabul qilindi. Anva r mashinachasini o'ynab bo'lgandan keyin uni xona o'rtasida qoldirib ketdi.

Keysga savolva zifa: Ushbu va ziyatda tarbiyachi qanday yo'l tutishi kerak? **Manba:** «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi».

O'qituvchi yechimi: Bunday va ziyatda tarbiyasi bolaning bog'chada yangiligini inova tga olishi zarur. U xozircha bolalar bog'chasining tartibqoidalarini bilmaydi. Buning ustiga, uning bezobtalanishini ham inova tga olish darkor. Tarbiyachi Anva rga asta sekin tushunarli qilib, bolalar bog'chasidagi tartib qoida haqida gapirib berishi lozim, so'ngra ochik ko'ngillik: «Kel, sen bilan mashinachani turadigan joyi, ya'ni uning garajiga olib borib qo'yamiz", deyishi kerak. SHunda bola xohish bilan tarbiyachi, qo'ygan talabni amalga oshiradi.

6Keys va yoni

Bog'cha bolalari ota-onalarini bolalar maydonchasida kutib oladilar. Ota onalarini kelgunlariga qadar bolalar «qublashmachoq» o'ynashadi. SHoxrux va Muxlisa yugurish mova ynida to'qnashib ketib, birbirlariga urilib ketishdi. Muxlisa yig'lab tarbiyachi oldiga keladi va SHoxrux uni itarib yuborganini aytadi.

Keysga savolva zifa:

1 va riant. Bolalarga abva ldan o'yin qoidalarini, shuningdek, o'yin mova ynida rioya etiladigan Xavfsizlik qoidalarini tushuntirish lozim. YUGurayotgan bolalar oldilariga qarab yugurishlari va boshqa bolalar bilan to'qnashib ketmasliklari ulardan o'zlarini olib qochishlarini aytish kerak.

2 va riant. Agar to'qnashub sodir bo'lgan bo'lsa, aybni boshqaga to'nkash kerak emas. Ikkalangiz aybdorsiz, chunki oldingizga qaramagansiz, deb o'yinini to'xtashishi va bolalarni do'stlashishishga unday lozim.

3 va riant. Bu holat qanday sodir bo'lganligini aniqlash uchun o'ynayotgan boshqa bolalarga murojaat qilish lozim. Bolalarni tinchlantirish va yupatish, so'ngra yugurish mova ynida rioya etiladigan o'yin Xavfsizligini eslatish lozim.

Bu va ziyatda qaysi javob va rianti to'g'ri.

Manba: O'zbekiston Respublikasida «Davlat maktabgacha Talim muassasasi to'g'risida»gi Nizom, «Maktabgacha ta'lim «Bolajon» tayanch dasturi, «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi».

O'qituvchining yechimi:

2va riant. Agar to'qnashub sodir bo'lgan bo'lsa, aybni boshqaga to'nkash kerak emas. Ikkalangiz aybdorsiz, chunki oldingizga qaramagansiz, deb o'yinini to'xtashishi va bolalarni do'stlashishiga unday lozim.

7Keys va yoni

Abdulazizga onasi: «Uzoqqa qochib ketma!» desa, Abdulaziz: «Xabotir olmang, oyi, men qochib ketaman va qaytib kelaman!», deb javob berdi.

Keysga savolva zifa:

Bunday hodisa nima bilan bog'liq?

Manba: «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Nutq o'stirish metodikasi».

O'qituvchining yechimi. Bunga o'xshash hodisa nutqning grammatik tuzilish nuqtai nazardan takomillashishi bilan bog'liq. Yangi so'zga qandaydir o'zi endigina o'zlashtirgan so'zni qo'shib fikrni ifodalashga intilish bolalarning so'z ijodkorligidan kelib chiqradi.

8Keys va yoni

«Mening Sarva r o'g'lim 7 yosh deb yozadi ona. – Lekin o'z guruhidagi bolalar oldida jim turadi. Men buni qandaydir sava blar: charchagan, uyga shoshiladi va boshqalar bilan oqlashga qarakat qildim. U uydaligida kirishimli, va rcha bilan hazillashadi, tortishadi. Odamlar orasida esa, «odamobi» bo'lib qoladi. Nima qilay? Maslahat bering».

Keysga savolva zifa:

Onaga maslahat bering.

Manba: «Maktabgacha ta'lim psixologiyasi», «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi».

O'qituvchining yechimi. Sarva rga uyatchanlik, ko'pincha, g'arazgo'ylik sifatida qabul qilinishi, bu boshqalarga yoqmasligini, aksincha, o'rtoqlari bilan do'stlashish, ularga yoqishga harakat qilish zarurligini tushuntirish lozim.

9Keys va yoni

Bolalar bog'chasining mudiri Fyero'za Mahmudobna katta maktab yoshidagi bolalar guruhiga tashrif buyurib, tarbiyachiga: «Mashg'ulotni yomon o'tkazmadingiz, biroq, metodik xatolar ko'p. Sizni kichik tarbiyachi lavozimiga o'tkazish kerak», – deb eshikni qattiq yopib chiqib ketdi.

Keysga savolva zifa:

Sizning harakataringiz qanday bo'ladi?

Manba: O'zbekiston Respublikasida «Davlat maktabgacha Talim muassasasi to'g'risida»gi Nizom, «Maktabgacha ta'lim «Bolajon» tayanch dasturi,

«Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi».

O'qibchining yechimi. MTM rahva ri muomala qoidalariga zid ish tutdi. Mashg'ulotning tashkil etilishi MTM jamoasi orasida muhokama qilinishi, yo'l qo'yilgan xatolar aniq ko'rsatilishi lozim. Lavozimni pasaytirish esa tarbiyachining xattiharakati asosli bo'lganidagina amalga oshiriladi.

10Keys va yoni

Guruhda tushlik hozirlanmoqda. Odil (4,5 yosh) likobchaga qaradi va polga yotib, boshini qo'li bilan berkitib oladi va «Buni men yemayman», deb qichqiradi.

Keysga savolva zifa:

Sizning harakatlaringiz qanday bo'ladi?

Manba: «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha ta'lim metodikasi».

O'qituvchining yechimi. Tarbiyachi tarbiyalanubchining yosh xususiyatidan kelib chiqib, uni koyimagan holda «Qani, birgalikda yeb ko'ramizmi? Va rcha bolalar bilan musova qa tashkil etamiz. Bu ovqat senga juda yoqdi» deya javob berishi kerak.

Keysga savolva zifa:

1- va riant. Bolalarga abva ldan o'yin qoidalarini, shuningdek, o'yin mova ynida rioya etiladigan Xavfsizlik qoidalarini tushuntirish lozim. YUGurayotgan bolalar oldilariga qarab yugurishlari va boshqa bolalar bilan to'qnashib ketmasliklari ulardan o'zlarini olib qochishlarini aytish kerak.

2- va riant. Agar to'qnashub sodir bo'lgan bo'lsa, aybni boshqaga to'nkash kerak emas. Ikkalangiz aybdorsiz, chunki oldingizga qaramagansiz, deb o'yinini to'xtashishi va bolalarni do'stlashishishga undash lozim.

3- Va riant. Bu holat qanday sodir bo'lganligini aniqlash uchun o'ynayotgan boshqa bolalarga murojaat qilish lozim. Bolalarni tinchlantirish va yupatish, so'ngra yugurish mova ynida rioya etiladigan o'yin Xavfsizligini eslatish lozim. Bu va ziyatda qaysi javob va rianti to'g'ri.

Manba: O'zbekiston Respublikasida "Davlat maktabgacha Talim muassasasi to'g'risida»gi Nizom, «Maktabgacha ta'lim «Bolajon» tayanch dasturi, «Maktabgacha ta'lim pedagogikasi», «Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi».

O'qituvchining yechimi: 2va riant. Agar to'qnashub sodir bo'lgan bo'lsa, aybni boshqaga to'nkash kerak emas. Ikkalangiz aybdorsiz, chunki oldingizga qaramagansiz, deb o'yinini to'xtashishi va bolalarni do'stlashishishga unday lozim.

MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTYERFAOL TA’LIM METODLARI

«SWOTtahlil» metodi.

Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajriba larni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo‘llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, Baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

h)	•	kuchli tomonlari
)	•	zaif, kuchsiz tomonlari
ty)	•	imkoniyatlari
	•	to‘siqlar

«Xulosalash» (Rezyume, Beyyer) metodi

Metodning maqsadi: Bu metod murakkab, ko‘ptarmoqli, mumkin qadar, muammoli harakteridagi mavzularni o‘rganishga qaratilgan. Metodning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo‘yicha bir xil axborot beriladi va ayni paytda, ularning har biri alohida aspektlarda muhokama etiladi. Masalan, muammo ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari bo‘yicha o‘rganiladi. Bu intyerfaol metod tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikrlashni muva ffaqiyatli rivojlantirishga hamda o‘quvchilarning mustaqil g‘oyalari, fikrlarini yozma va og‘zaki shaklda tizimli va yon etish, himoya qilishga imkoniyat yaratadi.

«Xulosalash» metodidan ma‘ruza mashg‘ulotlarida indibidu va juftliklardagi ish shaklida, amaliy va seminar mashg‘ulotlarida kichik guruhlardagi ish shaklida mavzu yuzasidan bilimlarni mustahkamlash, tahlili qilish va taqqoslash maqsadida foydalanish mumkin.

Metodni amalga oshirish tartibi:

trinyer o'qituvchi ishtirokchilarni 56 kishidan iborat kichik guruhlariga ajratadi;

rening maqsadi, har bir guruhga umumiy muammoni tahlil qilinishi zarur bo'lgan qismlari tushirilgan tarqatma matyeriallar tarqatiladi;

har bir guruh o'ziga berilgan muammoni airolicha tahlil qilib, o'z muhokazalarini taqsiya etilayotgan sxema bo'yicha tarqatmaga yozma va yon qiladi;

hosil bo'lgan va rcha guruhlar o'z taqdimotlarini o'tkazadilar. SHundan so'ng trinyer tomonidan tahlillar umumlashtiriladi, mavzu yakunlanadi.

Namuna:

Tarbiyachiga qo'yilgan zamonaviy talablar					
Tarbiyachi va tarbiyalanubchi munosavati		Tarbiyachi va ota-onalar bilan munosavati		Tarbiyachi va axborot ologiya bositalar bilan ishlash	
afzalligi	kamchiligi	afzalligi	kamchiligi	afzalligi	kamchiligi
Xulosa:					

«Keysstadi» metodi

«**Keysstadi**» inglizcha so'z bo'lib, («case» – aniq va ziyat, hodisa, «stadi» – o'rganmoq, tahlil qilmoq) aniq va ziyatlarni o'rganish, tahlil qilish asosida o'qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard Universitetida amaliy va ziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o'rganishda foydalanish tartibida qo'llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq boqeahodisadan va ziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin. Keys harakatlari o'z ichiga quyidagilarni qamrab oladi: Kim (Who), Qachon (When), Qayerda (Where), Nima uchun (Why), Qanday/ Qanaqa (How), Nimanatija (What).

«Keys metodi» ni amalga oshirish bosqichlari

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1bosqich: Keys va uning axborot ta'minoti bilan tanishtirish	<ul style="list-style-type: none"> • yakka tartibdagi audiobizual ish; • keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); axborotni umumlashtirish; axborot tahlili; muammolarni aniqlash
2bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ni belgilash	<ul style="list-style-type: none"> • individual va guruhda ishlash; muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; asosiy muammoli va ziyatni belgilash
3bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	<ul style="list-style-type: none"> • individual va guruhda ishlash; • muqobil yechim yo'llarini ishlab chiqish; • har bir yechimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; muqobil yechimlarni tanlash
4bosqich: Keys yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	<ul style="list-style-type: none"> • yakka va guruhda ishlash; • muqobil va riantlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini asoslash; ijodiyloyiha taqdimotini tayyorlash; • yakuniy xulosa va va ziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Keys. Mashg'ulot jarayonida siz o'tayotgan mavzuni juda yaxshi biladigan bola bor, shu sava b, u mashg'ulot davomida Sizga va bolalarga halaqit bera boshladi: savollari, fikrlarga qo'shilishi bilan va rchani diqqatini bo'lib chalg'ita boshladi Sizning harakatingiz....

ni va jarish bosqichlari va topshiriqlar:

Keysdagi muammoni keltirib chiqargan asosiy sava blarni belgilang(individual va kichik guruhda).

Mobil ilova ni ishga tushirish uchun va jariladagina ishlar ketmaketligini belgilang (juftliklardagi ish).

«FSMU» metodi

Metodning maqsadi: Mazkur metod ishtirokchilardagi umumiy fikrlardan xususiy xulosalar chiqarish, taqqoslash, qiyoslash orqali axborotni o'zlashtirish, xulosalash, shuningdek, mustaqil ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur metoddan ma'ruza mashg'ulotlarida, mustahkamlashda, o'tilgan mavzuni so'rashda, uyga va zifa berishda hamda amaliy mashg'ulot natijalarini tahlil etishda foydalanish tavsiya etiladi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

- qatnashchilarga mavzuga oid bo'lgan yakuniy xulosa yoki g'oya taklif etiladi;
 - har bir ishtirokchiga FSMU metodining bosqichlari yozilgan qog'ozlarni tarqatiladi:

• fikringizni bayon eting

• fikringizni bayoniga saba
ko'rsating

• ko'rsatgan sababingizni
isbotlab misol keltiring

• fikringizni umumlashtiring

- ishtirokchilarning munosavatlari individual yoki guruhiiy tartibda taqdimot qilinadi.

FSMU tahlili qatnashchilarda kasbiynazariy bilimlarni amaliy mashqlar va mavjud tajrivalar asosida tezroq va muvaffaqiyatli o'zlashtirilishiga asos bo'ladi.

Namuna.

Fikr: «Maktabgacha pedagogika»

Topshiriq: Mazkur fikrga nisbatan munosavatingizni FSMU orqali tahlil qiling.

«Assesment» metodi

Metodning maqsadi: mazkur metod ta'lim olubchilarning bilim darajasini Baholash, nazorat qilish, o'zlashtirish ko'rsatkichi va amaliy ko'nikmalarini tekshirishga yo'naltirilgan. Mazkur texnika orqali ta'lim olubchilarning bilish faoliyati turli yo'nalishlar (test, amaliy ko'nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil, simptomlarni aniqlash) bo'yicha tashhis qilinadi va va holanadi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

«Assesment»lardan ma'ruza mashg'ulotlarida tinglovchi yoki qatnashchilarning mavjud bilim darajasini o'rganishda, yangi ma'lumotlarni va yon qilishda, seminar, amaliy mashg'ulotlarda esa mavzu yoki ma'lumotlarni o'zlashtirish darajasini Baholash, shuningdek, o'zo'zini Baholash maqsadida individual shaklda foydalanish tavsiya etiladi. SHuningdek, pedagogning ijodiy yondashuvi hamda o'quv maqsadlaridan kelib chiqib, assesmentga qo'shimcha topshiriqlarni kiritish mumkin.

Namuna.

Har bir katakdagi to'g'ri javob 5 va 11 yoki 15 va 19 gacha va holanishi mumkin.

Test

Maktabgacha ta'lim tizimi boshqarubini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risidagi • Farmon qachon tasdiqlangan?

- 2017 yil 30 sentyabrdagi PF5198
- 2017 yil 29 sentyabrdagi PF5198
- 2016 yil 30 sentyabrdagi PF5198

Tushuncha tahlili

- Zamonaviy tarbiyachi, pedagogik kreativlik...

Qiyosiy tahlil

Zamonaviy tarbiyachiga qo'yilgan talablarni tahlil qiling?

Amaliy ko'nikma

- Ta'lim sifatini oshirishda innova tsiyalarning ahamiyati?

«Tushunchalar tahlili» metodi

Metodning maqsadi: mazkur metod qatnashchilarni mavzu bo'yicha tayanch tushunchalarni o'zlashtirish darajasini aniqlash, o'z bilimlarini mustaqil rabishda tekshirish, Baholash, shuningdek, yangi mavzu bo'yicha dastlabki bilimlar darajasini tashhis qilish maqsadida qo'llaniladi. Metodni amalga oshirish tartibi:

- ishtirokchilar mashg'ulot qoidalari bilan tanishtiriladi;
 - tinglovchilarga mavzuga yoki bobga tegishli bo'lgan so'zlar, tushunchalar nomi tushirilgan tarqatmalar beriladi (individual yoki guruhli tartibda);
 - tinglovchilar mazkur tushunchalar qanday ma'no anglatishi, qachon, qanday

holatlarda qo'llanilishi haqida yozma ma'lumot beradilar;

- belgilangan va qt yakuniga yetgach o'qituvchi berilgan tushunchalarning to'g'ri va to'liq izohini o'qib eshittiradi yoki slayd orqali namoyish etadi;
- har bir ishtirokchi berilgan to'g'ri javoblar bilan o'zining shaxsiy munosavati taqqoslaydi, farqlarini aniqlaydi va o'z bilim darajasini tekshirib, va holaydi.

Namuna: «Moduldagi tayanch tushunchalar tahlili»

Tushunchalar	Sizningcha bu tushuncha qanday ma'noni anglatadi?	Qo'shimcha ma'lumot
Pedagog	Pedagogtarbiyachi. YOsh avlodga ta'limtarbiya berubchi shaxs. Ta'lim tarbiya jarayonini o'rganubchi va bu jarayonni boshqarish muammolari bilan shug'ullanubchi shaxs.	
Jamoa	Yig'ilma, omma, birgalikdagi majlis, birlashma, guruh ma'nolarini anglatadi.	
Tarbiya	Muayyan, aniq maqsad hamda ijtimoiytarixiy tajriba asosida yosh avlodni har tomonlama o'stirish, uning ongi, xulqatbori va dunyoqarashini tarkib toptirish jarayoni.	
SHaxs	Psixologik jihatdan taraqqiy etgan, shaxsiy xususiyatlari va xattiharakatlari bilan boshqalardan ajralib turubchi, muayyan xulqatbor va dunyoqarashga ega bo'lgan jamiyat a'zosi.	
Insonparvarlik	Insonning qadri yerkinligi va xt saodati teng huquqliligi to'g'risida insoniylikning va rcha tamoyillarini yuzaga chiqarish uchun shartsharoitlar yaratib berish haqida g'amxurlik qilishni ifodalobchi tushuncha.	
Pedagogik texnika	O'qitish, ta'sir ko'rsatish, ta'lim tarbiya olubchilarga o'z histuyg'ulari, bilimlari, axloqiy fazilatlarini o'zlatish texnologiyasini ifodalaydi.	
Rivojlanishga	SHaxsning fiziologik va intellektual o'sishida namoyon bo'ladigan miqdor va sifat o'zgarishlar mohiyatini ifoda etubchi murakkab jarayon.	

Izoh: Ikkinchi ustunchaga qatnashchilar tomonidan fikr bildiriladi. Mazkur tushunchalar haqida qo‘shimcha ma’lumot glossariyda keltirilgan.

«Blitso‘yin» metodi

Metodning maqsadi: tinglovchilarda tezlik, axborotlar tizmini tahlil qilish, rejalashtirish, prognozlash ko‘nikmalarini shakllantirishdan iborat. Mazkur metodni Baholash va mustahkamlash maqsadida qo‘llash samarali natijalarni beradi.

Metodni amalga oshirish bosqichlari:

1. Dastlab ishtirokchilarga belgilangan mavzu yuzasidan tayyorlangan topshiriq, ya’ni tarqatma matyeriallarni alohidaalohida beriladi va ulardan matyerialni sinchiklab o‘rganish talab etiladi. SHundan so‘ng, ishtirokchilarga to‘g‘ri javoblar tarqatmadagi «yakka va ho» kolonkasiga belgilash kerakligi tushuntiriladi. Bu bosqichda va zifa yakka tartibda va jariladi.

2. Nabva tdagi bosqichda trenyero‘qituvchi ishtirokchilarga uch kishidan iborat kichik guruhlariga birlashtiradi va guruh a‘zolarini o‘z fikrlari bilan guruhdoshlarini tanishtirib, va hslashib, birbiriga ta’sir o‘tkazib, o‘z fikrlariga ishontirish, kelishgan holda bir to‘xtamga kelib, javoblarini «guruh va hosi» bo‘limiga raqamlar bilan belgilab chiqishni topshiradi. Bu va zifa uchun 15 daqiqa va qt beriladi.

3. Va rcha kichik guruhlar o‘z ishlarini tugatgach, to‘g‘ri harakatlar ketma ketligi trenyero‘qituvchi tomonidan o‘qib eshittiriladi, va o‘quvchilardan bu javoblarni «to‘g‘ri javob» bo‘limiga yozish so‘raladi.

4. «To‘g‘ri javob» bo‘limida berilgan raqamlardan «yakka va ho» bo‘limida berilgan raqamlar taqqoslanib, farq bo‘lsa «0», mos kelsa «1» va ll quyish so‘raladi. SHundan so‘ng «yakka xato» bo‘limidagi farqlar yuqoridan pastga qarab qo‘shib chiqilib, umumiy yig‘indi hisoblanadi.

5. Xuddi shu tartibda «to‘g‘ri javob» va «guruh va hosi» o‘rtasidagi farq chiqariladi va va llar «guruh xatosi» bo‘limiga yozib, yuqoridan pastga qarab qo‘shiladi va umumiy yig‘indi keltirib chiqariladi.

6. Trenyer o‘qituvchi yakka va guruh xatolarini to‘plangan umumiy yig‘indi bo‘yicha alohidaalohida sharhlab beradi.

7. Ishtirokchilarga olgan va holariga qarab, ularning mavzu bo‘yicha o‘zlashtirish darajalari aniqlanadi.

BOSHQA MATYERIALLAR:

0371) 2155408 O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim va ziri Shin Agrepina Va silebna

Mehnat faoliyatini 1980 yilda Toshkent elektrotexnika aloqa institutining ilmiytadqiqot laboratoriyasida muhandis sifatida boshlagan. 1987-2017 yillarda Toshkent shahridagi 4-sonli o'rta kasbhunar maktabining ishlab chiqarish ta'limi ustasi sifatida faoliyat yuritgan Toshkent shahridagi 4-sonli o'rta kasbhunar ta'limi direktorining o'quvishlab chiqarish ishlari bo'yicha o'rinbosari (2004 yildan boshlab Toshkent axborot texnologiyalari kasbhunar kolleji), Toshkent axborot texnologiyalari kasbhunar kolleji direktori. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 19-oktyabrdagi UP5211-sonli farmoniga muvofiq A. Shin O'zbekiston Respublikasining maktabgacha ta'lim va ziri lavozimiga tayinlandi

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim va zirining birinchi o'rinbosari Qahramon Tanzilobich Olimob

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining joriy yilning 6 martidagi qaroriga ko'ra, Qahramon Tanzilobich Olimob O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim va zirining birinchi o'rinbosari lavozimiga tayinlandi.

Qahramon Olimob 1967 yili tug'ilgan. Pedagogika fanlari doktori, professor.

2018 yildan boshlab Maktabgacha ta'lim va zirining Pedagog kadrlar sifatini oshirish va pedagogika kollejlari faoliyatini muvofiqlashtirish boshqarmasi boshlig'i lavozimida ishlab kelgan.

2018 yilgacha Buxoro muhandislik texnologiya institutining o'quv ishlari bo'yicha birinchi prorektori lavozimida faoliyat yuritgan.

**O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim va zirining o'rinbosari
Yo'ldosheb Maqsudjon Abdullaebich**

1978 yil 26 dekabrda Qirg'iziston Respublikasining O'sh viloyatida tug'ilgan. Oliy ma'lumot, iqtisodchi, xalqaro aloqalar ustasi. Pedagogika fanlari doktori.

Ish faoliyatini 2000 yilda metodist, so'ngra Respublika "Ustoz" jamg'armasining buxgaltyeri sifatida boshlagan, u yerda 2003 yilgacha ishlagan. 2003-2009 yillarda u O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Istedod" fondida iqtisodchi va bosh buxgaltyer, 2010-2012 yillarda Xalq ta'limi va zirligining nazorat-tahlil bo'limi boshlig'i, 2012-2016 yillarda Xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish markaziy instituti rektori lavozimlarida ishlagan. A. Abloniy nomidagi, 2016-2017 yillarda Xalq ta'limi va zirligining ta'lim muassasalari faoliyatini tashkil etish bo'yicha bosh boshqarmasi boshlig'i, 2017 yildan 2018 yil 6 martgacha O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi bosh maslahatchisi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 6 martdagi PQ3592-sonli farmoniga muvofiq, M. Yo'ldosheb O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim va zirining o'rinbosari lavozimiga tayinlandi.

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim va zirining o'rinbosari Mamatq'lob Shodiyor Abdubohidobich

1986 yil 29 yanvar da Surxondaryo viloyatining Qumg'org'on tumanida tug'ilgan. Oliy ma'lumot, iqtisodchi.

Shodiyor Mamatq'lobning ish faoliyati 2006 yilda O'zbekiston Respublikasi Moliya va ziriligining agrosanoat majmuasidagi qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyaviy tartibga solish va iqtisodiy tahlil qilish bo'limida iqtisodchi sifatida boshlangan, keyinchalik yetakchi, bosh iqtisodchi, bo'lim boshlig'i va shu bo'lim boshlig'i sifatida ishlagan.

2017 yilda u O'zbekiston Respublikasi Prezidenti ho'zurdagi Loyiha boshqarubi milliy agentligining davlat xaridlarini nazorat qilish bo'limi boshlig'i, keyinchalik Loyihalar va import shartnomalarini ekspertiza qilish markazining texnik topshiriqlar bo'limi boshlig'i.